

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə
Konsolidə edilmiş Maliyyə Hesabatları

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

MÜNDƏRİCAT

Səhifə

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ KONSOLIDƏ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT	1
---	---

MÜSTƏQİL AUDİTOR RƏYİ	2
-----------------------------	---

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ KONSOLIDƏ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI:

Maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabat.....	3
Məcmu gəlirlər haqqında konsolidə edilmiş hesabat	4
Kapitalda dəyişikliklər haqqında konsolidə edilmiş hesabat.....	5
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında konsolidə edilmiş hesabat	6-7

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına qeydlər:

1. Ümumi məlumat.....	8
2. Mühüm mühasibat uçotu siyasətləri.....	9
3. Yeni və düzəliş edilmiş maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarının (MHBS) tətbiqi	24
4. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	28
5. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	30
6. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar.....	31
7. Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle göstərilən maliyyə aktivləri	38
8. Digər borc qiymətli kağızları.....	38
9. Assosiasiya olunmuş (asılı) müəssisələrə investisiya qoyuluşu	38
10. Binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	40
11. Digər maliyyə və sığorta aktivləri	41
12. Digər aktivlər	44
13. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	44
14. Müştəri hesabları	45
15. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	46
16. Digər borc alınmış vəsaitlər	46
17. Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri.....	47
18. Digər öhdəliklər.....	48
19. Subordinasiya borcu	49
20. Səhmdar kapitalı.....	49
21. Faiz gəlirləri və xərcləri.....	50
22. Haqq və komissiya gəlirləri və xərcləri	51
23. İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	51
24. Mənfəət vergisi	52
25. Səhm üzrə gəlir	54
26. Seqmentlər üzrə təhlil	55
27. Maliyyə riskinin idarə olunması	58
28. Kapitalın idarə edilməsi	71
29. Şərti öhdəliklər və təəhhüdlər	72
30. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri	75
31. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	76

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ KONSOLIDƏ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT

Rəhbərlik Azərbaycan Beynəlxalq Bankı və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2012-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixə bitən il üzrə əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkətini və kapitalda dəyişiklikləri düzgün əks etdirən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlara ("MHBS") müvafiq olaraq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsinə və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamağa yardım göstərmək üçün MHBS-in xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamalar verilməsinə;
- Qrupun fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Qrup daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin yaradılmasına, tətbiqinə və saxlanılmasına;
- Qrupun əməliyyatlarının açıqlanmasına və izah edilməsinə, habelə, onun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun gəldiyini təmin edə biləcək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu qaydalarına müvafiq olaraq məcburi mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Qrupun aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülməsinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsinə və qarşısının alınmasına.

Qrupun 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları 12 mart 2013-cü il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

İdarə Heyəti tərəfindən:

Cahangir Hacıyev
İdarə Heyətinin Sədri

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

Rəşad Qasımov
Mühasibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması
departamentinin Direktoru

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Biz Azərbaycan Beynəlxalq Bankının və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə -"Qrup") 31 dekabr 2012-ci il tarixinə konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə bitən il üzrə Qrupun məcmu gəlirlər, səhmdar kapitalında dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu siyasətlərinin xülasəsi və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına müvafiq olaraq hazırlanması və düzgün təqdimatına, habelə saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq mühüm təhriflərin müşahidə olunmadığı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdir. Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına müvafiq olaraq həyata keçirdik. Bu standartlar bizdən etik tələblərə riayət etməyimizi, eləcə də maliyyə hesabatlarında mühüm təhriflərin olmadığına kifayət tərzdə əminliyin əldə edilməsi üçün auditə planlaşdırmağımızı və həyata keçirməyimizi tələb edir.

Audit zamanı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğ və açıqlamalara dair audit sübutlarının əldə olunması üzrə prosedurlar yerinə yetirilir. Prosedurlar auditorun mülahizəsi, o cümlədən maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq, yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq mühüm təhrif risklərinin qiymətləndirilməsindən asılı olaraq seçilir. Belə risklərin qiymətləndirilməsini həyata keçirərkən auditor şəraitə uyğun olaraq audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə müəssisənin daxili nəzarət sistemini, həmin sistemin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, müəssisə tərəfindən konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi ilə əlaqədar olaraq nəzərdən keçirir. Auditə, həmçinin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiqliyinin və irəli sürülmüş mühasibat təxminlərinin əsaslı olduğunun qiymətləndirilməsi, habelə konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının təhlili daxildir.

Hesab edirik ki, audit rəyimizi bildirmək üçün əsas verən yetərli və uyğun audit sübutu əldə etmişik.

Rəy

Fikrimizcə, konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun 31 dekabr 2012-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini və onun həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olmaqla bütün əhəmiyyətli hallarda düzgün əks etdirir.

Deloitte & Touche.

12 mart 2013-cü il
Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikası

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI**31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABAT**
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	4,31	489,142	391,381
Milli/Mərkəzi Banklarda yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	31	14,665	103,907
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	5	138,048	101,665
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	6,31	5,255,151	4,008,184
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri	7	10,264	5,857
Digər borc qiymətli kağızları	8	20,220	-
Satılabilən investisiyalar		6,300	4,051
Assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya qoyuluşu	9	575	649
Binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	10	179,817	162,246
Cari mənfəət vergisi aktivləri		4,623	6,325
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	24	22,369	38,728
Digər maliyyə və sığorta aktivləri	11	10,125	4,674
Digər aktivlər	12	22,566	15,959
CƏMI AKTİVLƏR		6,173,865	4,843,626
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR:			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	13,31	1,199,805	937,251
Müştəri hesabları	14,31	3,104,140	2,757,280
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	15	9,489	7,370
Borc alınmış digər vəsaitlər	16,31	956,830	755,870
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		1,185	963
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	24	643	2,145
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	17	82,408	53,025
Digər öhdəliklər	18	13,557	7,067
Subordinasiya borcu	19,31	389,571	50,139
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		5,757,628	4,571,110
KAPİTAL:			
Bankın səhmdarlarına aid edilən kapital:			
Səhmdar kapitalı	20	330,834	240,000
Məzənnə fərqləri üzrə məcmu ehtiyat		(3,670)	(4,289)
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		28,244	21,074
Bölüşdürülməmiş mənfəət		58,503	13,694
Bankın səhmdarlarına aid edilən cəmi kapital		413,911	270,479
Qeyri-nəzarət payı		2,326	2,037
Cəmi kapital		416,237	272,516
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		6,173,865	4,843,626

İdarə Heyəti tərəfindən:

 Cahangir Hacıyev
 İdarə Heyətinin Sədri

 Rəşad Qasımov
 Mühəsibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması
 departamentinin Direktoru
Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü ilAzərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

8-77-ci səhifələrdəki qeydlər bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABAT (min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən il
Faiz gəliri	21,31	360,333	310,301
Faiz xərci	21,31	(224,940)	(193,996)
XALIS FAİZ GƏLİRLƏRİ		135,393	116,305
Faiz hesablanan aktivlərin ilkin tanınmasına düzəlişlər		(4,782)	(5,300)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	5	(861)	(594)
Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	6,31	(14,938)	(36,825)
DƏYƏRSİZLƏŞMƏ ÜZRƏ EHTİYATLARDAN SONRA XALIS FAİZ GƏLİRİ		114,812	73,586
Haqq və komissiya gəlirləri	22,31	90,420	81,059
Haqq və komissiya xərcləri	22,31	(30,663)	(22,470)
Derivativlər üzrə ədalətli dəyərin dəyişməsindən gəlir/(zərər)		257	(1,414)
Xarici valyuta əməliyyatlarından əldə olunan xalis gəlir, zərər çıxılmaqla		31,660	30,351
Xarici valyuta mübadiləsindən əldə olunan xalis zərər, gəlir çıxılmaqla		(4,011)	(6,412)
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri üzrə xalis zərər		(172)	(98)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər	10	(3,114)	(829)
Digər əməliyyatlar üzrə ehtiyat		(1,491)	
Cəmi qazanılmış sığorta müqafatları		13,644	11,261
Təkrarsığortaçılara ötürülmüş müqafatlar		(4,687)	(2,852)
Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının (təmin edilməsi)/ bərpası, təkrarsığorta çıxılmaqla	17	(440)	761
Baş vermiş xalis iddialar		(6,319)	(5,689)
Digər gəlirlər		1,263	323
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	23,31	(129,793)	(122,154)
Assosiasiya olunmuş müəssisələrin zərərindəki pay	9	(74)	(790)
MƏNFƏƏT VERGİSİNDƏN ƏVVƏLKİ MƏNFƏƏT		71,292	34,633
Mənfəət vergisi xərci	24	(18,380)	(15,072)
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT		52,912	19,561
DİGƏR MƏCMU MƏNFƏƏT:			
Məzənnə fərqləri üzrə məcmu ehtiyat		583	(1,613)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	10	10,109	2,254
Birbaşa digər məcmu gəlirlərdə qeydə alınmış mənfəət vergisi	24	(2,022)	(447)
İL ÜZRƏ DİGƏR MƏCMU MƏNFƏƏT		8,670	194
CƏMI İL ÜZRƏ MƏCMU MƏNFƏƏT		61,582	19,755
MƏNFƏƏTİN TƏSNİFATI:			
Bankın səhmdarlarına aid hissə		52,587	19,501
Qeyri-nəzarət payı		325	60
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT		52,912	19,561
CƏMI MƏCMU MƏNFƏƏTİN TƏSNİFATI:			
Bankın səhmdarlarına aid hissə		61,293	20,098
Qeyri-nəzarət payı		289	(343)
CƏMI İL ÜZRƏ MƏCMU MƏNFƏƏT		61,582	19,755
Bankın səhmdarlarının payına düşən mənfəət üçün bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (Azərbaycan manatı ilə)	25	0.05	0.02

İdarə Heyəti tərəfindən:

Cahangir Hacıyev
İdarə Heyətinin Sədri

Rəşad Qasımov
Mühasibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması departamentinin
Direktoru
Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

8-77-ci səhifələrdəki qeydlər bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABAT (min Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	Səhmdar kapital	Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat	Binalar üçün yenidən qiymətləndir mə ehtiyatı	Bölüşdürülmə miş mənfəət/(yığıl mış zərər)	Bank səhmdarlarına aid edilən cəmi kapital	Qeyri- nəzarət payı	Cəmi kapital
31 dekabr 2010-cu il		240,000	(3,079)	19,939	(6,479)	250,381	1,130	251,511
II üzrə digər məcmu mənfəət/(zərər)		-	(1,210)	1,807	-	597	(403)	194
II üzrə mənfəət		-	-	-	19,501	19,501	60	19,561
Yığılmış zərərlə köçürülmə		-	-	(672)	672	-	-	-
Törəmə müəssisənin səhmdar kapitalında artım		-	-	-	-	-	1,250	1,250
31 dekabr 2011-ci il		240,000	(4,289)	21,074	13,694	270,479	2,037	272,516
II üzrə digər məcmu mənfəət		-	619	8,087	-	8,706	(36)	8,670
II üzrə mənfəət		-	-	-	52,587	52,587	325	52,912
Bölüşdürülməmiş mənfəətlə köçürülmə		-	-	(917)	917	-	-	-
Ödənilmiş dividendlər	20	-	-	-	(8,695)	(8,695)	-	(8,695)
Səhmlərin buraxılması	20	90,834	-	-	-	90,834	-	90,834
31 dekabr 2012-ci il		330,834	(3,670)	28,244	58,503	413,911	2,326	416,237

İdarə Heyəti tərəfindən:

Cahangir Hacıyev
İdarə Heyətinin Sədri

Rəşad Qasımov
Mühasibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması departamentinin
Direktoru

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

8-77-ci səhifələrdəki qeydlər bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABAT (min Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən il
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİ:			
Alınmış faizlər		293,417	254,156
Ödənilmiş faizlər		(211,333)	(167,944)
Alınmış haqq və komissiyalar		81,059	76,301
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(22,470)	(20,947)
Alınmış sığorta haqları		12,270	12,605
Ödənilmiş təkrarsığorta haqları		(4,687)	(4,223)
Ödənilmiş sığorta iddiaları		(6,319)	(5,689)
Xarici valyuta əməliyyatlarından əldə olunmuş gəlir		31,660	29,023
Əldə olunmuş digər əməliyyat gəliri		404	353
İşçi heyətinə ödənilmiş xərclər		(56,490)	(44,930)
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(58,337)	(56,040)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitləri		59,174	72,665
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər:			
Milli/Mərkəzi banklardakı məcburi pul vəsaiti ehtiyatlarında xalis azalma/(artım)		89,242	(92,187)
Əlaqəli tərəf adından yığılmış pul vəsaitləri		149,107	528,907
Əlaqəli tərəf adından ödənilmiş pul vəsaitləri		(149,107)	(528,907)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis (artım)/azalma		(98,663)	27,662
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artım		(1,155,513)	(705,047)
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivlərində xalis artım		(4,407)	(4,681)
Digər borc qiymətli kağızlarında xalis artım		(20,220)	-
Digər maliyyə və sığorta aktivlərində xalis azalma		(5,450)	902
Digər aktivlərdə xalis azalma/(artım)		1,461	(1,544)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis artım/(azalma)		267,838	(96,282)
Müştəri hesablarında xalis artım		337,978	637,036
Digər maliyyə və sığorta öhdəliklərində xalis artım/(azalma)		29,383	(10,113)
Digər öhdəliklərdə xalis artım/(azalma)		1,433	(1,286)
Vergidən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunan pul vəsaitləri		(497,744)	(172,875)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		-	(9,141)
Əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(497,744)	(182,016)
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİ:			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üçün ödəniş		(16,863)	(15,261)
Satıla bilən investisiyalar üçün ödəniş		(2,249)	(4,034)
Investisiya fəaliyyətində istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		(19,112)	(19,295)

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABAT (DAVAMI)

(min Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən il
MALIYYƏ FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİ:			
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis dəyişiklik		2,120	330
Borc alınmış digər vəsaitlərin daxil olması		537,969	715,348
Borc alınmış digər vəsaitlərin geri ödənilməsi		(346,174)	(785,093)
Subordinasiya borcun daxil olması/(geri ödənilməsi)		338,236	(16,711)
Səhmlərin buraxılması		90,834	-
Ödənilmiş dividendlər		(8,695)	-
Törəmə müəssisələrin qeyri-nəzarət payına adi səhmlərin emissiyası		-	1,250
Maliyyə fəaliyyətindən əldə edilən /(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		614,290	(84,876)
Xarici valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklərin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		327	(262)
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİNDƏ XALIS ARTIM/(AZALMA)		97,761	(286,449)
İLİN ƏVVƏLİNƏ PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ	4	391,381	677,830
İLİN SONUNA PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ	4	489,142	391,381

İdarə Heyəti tərəfindən:

Cahangir Hacıyev
İdarə Heyətinin Sədri

Rəşad Qasimov
Mühasibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması departamentinin Direktoru

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri
12 mart 2013-cü il

8-77-ci səhifələrdəki qeydlər bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKI

31 DEKABR 2012-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ KONSOLIDƏ EDİLMİŞ HESABATA QEYDLƏR (min Azərbaycan Manatı ilə)

1. ÜMUMİ MƏLUMAT

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 1991-ci ildə tam dövlətə məxsus olan bank kimi təsis olunmuş və Azərbaycan Respublikasında yerləşir. 28 oktyabr 1992-ci ildə Bank səhmdar kommersiya bankına çevrilmiş və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi (MN) Bankın əsas səhmdarı olmuşdur. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi Bankın ümumi ödənilmiş nizamnamə kapitalının 51.60% hissəsinə (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 50.20% hissəsinə) sahib olmuşdur. Bank Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən tənzimlənir və 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. 1 mart 2005-ci il tarixdə Bankın nizamnamə kapitalında dövlətə məxsus payların özəlləşdirilməsi prosesini müəyyənləşdirən Prezident Fərmanı qüvvəyə minmişdir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və derivativ maliyyə alətləri ilə ticarət əməliyyatları, kredit və zəmanətlərin verilməsi və sair əməliyyatların aparılmasından ibarətdir.

Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: Nizami küçəsi 67, Bakı şəhəri, AZ 1005, Azərbaycan Respublikası.

31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixlərinə Bankın Azərbaycan Respublikasında 37 filialı, London, Frankfurt, Dubay, Lüksemburq və Nyu-Yorkda 5 nümayəndəliyi fəaliyyət göstərmişdir.

Bank maliyyə hesabatlarında konsolidə edilmiş aşağıdakı təşkilatlardan ibarət olan qrupun ("Qrup") ana müəssisəsidir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Təsisçi payı / səsvermə hüququ (%)		Əməliyyat növü
		2012	2011	
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC	Azərbaycan Respublikası	Ana müəssisə		Bankçılıq
Törəmə müəssisələr:				
ABB Moskva MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	bankçılıq
Beynəlxalq Sığorta Şirkəti ASC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	sığorta
Azərikard MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	plastik kartlar
ABB Gürcüstan SC	Gürcüstan Respublikası	75.0	75.0	bankçılıq
Assosiasiya olunmuş müəssisələr:				
Joint Lizing Şirkəti MMC	Azərbaycan Respublikası	47.6	47.6	lizing
Bakı Banklararası Valyuta Birjası	Azərbaycan Respublikası	20.0	20.0	valyuta mübadiləsi

Qrupun son nəzarətçi tərəfi Azərbaycan Respublikasının Hökumətidir.

24 yanvar 2002-ci il tarixdə Rusiya Federasiyasının Moskva şəhərində 100% Qrupa məxsus olan "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı – Moskva" MMC törəmə müəssisəsi (ABB Moskva) qeydiyyatdan keçmişdir. ABB Moskvanın nizamnamə kapitalı 10,000,000 Avro təşkil etmişdir. ABB Moskva Rusiya Federasiyasının Mərkəzi Bankı (RFMB) tərəfindən 25 yanvar 2002-ci il tarixində verilmiş lisenziyaya əsasən fəaliyyət göstərir. Lisenziyaya əsasən ABB Moskvaya hüquqi şəxslərlə rus rublu və digər xarici valyutalarda bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi imkanı verilir. Qeydiyyata alındıqdan sonra ilk iki il müddətində Rusiya Federasiyasının qanunvericilik tələblərinə əsasən ABB Moskvaya fiziki şəxslərdən depozitlərin cəlb edilməsi qadağan edilmişdir. 1 dekabr 2004-cü il tarixində ABB Moskva RFMB-dan fiziki şəxslərə tam həcmdə bank xidmətləri göstərmək üçün lisenziya almışdır. ABB Moskvanın əsas fəaliyyəti kommersiya bank xidmətlərindən ibarətdir. ABB Moskva 2 dekabr 2004-cü il tarixindən etibarən Rusiya Federasiyasının Əmanətlərin Sığortalanması Agentliyinin üzvüdür. ABB Moskva bankının qeydiyyatdan keçmiş ünvanı aşağıdakı kimidir: Rusiya Federasiyası, Moskva şəhəri, 105062, Tverskaya küç. 6, bina 2. ABB Moskva 28 May 2003-cü il tarixdə Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq, 24 avqust 2005-ci il tarixdə isə Yekaterinburq şəhərlərində filiallarını açmışdır.

Qrupun Müşahidə Şurasının 30 dekabr 2006 və 18 may 2011-ci il tarixli qərarlarına əsasən, ABB Moskvanın nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2007 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərində bitən illər ərzində müvafiq olaraq 4 milyon Avro və 10 milyon AZN artırılmışdır.

5 fevral 2002-ci il tarixdə 100% həcmdə Qrupa məxsus törəmə müəssisə olan Beynəlxalq Sığorta Şirkəti (bundan sonra - "Törəmə sığorta müəssisəsi") Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan alınmışdır. Törəmə sığorta müəssisəsi Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 15 oktyabr 2009-cu il tarixli yenilənmiş sığorta lisenziyasına əsasən fəaliyyət göstərir. Şirkət 33 növ sığorta fəaliyyəti göstərməsi məqsədilə lisenziya əldə etmişdir. Törəmə sığorta müəssisəsinin həyata keçirdiyi fəaliyyətə tibbi sığorta, nəqliyyat vasitələrinin sığortası, gəmi sahiblərinin məsuliyyətinin sığortası, gəmiçilik üzrə üçüncü tərəflər qarşısında sığorta, gəmilərin sığortası, əmlak, bədbəxt hadisələrin sığortası, həyat sığortası, fərdi sığorta, bank risklərinin sığortalanması, yanğından icbari sığorta, öhdəliklərin yerinə yetirilməməsinə görə məsuliyyət sığortası, təkrarsığorta və digər sığorta növləri daxildir. Törəmə sığorta müəssisəsinin hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: C. Cəbbarlı küçəsi 40C, Bakı şəhəri, AZ 1065, Azərbaycan Respublikası.

Banka 100% məxsus olan "Azərikard" MMC 3 may 1996-cı il tarixdə məhdud məsuliyyətli şirkət kimi təsis edilmişdir. "Azərikard" MMC 4 iyul 1996-cı il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçmiş və 1997-ci ildə fəaliyyətə başlamışdır. "Azərikard" MMC MasterCard və Viza beynəlxalq elektron ödəmələr xidmətlərinin üzvüdür və Azərbaycan Respublikasında plastik kart əməliyyatları üzrə kliring və avtorizasiya mərkəzi kimi fəaliyyət göstərir.

"Azərikard" MMC hazırda Azərbaycan Respublikasında plastik kart əməliyyatları üzrə avtorizasiya və kliring xidmətləri göstərən ən iri şirkətlərdən biridir. "Azərikard" MMC-nin hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küç., 67.

16 noyabr 2006-cı il tarixdə Qrup Gürcüstan Respublikasının Tbilisi şəhərində ona 75% məxsus olan törəmə müəssisəni – "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı – Gürcüstan"ı ("ABB Gürcüstan") qeydiyyatdan keçirmişdir. ABB Gürcüstanın nizamnamə kapitalı 12,000,000 Gürcüstan Lari məbləğində müəyyən edilmişdir ki, bunun da 3,000,000 Lari məbləğində qeyri-nəzarət payı rezident Azərbaycan bankına və Gürcüstan vətəndaşı olan fiziki şəxsə məxsusdur. ABB-Gürcüstan Gürcüstan Milli Bankı ("GMB") tərəfindən verilmiş 5 fevral 2007-ci il tarixli lisenziyaya əsasən fəaliyyətə başlamışdır. ABB-Gürcüstanın hüquqi ünvanı belədir: Xetaqurova küçəsi 36, Tbilisi, Gürcüstan Respublikası. Qrupun Müşahidə Şurasının 18 may 2011-ci il tarixli qərarına əsasən ABB-Gürcüstanın nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2011-ci il tarixində bitən il ərzində 3,750 min manat məbləğində artırılmışdır. Nizamnamə kapitalındakı ümumi artım 5,000 min manat təşkil etmişdir, belə ki, artımın yerdə qalan hissəsi ABB-Gürcüstanın digər səhmdarları tərəfindən ödənilmişdir.

Bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması 12 mart 2013-cü il tarixində İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilmişdir.

2. MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU SİYASƏTLƏRİ

Uyğunluq haqqında bəyanat

Bu maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartları Şurası ("MÜBSS") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsi ("BMHŞK") tərəfindən verilmiş şərhlərə müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Təqdimat meyarlarının digər əsasları

Bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun proqnozlaşdırıla bilən gələcəkdə fasiləsizlik prinsipinə uyğun olaraq fəaliyyətini davam etdirə biləcəyi ehtimalı əsasında hazırlanmışdır.

Bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları, başqa cür qeyd edilməyə qədər, min Azərbaycan manatı (manat) ilə təqdim olunur. Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları aşağıda göstərilən mühasibat uçotu siyasətlərində qaydalarında izah edildiyi kimi yenidənqiymətləndirmə məbləğində və ya ədalətli dəyərle ölçülmüş binalar və bəzi maliyyə alətləri istisna olunmaqla, ilkin dəyər əsasında tərtib edilmişdir. Tarixi (ilkin) dəyər ümumi olaraq aktivin mübadilə edilə biləcəyi ədalətli dəyərə əsaslanır.

Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş Bank və onun konsolidə edilmiş şirkətləri mühasibat uçotunu yerli mühasibat uçotu qaydalarına uyğun olaraq aparırlar, lakin bankın xarici konsolidə edilmiş şirkətləri fəaliyyət göstərdikləri ölkənin qanuna uyğun yerinə yetirirlər. Bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları məcburi mühasibat uçotu siyasətlərinə istinadən hazırlanmış və MHBS-a uyğunlaşdırılması üçün tərtibatında düzəlişlər edilmişdir.

Qrup maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatını likvidlik ardıcılığı ilə geniş şəkildə təqdim edir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın verilməsi tarixindən sonra 12 ay ərzində (cari) və 12 aydan çox müddət (uzunmüddətli) ərzində hesablasmalar və ya ödəniləcək məbləğlər üzrə təhlil 27 sayılı qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablasmalar aparılması, yaxud da eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduqda bir-birinə qarşı əvəzləşdirilir, xalis məbləği isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda açıqlanır. Gəlir və xərclər hər hansı bir mühasibatlıq standartları, yaxud şərtlərində və Qrupun mühasibat qeydlərində xüsusi olaraq açıqlanması tələb və qəbul olunmadığı halda məcmu gəlir haqqında konsolidə olunmuş hesabatda əvəzləşdirilmir.

Əsas mühasibat uçotu qaydaları aşağıda açıqlanır.

Konsolidasiyanın əsasları

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına Bankın və Bank tərəfindən nəzarət edilən müəssisələrin (onun törəmə müəssisəsi) maliyyə hesabatları daxildir. Nəzarət o zaman həyata keçirilir ki, Bank müəssisənin fəaliyyətindən mənfəət əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətini tənzimləmək iqtidarında olsun.

Lazım olduqda törəmə müəssisələrdə tətbiq edilən mühasibat uçotu qaydalarının Qrupdakı digər müəssisələr tərəfindən istifadə olunan mühasibat uçotu qaydalarına uyğunlaşdırılması üçün törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Qruparası bütün əməliyyatlar, qalıqlar, gəlir və xərclər konsolidasiya zamanı tam çıxarılır.

Qeyri-nəzarət payı

Qeyri-nəzarət payı törəmə müəssisələrinin Bankın birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı mənfəət və zərəri, habelə xalis aktivlərinin bir hissəsidir.

Qeyri-nəzarət payı məcmu gəlirlər haqqında konsolidə edilmiş hesabatda və maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda ana müəssisənin səhmdar kapitalından ayrıca kapital üzrə göstərilir.

Faiz gəliri və xərclərin tanınması

Faiz gəliri və xərci effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, hesablama metodu ilə uçot əsasında tanınır. Effektiv faiz metodu maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin (yaxud maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri qrupunun) amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri, yaxud faiz xərcinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur.

Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən, effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğində dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Gəlir ƏDMZ (ədalətli dəyəri mənfəət və zərərdə tanınan) kimi təsnif edilən maliyyə aktivləri istisna olunmaqla borc alətləri üzrə effektiv faiz dərəcəsi əsasında uçotda tanınır.

Maliyyə aktivləri, yaxud analoji maliyyə aktivləri qrupu ehtimal olunan zərərin baş verməsi nəticəsində hesabdən qismən (bir hissəsi qismən) silinərsə, faiz gəliri bundan sonra dəyərsizləşmə üzrə zərərin ölçülərini müəyyən etmək məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün tətbiq edilən faiz dərəcələrindən istifadə olunmaqla uçotda tanınır.

Ədalətli dəyərle qeyd edilən aktivlər üzrə qazanılmış faizlər faiz gəliri daxilində təsnif edilir.

Gəlirin tanınması – digər

Haqq və komissiya gəlirinin tanınması

Kreditlərin verilməsinə görə komissiya haqları birbaşa xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və kredit üzrə effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin ayrılması xüsusi kredit razılaşmasının bağlanmasına gətirib çıxaracağı ehtimal edilən hallarda, kreditin alınmasına görə komissiya haqqı birbaşa xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və nəticədə verilən kreditin effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin alınması xüsusi kredit razılaşmasının bağlanması ilə nəticələncəyi ehtimal edilmədiyi hallarda, kreditin alınmasına görə komissiya haqqı kreditin verilmə müddətinin qalan dövrü üzrə mənfəət və zərər uçotunda tanınır. Kreditin ayrılması öhdəliyinin müddəti kredit verilmədən başa çatarsa, belə öhdəliyə görə komissiya haqqı müddət başa çatdığı anda mənfəət və zərər uçotunda tanınır. Kreditə xidmət etmə haqqı kredit üzrə ödənişlər yerinə yetirildiyi təqdirdə gəlirlər kimi uçotda tanınır. Sindikasiya başa çatdığı zaman, kreditin sindikasiya haqları mənfəət və zərərdə tanınır. Bütün digər komissiya haqları yalnız xidmətlər göstərildikdən sonra tanınır.

Maliyyə alətləri

Qrup maliyyə aləti üzrə müqavilə öhdəliyinə tərəf olduğu halda, maliyyə aktivləri və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda tanınır. Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin adı alqı – satqısı prosesləri hesablama tarixi üzrə uçot üsulundan istifadə etməklə tanınır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilkin anda ədalətli dəyərlə ölçülür. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin alınması və buraxılmasına aidiyyəti olan birbaşa əməliyyat xərcləri (ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna edilməklə) uçotda ilkin tanınma anında maliyyə aktivləri yaxud maliyyə öhdəliklərinin müvafiq olaraq ədalətli dəyərinə əlavə edilir və ya bu dəyərdən çıxılır. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və zərər uçotunda ədalətli dəyərlə alınması ilə bağlı birbaşa əməliyyat xərcləri dərhal mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

Maliyyə aktivləri

Qrupun maliyyə aktivləri aşağıdakı xüsusi kateqoriyalar üzrə təsnif edilir: “Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə” (ƏDMZ) tanınan maliyyə aktivləri, “ödəniş müddətinə qədər saxlanılan” investisiyalar, “satıla bilən” maliyyə aktivləri və “kreditlər və debitor borcları”. Təsnifləşdirmə maliyyə alətinin mahiyyəti və məqsədindən asılıdır və ilkin tanınma zamanı müəyyən olunur.

Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri, maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanıldıqda və ya ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan kimi təyin edildikdə ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan aktivlər kimi təsnif edilir.

Maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılan kimi təsnif edilir, əgər:

- Bu yaxın müddətdə satış məqsədilə əldə edilibsə; yaxud
- İlkin tanınma zamanı Qrupun birlikdə idarə etdiyi və qısa müddətə əldə olunmuş mənfəətin faktiki əlaməti olan, müəyyən olunmuş maliyyə alətləri portfelinin bir hissəsidirsə; və yaxud
- Hedc aləti kimi təyin olunmamış və səmərəli olmayan törəmədirsə.

Ticarət məqsədilə saxlanılan maliyyə aktivlərindən başqa digər bütün maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan aktiv kimi təyin oluna bilər:

- Belə təyinat başqa cür yarana bilən ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluğunu aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldır; yaxud
- Maliyyə aktivləri maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliklərinin və ya hər iki qrupun bir hissəsini formalaşdırır, onun idarə edilməsi və fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi Qrupun sənədləşdirilmiş risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyasına uyğun olaraq ədalətli dəyər əsasında aparılır və qruplaşdırılma haqqında məlumat o əsasda daxildən təmin edilir; yaxud
- Bu bir və ya daha çox əlaqədar törəmələr və MUBS 39 Maliyyə Alətlərinin daxil olduğu müqavilənin bir hissəsini formalaşdırır. Tanınma və Qiymətləndirmə bütövlükdə birləşdirilmiş müqavilənin (aktiv və ya öhdəlik) ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan kimi təyin olunmasına imkan verir.

Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərər kimi tanınan yenidən qiymətləndirmə zamanı yarana bilən istənilən gəlir və ya itki ilə ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Mənfəət və ya zərərdə tanınan xalis gəlir və ya itki maliyyə aktivləri əsasında qazanılmış istənilən dividend və ya faizi özündə birləşdirir və konsolidə edilmiş mənfəət və zərər hesabatında “mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçotda alınan maliyyə aktivləri üzrə xalis gəlir və ya zərər” kimi daxil olunur. Ədalətli dəyər 30 sayılı qeyddə təsvir olunmuş qaydada müəyyən edilir.

Ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar

Ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar Qrupun ödəmə müddətinə qədər saxlanılacağına əminliyi və imkanları olan qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir ki, bu aktivlər üzrə ödəmələr sabit və ya müəyyən oluna bilər, eləcə də ödəniş müddəti dəyişməz qalır. Ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar hər hansı dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür.

Qrup ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyaların cüzi bir hissəsindən artıq miqdarını müddət başa çatmamışdan önce satmalı və ya yenidən təsnif etməli olduğu hallarda (bəzi xüsusi şəraitlər istisna edilməklə) bütün kateqoriya təsirə məruz qalmış və nəticə etibarlı ilə satıla bilən kimi yenidən təsnif edilməli olur. Bundan başqa, Qrupa sonrakı iki il ərzində hər hansı maliyyə aktivlərini ödəmə müddətinə qədər saxlanılan kimi təsnifləşdirmək qadağan edilir.

Satıla bilən maliyyə aktivləri

Satıla bilən maliyyə aktivləri satıla bilməsinə görə müəyyən edilmiş yaxud da (a) verilmiş kreditlər və debitor borcları, (b) ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar və ya (c) ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri kimi təsnif olunmayan qeyri-derivativlərdir.

Qrupa məxsus olan və aktiv bazarda alınıb-satılan səhmlər və qaytarılabilən istiqrazlar satılabilən investisiyalar kimi təsnifləşdirilir və ədalətli dəyərində ölçülür. Ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi 30 sayılı Qeyddə izah olunur. Müvvəqəti olmayan dəyərsizləşmə zərəri, effektiv faiz metodu ilə hesablanan faiz gəliri və xarici valyuta əməliyyatları üzrə mənfəət və zərər istisna olmaqla, ədalətli dəyərin dəyişməsi üzrə yaranan qazanc və itkilər digər məcmu gəlirdə tanınır. İnvestisiyanın silindi və ya dəyərsizləşdiyi halda investisiya üzrə ehtiyatda yığılmış kumulyativ qazanc və itkilər mənfəət və zərər köçürülür.

Xarici valyutada olan monetar satılabilən investisiyalar həmin valyutada müəyyən edilir və hesabat tarixinə olan məzənnə ilə ifadə olunur. Mənfəət və zərərdə tanınmış xarici valyuta əməliyyatları üzrə qazanc və itkilər aktivin amortizasiya olunmuş dəyəri əsasında ölçülür. Digər xarici valyuta əməliyyatları üzrə qazanc və itkilər digər məcmu gəlirdə tanınır.

Fəal bazarda qiyməti bəyan edilməmiş və ədalətli dəyəri düzgün ölçülə bilməyən satıla bilən investisiya qiymətli kağızları hər hesabat dövrünün sonunda müəyyən olunmuş hər hansı ehtimal olunan zərər çıxılmaqla ilkin dəyərində ölçülür.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları

Sabit və ya müəyyən oluna bilən ödənişli və fəal bazarda qiyməti bəyan edilməmiş ticarət debitor borcları, müştərilərə verilmiş kreditlər və digər debitor borcları "müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları" kimi təsnif edilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür. Faiz gəliri, faizin tanınması cüzi əhəmiyyət kəsb etdiyi qısamüddətli kreditlər istisna edilməklə, effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə uçotda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivlərindən başqa digər belə aktivlər dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsi məqsədilə hər hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində investisiyaların gələcək pul hərəkətinin təsirə məruz qaldığına isbat edən obyektiv sübut yaranarsa, maliyyə aktivləri dəyərsizləşmiş hesab edilir.

Fond birjalarında qeydiyyatdan keçmiş satıla bilən kimi təsnifləşdirilən kapital investisiyalarının ədalətli dəyərinin balans dəyərindən əhəmiyyətli və ya uzun müddət davam edən azalması dəyərsizləşmə üçün əsas ola bilər.

Bütün digər maliyyə aktivləri üçün, dəyərsizləşməni göstərən amillərə aşağıdakılar aiddir:

- Emitent və ya qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri; yaxud
- Əsas borc məbləği və ya faizlərin vaxtında ödənilməməsi və ya ödəmə öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi halları kimi müqavilə şərtlərinin pozulması
- Borc alanın müflisliyə uğrayacağı və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkil edəcəyi güman olunduqda; yaxud da
- Maliyyə çətinlikləri səbəbindən qeyd olunan maliyyə aktivinin təqdim edildiyi fəal bazar məkanlarının yox olması.

Verilmiş kreditlər və debitor borcları kimi müəyyən maliyyə aktivi kateqoriyaları halında, ayrı-ayrılıqda dəyərsizləşməyəcəyi qiymətləndirilən aktivlər, əlavə olaraq, dəyərsizləşmənin müəyyən olunması məqsədilə kollektiv şəkildə təhlil edilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları portfelinin dəyərsizləşdiyini göstərən obyektiv sübutlara Şirkətin ödənişlərin yığılması ilə bağlı keçmiş təcrübəsi, portfeldə vaxtı gecikdirilən ödəmələrin sayının artması, eləcə də borc öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqələndirilən yerli və ya ölkə iqtisadi şəraitlərdə müşahidə olunan dəyişikliklər aid edilə bilər.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeyd edilən maliyyə aktivləri halında, hesabatda tanınmış ehtimal olunan zərərin məbləği aktivin balans dəyəri ilə maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul vəsaiti hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərqdən ibarətdir.

İlkin dəyəri ilə qeyd edilən maliyyə aktivləri halında isə, ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin bütün məbləği aktivin balans dəyəri ilə bənzər maliyyə aktivləri üçün tətbiq olunan cari bazar gəlirlilik norması dərəcəsinə diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərqlə ölçülür. Belə dəyərsizləşmə zərəri sonrakı dövrlərdə əvəzləşdirilir.

Maliyyə aktivinin balans dəyəri, belə dəyərin ehtiyatlar hesabına azalmasını nəzərdə tutan verilmiş kreditlər və debitor borcları halı istisna edilməklə, bütün maliyyə aktivləri üçün birbaşa olaraq ehtimal olunan zərəri məbləğində azaldılır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və ya debitor borcu yığıla bilməz hesab edildikdə, belə məbləğlər ehtiyatlar hesabına qarşı silinir. Əvvəl silinmiş məbləğlər sonradan toplandığı təqdirdə, belə məbləğlər üzrə ehtiyatlar hesabına kredit yazılışı verilir. Ehtiyatlar hesabının balans məbləğindəki dəyişikliklər mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır.

Satıla bilən maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi zamanı digər məcmu gəlirlər olaraq tanınmış kumulativ gəlir və zərərlər dövr üzrə mənfəət və zərər şəklində yenidən təsnifləşdirilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən aktivlər halında, sonrakı dövrdə ehtimal olunan zərəri azalarsa və bu azalmanın dəyərsizləşmənin uçotda tanındığı andan sonra baş vermiş hadisə ilə obyektiv şəkildə əlaqələndirilə bilərsə, bundan qabaq uçotda tanınmış ehtimal olunan zərəri mənfəət və zərər hesabına əvəzləşdirilir bu şərtlə ki, dəyərsizləşmənin əvəzləşdirildiyi tarixdə investisiyanın balans məbləği dəyərsizləşmə uçotda tanınmadığı təqdirdə amortizasiya dəyərindən artıq olmasın.

Satılabilən kapital qiymətli kağızlarına gəldikdə, əvvəllər mənfəət və zərər müddəalarında tanınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və zərər hesabında əvəzləşdirilmir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərdən sonra ədalətli dəyerdə baş vermiş hər hansı artım digər məcmu gəlirlər hesabatında tanınır və investisiyaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar başlığı altında toplanılır. SB borc qiymətli kağızlar halında isə, investisiyaların ədalətli dəyərindəki artım dəyərsizləşmənin tanındığı andan sonra baş vermiş hadisə ilə obyektiv şəkildə əlaqələndirildikdə, dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və zərər hesabına əvəzləşdirilir.

Şərtləri təkrar razılaşdırılmış kreditlər

Mümkün olan hallarda bank girova sahib çıxmaq əvəzinə kredit şərtlərinin təkrar razılaşdırılması məqsədini güdür. Bu, ödəniş müddətinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılmasını nəzərdə tuta bilər. Şərtlər yenidən razılaşdırıldıqda, hər hansı dəyərsizləşmə şərtlərdə dəyişikliklərin edilməsindən əvvəl hesablanmış ilkin effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə ölçülür və kredit vaxtı ötmüş hesab edilmir. Rəhbərlik bütün meyarlar üzrə tələblərin yerinə yetirildiyini və gələcək ödənişlərin baş tutacağını təmin etmək məqsədilə şərtləri təkrar razılaşdırılmış kreditləri nəzərdən keçirir. Kreditlərin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə hesablanan fərdi və ya birgə dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsinin obyektivi olmaqda davam edir.

Kreditlərin və avansların silinməsi

Kreditlər və avanslar yığılması mümkün olmadıqda ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlara qarşı hesabdən silinir. Rəhbərlik Qrupa ödənilməli olan borcların yığılması üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etdikdən və Qrup saxladığı bütün girov vəsaitlərini satdıqdan sonra kreditlər və avanslar hesabdən silinir. Əvvəllər hesabdən silinmiş məbləğlərin sonradan bərpa edilməsi ödənişlərin qaytarılması dövründə məcmu gəlirlər haqqında konsolidə edilmiş hesabatda maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi məbləğine qarşı əvəzləşdirilir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə aktivinin (və ya maliyyə aktivinin bir hissəsi və oxşar maliyyə aktivlərindən təşkil etdiyi qrupun bir hissəsi) tanınması aşağıdakı hallarda dayandırılır:

- Aktivdən pul daxilolmaları üzrə onun müqavilə hüquqlarının vaxtı bitmişdir;
- Qrup aktivdən pul daxilolmalarını mənimsəmək hüququnu digər tərəfə ötürmüş və ya aktivdən pul daxilolmalarını mənimsəmək hüququnu özündə saxlamaqla onları üçüncü tərəfə heç bir əhəmiyyətli gecikmə olmadan tam şəkildə ödəmək öhdəliyini öz üzərinə götürmüşdür; və
- Qrup ya (a) aktiv üzrə bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları digər tərəfə ötürmüş; ya da (b) aktiv üzrə bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları nə digər tərəfə ötürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarəti digər tərəfə ötürmüşdür.

Maliyyə aktivinin tanınması onun digər tərəfə ötürüldüyü və bu ötürmənin onların tanınmasının dayandırılması üçün əsas verdiyi zaman dayandırılır. Ötürmənin baş verməsi üçün Qrup ya (a) aktivdən pul daxilolmalarının mənimsənilməsi üzrə müqavilə hüquqlarını ötürür; ya da (b) aktivdən pul daxilolmalarının mənimsənilməsi hüququnu özündə saxlayır, lakin həmin pul daxilolmalarını üçüncü tərəfə ötürmək barədə müqavilə öhdəliyini öz üzərinə götürür. Qrup ötürmənin həyata keçirilməsindən sonra ötürülmüş aktivin mülkiyyət hüququ üzrə risk və mükafatları nə dərəcədə özündə saxladığını yenidən qiymətləndirir. Qrup köçürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı əhəmiyyətli risk və mükafatları özündə saxlayarsa, o, belə aktivə uçotda tanımağa davam edir. Əgər əhəmiyyətli risk və mükafatlar ötürülmüşdürsə aktivin tanınması dayandırılır. Əgər əhəmiyyətli risk və mükafatlar nə saxlanmış, nə də ötürülmüşdürsə Qrup aktiv üzərində nəzarəti saxlayıb-saxlamadığını müəyyənləşdirir. Əgər Qrup nəzarəti saxlamayıbsa aktivin tanınması dayandırılır. Əgər Qrup aktiv üzərində nəzarəti saxlayarsa, o bu aktivə həmin müddət ərzində öz hesabatlarında tanımalıdır.

Maliyyə öhdəlikləri və buraxılmış kapital alətlər

Borc və ya kapital qismində təsnifləşdirmə

Borc və kapital alətləri müqavilə şərtlərinə, habelə maliyyə öhdəliyi və kapital alətlərinə verilmiş tərifə əsasən maliyyə öhdəlikləri, yaxud da kapital müddəası kimi təsnif edilir.

Kapital aləti

Kapital aləti bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra müəssisənin aktivlərinə qarşı qalan pay hüququnu təsdiqləyən hər hansı müqavilədir. Qrup tərəfindən buraxılmış kapital alətləri birbaşa buraxılış xərcləri çıxılmaqla əldə edilmiş vəsaitlər kimi tanınır.

Bankın öz kapital alətlərinin geri alınması birbaşa kapitalda tanınır və çıxılır. Eyni zamanda, Bankın öz kapital alətlərinin alınması, satılması və ya ləğv edilməsi mənfəət və zərər haqqında olan hesabatda nə mənfəət, nə də ki zərər kimi tanınır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri həm ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə öhdəlikləri, həm də "digər maliyyə öhdəlikləri" kimi təsnif edilir.

Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri, maliyyə öhdəliyi ticarət məqsədləri üçün saxlanıldıqda və ya EDMZ tanınan təyin edildikdə ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəliyi ticarət məqsədləri üçün saxlanılan kimi təsnif edilir, əgər:

- Yaxın dövrlərdə yenidən almaq məqsədilə əldə edildikdə; və ya
- Qrupun birlikdə idarə etdiyi və yaxın dövrlərdə gəlir götürmək üçün olan maliyyə alətləri portfelinin ilkin tanınması; və ya
- Hedcinq aləti kimi təyin edilməyən və və səmərəli olmayan törəmədir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan maliyyə öhdəliyi ilkin tanınmada ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan kimi təyin edilə bilər, əgər:

- Tanıma və ölçmə uyğunsuzluğunu ləğv edirsə və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa; və ya
- Maliyyə öhdəlikləri qrupun maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin bir hissəsini və ya hər ikisini təşkil edirsə, hansı ki, bilavasitə Qrupun sənədləşdirilmiş risklərin idarəedilməsi və investisiya strategiyası və qrup daxili məlumat ilə birgə ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir və idarə edilir.

- Bu tərkibində bir və ya daha çox derivativ saxlayan müqaviləni formalaşdırırsa və MUBS 39 Maliyyə Alətləri: Tanıma və ölçmə ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan kimi təyin edilən müqaviləni mümkün edirsə.

Maliyyə öhdəlikləri mənfəət və zərərdə tanınmış yenidən qiymətləndirmədən irəli gələn hər hansı gəlir və itkilər nəzərə alınmaqla. mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər də əks etdirilir, Xalis gəlir və ya itki mənfəət və zərərdə ödənilmiş istənilən faizlə birləşdirilir və mənfəət və zərər hesabatında “digər gəlirlər və itkilər” kimi daxil edilir. Ədalətli dəyər 30 sayılı qeyddə göstərilən üsulla təyin edilir.

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankındakı depozit alətlər, digər bankların və müştərilərin depozitləri, buraxılmış borc qiymətli kağızları, borca götürülmüş digər vəsaitlər və digər öhdəliklər ilkin anda əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərle ölçülür.

Digər maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz metodu istifadə edilməklə və faiz xərcləri effektiv gəlir əsasında tanınmaqla amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz xərclərinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi təxmin edilən gələcək nağd pul ödəmələrini maliyyə öhdəliyinin güman edilən müddəti, yaxud (məqsədmüvafiq hallarda) daha qısa müddət ərzində ilkin tanınma zamanı xalis balans dəyərinə dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Grup ödəniş öhdəliyini yerinə yetirərsə, belə öhdəlik ləğv olunarsa, yaxud müddəti başa çatarsa və yalnız belə olan hallarda maliyyə öhdəliyinin tanınmasını dayandırır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditorun təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənsə, yaxud mövcud öhdəliyə əhəmiyyətli düzəlişlər edilərsə, belə əvəzləmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri və nəzəri olaraq ödənilmiş və ödəniləcək məbləğlər arasındakı fərq mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

Maliyyə zəmanəti müqavilələri

Maliyyə zəmanəti müqaviləsi borc aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənişin edilməli olduğu tarixdə müəyyən debitorun belə ödənişləri yerinə yetirə bilməməsi səbəbindən qiymətli kağızın sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsinə emitentdən tələb edən müqavilə formasıdır.

Grup tərəfindən buraxılmış maliyyə zəmanəti müqavilələri ilkin olaraq ədalətli dəyərle ölçülür və MZƏD-də yer almadığı halda, sonradan aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksəyi ilə ölçülür:

- Qiymətləndirilmiş öhdəliklər və şərti öhdəliklər və şərti aktivlər adlı MUBS 37-ə əsasən müəyyən olunduğu kimi müqavilə üzrə öhdəlik məbləğindən; və
- Məqsədmüvafiq hallarda gəlirlərin tanınması qaydalarına əsasən uçotda tanınmış yığılan amortizasiya çıxılmaqla ilkin tanınmış məbləğdən.

Derivativ maliyyə alətləri

Grup valyuta mübadiləsi ilə bağlı riskləri tənzimləmək məqsədilə xarici valyuta üzrə müxtəlif derivativ forvard müqavilələrini bağlayır.

Derivativlər derivativ müqaviləsinin bağlanıldığı tarixdə ilkin olaraq uçotda ədalətli dəyərle tanınır və sonradan onların dövrün sonuna olan ədalətli dəyərinə qarşı təkrar ölçülür. Nəticədə yaranmış gəlir və ya zərər dərhal mənfəət və ya zərər hesablarında tanınır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri nağd məbləğə asanlıqla çevrilə bilən və dəyəri dəyişdikdə cüzi riskə məruz qalan vəsaitlərdir. Bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr, overnayt yerləşdirmələri, digər banklar üzrə debitor borclara daxildir. Məhdud xarakter daşıyan fondlara aid edilən məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən istisna olunur. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş dəyərde qeydə alınır.

ARMB, RFMB və GMB-də saxlanılan məcburi ehtiyatlar

ARMB, RFMB və GMB-də saxlanılan məcburi ehtiyatlar uçotda amortizasiya edilmiş dəyərle göstərilir və faiz hesablanmayan məcburi ehtiyatları əks etdirir ki, onlar da Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmamışdır. Bu səbəbdən də pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda onlara pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kimi baxılır.

Binalar və avadanlıqlar

Məhsulun istehsalı və ya xidmətlərin təchizatı, yaxud da inzibati məqsədlər üçün istismar edilən binalar sonrakı dövrlərin yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda yenidənqiymətləndirmə dəyərində qeyd edilir ki, bu dəyər də onların yenidənqiymətləndirmə tarixinə olan ədalətli dəyərini təşkil edir. Yenidənqiymətləndirmə balans məbləğinin hər hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyəri təbiiq etməklə müəyyən oluna biləcək balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməyəcəyini təmin etmək üçün kifayət qədər müntəzəm qaydada həyata keçirilir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsindən irəli gələn hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı digər məcmu gəlirlər hesabatında tanınır və kapitalda yığılır, hərçənd ki, belə artımın bundan əvvəl mənfəət və zərər uçotunda tanınmış eyni aktivin yenidənqiymətləndirmə azalmasını əvəzləşdirdiyi və nəticə etibarilə, öncədən xərclənmiş azalma həcmində mənfəət və zərər hesabının kreditinə yazıldığı hal istisna edilir. Binaların yenidənqiymətləndirilməsindən yaranan balans dəyərinin azalması, bu məbləğ həmin aktivin əvvəlki yenidənqiymətləndirilməsi ilə bağlı əmlakın yenidən qiymətləndirmə ehtiyatındakı qalıqdan, əgər varsa, artıq olduğu halda mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

İstehsal, təchizat, yaxud da inzibati məqsədlər üçün istismar ediləcək tikintisi başa çatmamış əmlak vasitələri hər hansı tanınmış ehtimal olunan zərər çıxılmaqla uçotda maya dəyəri ilə qeyd edilir. Dəyərə peşəkar xidmət haqqı və müvafiq aktivlər halında, Qrupun mühasibat uçotu siyasətinə əsasən kapitalizasiya edilmiş borclarıma xərcləri daxildir. Belə əmlak aktivləri, onların tikintisi başa çatdıqda və təyinatı üzrə istismara verilməsi üçün hazır olduqda, müvafiq əmlak və avadanlıq kateqoriyaları üzrə təsnif edilir. Bu əmlak aktivlərinin köhnəlməsi, digər əmlak vasitələri halında olduğu kimi, təyinat üzrə istismara hazır vəziyyətdə olduğu andan etibarən hesablanmağa başlanılır.

Yenidən qiymətləndirilmiş binalar üzrə amortizasiya mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Yenidən qiymətləndirilmiş əmlak satıldıqda yaxud istismardan çıxarıldıqda, bununla əlaqədar əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatındakı qalıq yenidən qiymətləndirmə gəliri birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəət hesabına köçürülür.

Şəxsi torpaq sahəsinə amortizasiya hesablanmır.

Daşınmaz mal-material və avadanlıq yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin dəyərdə uçotda qeyd edilir.

Köhnəlmə düz xətt metodundan istifadə etməklə aktivlərin faydalı istismar müddətində qalıq dəyəri çıxıldıqdan sonra ilkin dəyəri və ya qiymətləndirilməsinin (azad mülkiyyət təşkil edən torpaq sahəsi, habelə tikintisi başa çatmamış əmlak vasitələri istisna edilməklə) hesabdan silinməsi məqsədilə uçotda tanınır. Təxmin edilən faydalı istismar müddəti, qalıq dəyər və köhnəlmə metodu perspektiv əsaslarla uçotu aparılan hesablamalarda hər hansı dəyişikliklərin aşağıdakı illik dərəcələrlə təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlili edilir:

Binalar	2.5-5%
İcarədə olan əmlakın təkmilləşdirilməsi	5-10%
Ofis və kompüter avadanlığı	25%
Bank avadanlığı, mebellər, qurğular, nəqliyyat vasitələri və digər	20-25%

Bina və avadanlıqlar hesabdan silindikdə və ya onların davamlı istifadəsi artıq iqtisadi fayda gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq vasitələrinin satılaraq hesabdan silinməsi və ya istismardan çıxarılmasından irəli gələn hər hansı gəlir və ya zərərlər belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunmuş gəlirlər arasında fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrı-ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər

Müəyyən istismar ömrü olan ayrı-ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin maya dəyəri ilə uçotda qeyd edilir. Köhnəlmə aktivin təxmin edilən faydalı istismar ömrü ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə uçotda tanınır. Təxmin edilən faydalı istismar ömrü və köhnəlmə metodu perspektiv əsaslarla uçota alınan təxminlərdəki hər hansı dəyişikliklərin təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması

Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdən silindikdə, yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup maddi və istismar ömrü müəyyən olunmuş qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməyə məruz qalaraq qiymətlərinin düşüb – düşmədiyini müəyyənləşdirmək üçün hər hesabat dövrünün sonunda belə aktivlərin balans dəyərini təhlil edir. Dəyərsizləşmənin baş verdiyinə dəlalət edən hər hansı hallar mövcud olarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərin (əgər varsa) həcmi müəyyən etmək üçün aktivin bərpa dəyəri hesablanır. Aktivin fərdi hallarda bərpa dəyərini hesablamaq mümkün olmazsa, Qrup belə aktivin aid olduğu gəlir gətirən aktivlər qrupunun bərpa dəyərini müəyyən edir. Aktivin yerləşdirilməsinə müvafiq və ardıcılığı gözlənilən əsaslar müəyyən edildiyi hallarda, korporativ aktivlər, həmçinin, fərdi gəlir gətirən aktivlər qrupunda yerləşdirilə bilər yaxud, başqa cür, müvafiq qaydada və ardıcılığı gözlənilməklə yerləşdirilmə əsasları müəyyən edilmiş ən kiçik gəlir gətirən aktivlər qrupunda yer alır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan və istifadə üçün hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər ən azından ildə bir dəfə və ya dəyərsizləşmə əlaməti olduqda dəyərsizləşmə üzrə yoxlamadan keçirilməlidir.

Bərpa dəyəri ədalətli dəyerdən satış və istifadə dəyərlərini çıxıldıqdan sonra alınan daha yüksək məbləğdir. İstismar dəyərini qiymətləndirərkən təxmin edilən gələcək dövrlərin pul axınları pulun vaxt üzrə dəyərinin və gələcək pul axınları ilə bağlı təxminlərə düzəliş edilməmiş aktiv üçün səciyyəvi olan risklərin hazırkı bazar qiymətləndirilməsini özündə əks etdirən vergiyə qədərki diskont dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərinə diskontlaşdırılır.

Aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) bərpa dəyərinin onun balans dəyərindən az olduğu hesablanarsa, belə aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri bərpa dəyərinə kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə zərərinin yenidən qiymətləndirmədən irəli gələn azalma kimi hesab edildiyi hal olaraq müvafiq aktiv uçotda yenidənqiymətləndirilmiş dəyerdə əks olunmayana qədər, belə zərər dərhal mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzləşdirilsə, aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri hesablanmasına düzəliş verilmiş bərpa dəyərinə qədər artırılır, bu şərtlə ki, artırılmış belə balans dəyəri aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) dəyərsizləşmənin tanınmadığı keçmiş illərdə müəyyən edilmiş balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin yenidənqiymətləndirmədən irəli gələn artım kimi hesab edildiyi hal olaraq müvafiq aktiv yenidənqiymətləndirilmiş dəyərlə uçotda əks edilməyənə qədər, belə zərərin əvəzləşdirilməsi dərhal mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Vergiyə cəlb olunma

Mənfəət vergisi xərcləri ödənilməli olan cari vergi və təxirə salınmış vergidən ibarətdir.

Cari vergi

Ödənilməli olan cari vergi il üzrə vergiyə cəlb olunan mənfəət əsasında tutulur. Vergiyə cəlb olunan mənfəət digər illərdə vergiyə cəlb olunmuş, yaxud gəlirdən çıxarılan və heç vaxt vergiyə cəlb olunmayan, yaxud gəlirdən çıxarılmayan gəlir və xərclər müddəaları ilə əlaqədar konsolidə edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda əksini tapmış mənfəətdən fərqlənir. Qrupun cari vergi ilə bağlı öhdəliyi hesabat dövrünün sonuna qanuni qüvvəsinə minmiş və ya tam həcmdə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında əks olunan aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə vergiyə cəlb olunan mənfəətin hesablanması istiqadında istifadə edilən müvafiq vergi bazası arasındakı müvəqqəti fərq əsasında tanınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, ümumi hal olaraq, vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, ümumi hal olaraq, gəlirdən çıxarılan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır bu şərtlə ki, belə müvəqqəti fərqlərin hesaba alınması üçün gələcəkdə vergiyə cəlb olunacaq mənfəətin əldə olunması ehtimal edilsin. Müvəqqəti fərqlər qüvvədən, yaxud da nə vergiyə cəlb olunan mənfəətə, nə də ki, uçotda əks olunmuş mənfəətə təsir göstərən əməliyyatlar üzrə digər aktiv və öhdəliklərin ilkin tanınmasından (müəssisə birləşmələri istisna edilməklə) irəli gələrsə, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uçotda tanınmır.

Qrupun müvəqqəti fərqlərin geri bərpa edilməsinə nəzarət imkanı olduğu və müvəqqəti fərqlərin proqnozlaşdırıla bilən gələcəkdə geri bərpa olunmayacağı ehtimal edildiyi hallar istisna olunmaqla, təxirə salınmış vergi öhdəlikləri törəmə və əlaqəli müəssisələrə investisiya qoyuluşları və birgə müəssisələrin kapitalındakı paylar ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün tanınır. Söz gedən investisiya qoyuluşları və paylar ilə bağlı gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərdən yaranan təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız gələcəkdə belə müvəqqəti fərqlər əsasında tətbiq olunması üçün kifayət məbləğdə mənfəətin yaranacağı mümkün hesab edildikdə və onların proqnozlaşdırıla bilən gələcəkdə geri bərpa olunacağı gözlənildikdə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və aktivin bütün və ya müəyyən hissəsinin bərpa olunması üçün yetərli mənfəətin yaranacağı ehtimal edilməyən həddə qədər azaldılır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri hesabat dövrünün sonuna qanuni qüvvəsinə minmiş və ya qismən minmiş vergi dərəcələrinə (və vergi qanunlarına) əsaslanmaqla aktivin satıldığı və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrdə tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcəsi ilə ölçülür. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin ölçülməsi Qrup hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa edəcəyi və ya ödəyəcəyi gözlədiyi halda yarana biləcək vergi nəticələrini özündə əks etdirir.

İl üzrə cari və təxirə salınmış vergi

Cari və təxirə salınmış vergi digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda, yaxud birbaşa olaraq kapitalda göstərilən müddəalarla bağlı olduğu və nəticə etibarı ilə, müvafiq olaraq digər məcmu gəlirlər və ya birbaşa kapital bəndi kimi tanındığı hallar istisna edilməklə, mənfəət və zərər hesabatında tanınır. Cari vergi və ya təxirə salınmış vergi müəssisələrin birləşməsi üzrə ilkin uçotdan yarandıqda, müəssisələrin birləşməsi üzrə ilkin uçota daxil edilir.

Əməliyyat vergiləri

Qrupun fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə qrupun fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergilər tətbiq edilir. Belə vergilər əməliyyat xərcləri müddəası olaraq məcmu gəlirlər haqqında konsolidə edilmiş hesabatda daxil edilir.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar Qrupun keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Qrupdan öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanı bilər.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayrırımları hazırkı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun vaxt üzrə dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərinə bərabər olur.

Ehtiyatların yerləşdirilməsi üçün tələb olunan müəyyən və ya bütün iqtisadi mənfəətin kənar qurum tərəfindən bərpa ediləcəyi gözlənilirsə, bu vəsaitin qaytarılması və alınacaq belə vəsaitlərin düzgün qiymətləndirilməsi barədə qəti əminlik olduqda alınacaq məbləğ uçotda aktiv kimi tanınır.

Şerti aktiv və öhdəliklər

Şerti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda tanınmır, lakin, onların yerinə yetirilməsi ilə bağlı xərclərin yaranmasına ehtimallar reallıqdan uzaq olmayana qədər belə öhdəliklər açıqlanmalıdır. Şerti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatlarda tanınmır, lakin, onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

Sığorta əməliyyatları

Sığorta müqavilələri – təsnifatı

Qrup sığorta risklərini ötürən müqavilələr tərtib edir. Sığorta müqavilələri əhəmiyyətli sığorta riskini ötürən müqavilələrdir. Ümumi qayda olaraq, Qrup əhəmiyyətli sığorta riski kimi sığorta hadisəsi baş verməsinə görə sığorta hadisəsi baş vermədiyi halda ödəniləcək müqafatlardan ən azı 10% yuxarı olan müqafatların ödənilməsi imkanının yaradılmasıdır.

Mükafatlar

Müqavilənin başlanmasından sonra, polisin əhatə etdiyi müddət ərzində cəmi alınacaq mükafatlar pro-rata əsasında polisin əhatə etdiyi dövrdə qazanılmış kimi hesab olunur. Qazanılmamış mükafatlar üçün ehtiyat vaxt bölgüsü əsasında hesabat dövrünün sonunda qüvvədə olan polisin vaxtı bitməmiş şərtlərinə aid olan ildə silinmiş mükafatların bir hissəsinin təşkil edir.

Zərərlər

Zərərlər, zərər tənzimləmə xərcləri daxil olmaqla baş verdikdə məcmu gəlirlər haqqında konsolidə edilmiş hesabatda daxil edilir. Zərər üzrə ehtiyatlar çəkilmiş zərərlərə görə yığılmış hesablamalardan ibarət olan iki növ ehtiyata ayrılır: bildirilmiş, lakin ödənilməmiş zərərlər ehtiyatı (BÖZE) və baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı (BVBZE). BÖZE ödənilməmiş hər bir iddia üçün hesablanır. BÖZE üzrə qiymətləndirmə, hesabat dövrü başa çatdıqdan sonra yerinə yetiriləcək sığorta hadisələrinin araşdırılması zamanı Qrup tərəfindən alınmış məlumatlara əsasən irəli sürülür.

Əgər zərərin məbləği müəyyən olunmayıbsa, sığorta polisində qeyd edilmiş sığorta limitindən çox olmayan zərərlərin maksimal mümkün məbləği BÖZE kimi qeyd edilir. BVBZE əvvəlki dövrün məlumatlarına, gözlənilən zərər əmsalllarına və bildirilmiş iddiaların inkişaf amillərinə əsaslanan zərərin inkişafı sxemini müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunan aktuari metoduna əsasən müəyyən olunur. BVBZE, Qrup tərəfindən hər bir sığorta növü üzrə hesablanır; hesablama əvvəlki illərin zərərlərinin tənzimlənməsi üzrə gəlir və xərclərin tənzimlənməsi statistikasına əsaslanır. Gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə olunan metodologiya və fərziyyələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Ehtiyatların həcmi qiyətləndirilməsi və müəyyən edilməsi üsulları müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir və yenidən baxılır. Nəticədə, edilən düzəlişlər yarandığı zaman konsolidə edilmiş məcmu gəlirlər haqqında hesabatda (vergidən əvvəlki mənfəətdə azalma və ya artım kimi) əks etdirilir. Zərər üçün ehtiyat iddiaların kifayət qədər tez bir zamanda bildirilməsi və ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq diskontsuz qaydada təxmin edilir.

Təkrarsığorta

Qrup adi fəaliyyət gedində təkrarsığorta öhdəliklərini üzərinə götürür, yaxud da digər tərəfə ötürür. Lakin, ötürülmüş təkrarsığorta müqavilələri Qrupu sığortalılar qarşısındakı öhdəliklərindən azad etmir. Təkrarsığorta üzrə debitor borclarına sığorta ödənişləri ilə əlaqədar təkrarsığorta şirkətlərindən alınacaq məbləğlər, o cümlədən iddiaların tənzimlənməsi üzrə xərclər və Qrupa ötürülmüş təkrarsığorta haqları daxildir. Təkrarsığortaçılarından əldə edilə biləcək məbləğlər, təkrarsığortalama polisi ilə bağlı olan iddia öhdəliyinə uyğun qaydada müəyyən edilir. Təkrarsığorta üzrə kreditor borcları Qrupun təkrarsığorta haqlarının təkrarsığortaçılara ötürülməsi üzrə öhdəliklərini əks etdirir.

Xarici valyutalar

Qrupun hər fərdi müəssisəsinin maliyyə hesabatları hazırlanarkən, müəssisənin əməliyyat valyutasından başqa digər valyuta (xarici valyutalar) ilə aparılan əməliyyatlar belə əməliyyatların aparıldığı tarixdə üstünlük təşkil edən mübadilə məzənnələri ilə qeydə alınır. Hər hesabat dövrünün sonunda, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş monetar müddəaların valyuta mövqeyi ədalətli dəyərini müəyyən olunduğu tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. Xarici valyutada ədalətli dəyər ilə uçota alınmış qeyri-monetar müddəaların valyuta mövqeyi ədalətli dəyərini

müəyyənləşdirildiği tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. İlk dəfərlə xarici valyutada ölçülmüş qeyri-monetar müddələrin valyuta mövqeyi təkrar qiymətləndirilir.

Pul vəsaitlərində mövcud olan valyuta fərqləri baş verdiyi dövrdə aşağıdakı hallar istisna olmaqla mənfəət və ya zərərde tanınır:

- Gələcək dövr üçün nəzərdə tutulmuş aktivlərlə əlaqəli xarici valyutada olan borclarda məzənnə fərqləri, xarici valyutalarda olan borclarda həmin aktivlərə edilən düzəlişlərin faiz xərclərində daxil edilir;
- Müəyyən xarici valyuta risklərinin qarşısını almaq üçün aparılan əməliyyatlar üzrə valyuta fərqləri (aşağıda hecinqin uçuğu qaydalarına baxın); və
- Hesablaşmanın olmadığı və olacağı güman edilməyən xarici əməliyyatlarda olan debitor və kreditor borclarında olan valyuta fərqləri (ona görə də xarici əməliyyatda xalis investisiya formalaşdırır) hansı ki ilk əvvəl digər gəlirlərdə göstərilir və daha sonra səhmdar kapitalından pul vəsaitlərinin mənfəət və zərər hesabına təsnif edilir.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi məqsədi ilə Qrupun xarici əməliyyatlarının aktiv və öhdəlikləri hər hesabat müddətinin sonunda qüvvədə olan valyuta mübadilə məzənnələri əsasında manata çevrilir. Gəlir və xərc elementləri müəyyən müddət üçün orta valyuta mübadilə məzənnələri əsasında çevrilir, istisna hallarda valyuta mübadilə məzənnələri həmin müddət ərzində əhəmiyyətli dərəcədə təəddüd etdiyi halda sövdələşmələrin tarixində qüvvədə olan valyuta mübadilə məzənnələri istifadə olunur. Hər hansı valyuta mübadilə fərqləri meydana gəldiyi halda digər məcmu gəlirlər haqqında olan hesabatlarda tanınır və kapitalda toplanırlar (münasib olduqda, qeyri-nəzarət payına aid edilir).

Xarici əməliyyatın silinməsi zamanı (Qrupun xarici əməliyyatdakı bütün faizinin silinməsi və ya özündə xarici əməliyyat daxil edən törəmə müəssisənin nəzarətinin itirilməsi ilə əlaqəli silinmə, özündə xarici əməliyyat daxil edən birgə müəssisənin nəzarətinin itirilməsi ilə əlaqəli silinmə, özündə xarici əməliyyat daxil edən asılı müəssisənin əhəmiyyətli itirilməsi ilə əlaqəli silinmə), Bankın səhmdarlarına aid səhmdar kapitalında yığılmış bütün valyuta fərqləri mənfəət və zərər kimi yenidən təsnif edilir.

Qismən silinmə Qrupun özündə xarici əməliyyat daxil edən törəmə müəssisənin nəzarətinin itirilməsilə nəticələnməyən halda, yığılmış valyuta fərqlərinin proporsional hissəsi yenidən qeyri-nəzarət paylarına aid edilir və mənfəət və ya zərər kimi tanınmır. Qalan bütün qismən silinmələr üçün (Qrupun mülkiyyətində olan asılı və birgə müəssisələrdə olan və Qrupun həmin müəssisələr üçün əhəmiyyətli təsirinə itirilməsi ilə nəticələnməyən azalmalar), valyuta fərqlərinin proporsional hissəsi mənfəət və ya zərər kimi yenidən təsnifləşdirilir.

Xarici əməliyyatın alınmasından irəli gələn müəyyən olunan aktiv və öhdəliklər üzrə qüvvəli və ədalətli dəyər düzəlişləri xarici əməliyyatın aktiv və öhdəliyi kimi tanınır və həmin dövrün sonuna üstünlük təşkil edən valyuta məzənnəsi ilə köçürülür. Valyuta mübadiləsi fərqləri səhmdar kapitalında tanınır.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında Qrupun ilin sonunda tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
AZN/1 ABŞ dolları	0.7850	0.7865
AZN/1 Avro	1.0377	1.0178
AZN/1 Rusiya rublu	0.0258	0.0245

Girov

Qrup məqsədemüvafiq hesab edildiği hallarda müştərilərin öhdəlikləri müqabilində girov alır. Girov adətən müştəri əmlakının həbs olunmasını nəzərdə tutur və Qrupa müştərinin həm cari, həm də gələcək öhdəlikləri ilə əlaqədar əmlaka qarşı iddianın irəli sürülməsi üçün əsas yaradır.

Geri alınmış girov əvvəlki balans dəyərinin ən aşağı məbləğində və ədalətli səyərindən satış dəyərini çıxmaqla ölçülür.

Kapital ehtiyatı

Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatında kapital daxilində qeyd edilən ehtiyatlar (digər məcmu gəlir):

- 'Məcmu köçürmə ehtiyatı' hedcinqin xalis təsiri, xarici əməliyyatlarda xalis investisiyaların çevrilməsindən yaranan məzənnə fərqlərini qeyd etmək üçün istifadə olunur;
- 'Binaların ədalətli dəyərində dəyişikliklərdən ibarət olan "binaların yenidənqıymətləndirmə ehtiyatı"nı əks etdirir.

Assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya qoyuluşları

Assosiasiya olunmuş müəssisə üzərində Şirkətin əhəmiyyətli dərəcədə təsiri olan və nə törəmə müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərən, nə də ki, birgə müəssisədə iştirak payını nəzərdə tutan müəssisə formasıdır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir deyildikdə, investisiya obyektinin maliyyə və əməliyyatlar siyasətlərinə nəzarət və ya birgə nəzarətin həyata keçirilməsi deyil, belə siyasətlər üzrə qərar qəbul edilməsi prosesində iştirak etmək səlahiyyətinə malik olmaq nəzərdə tutulur.

Assosiasiya olunmuş müəssisələrin fəaliyyət nəticələri, habelə aktiv və öhdəlikləri 5 sayılı MHBS: Uzunmüddətli Aktivlər və Dayandırılmış Əməliyyatlar müddəasına müvafiq qaydada uçota alınması nəzərdə tutulmuş investisiyaların satış üçün saxlanıldığı kimi təsnif edildiyi hallar istisna olunmaqla, kapital metodu ilə mühasibat uçotu üsulundan istifadə etməklə bu konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında öz əksini tapmışdır. Kapital metoduna əsasən, assosiasiya olunmuş müəssisəyə investisiya qoyuluşu ilkin olaraq konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dəyəri ilə əks etdirilir və bu məbləğə sonradan Qrupun mənfəət və zərərdəki payının və assosiasiya olunmuş müəssisənin digər məcmu gəlirlərinin uçotda tanınması üçün düzəlişlər edilir. Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisənin zərərinə payı onun həmin müəssisədəki iştirak payından (məhiyyətə Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisəyə xalis investisiya qoyuluşlarının bir hissəsini təşkil edən uzun müddətli iştirak payları daxil olmaqla) çox olarsa, Qrup sonrakı zərərlərdə payını uçotda tanınmasını dayandırır. Yaranmış əlavə zərərlər yalnız Qrupun hüquqi yaxud konstruktiv öhdəlikləri yaranan və ya assosiasiya olunmuş müəssisə adından ödənişlər edilən həddə qədər uçotda tanınır.

Satınalınma dəyərinin assosiasiya olunmuş müəssisənin satınalınma tarixində uçotda tanınmış müəyyən oluna bilən aktivlər, öhdəliklər və şərti öhdəliklərinin xalis ədalətli dəyərində Qrupun payından artıq olan hər hansı hissəsi uçotda qudvil kimi tanınır və investisiyanın balans dəyərində öz əksini tapır. Təkrar qiymətləndirmədən sonra Qrupun müəyyən oluna bilən aktivlər, öhdəliklər və şərti öhdəliklərin xalis ədalətli dəyərindəki payının satınalınma dəyərindən artıq olan hissəsi dərhal mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

39 sayılı MUBS-in tələbləri Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya qoyuluşları üzrə dəyərsizləşmə zərərinin uçotda tanınmasının zəruri olub-olmamasını müəyyən etmək üçün tətbiq olunur. Zərurət yarandıqda, investisiyaların bütün balans dəyəri (o cümlədən qudvil) "Aktivlərin dəyərsizləşməsi" 36 sayılı MUBS əsasən vahid bir aktiv formasında onun bərpa dəyərinin (istismar dəyəri ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksəyi) balans dəyəri ilə müqayisəsi vasitəsilə dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün yoxlanılır. Uçotda tanınmış hər hansı dəyərsizləşmə zərəri investisiyaların balans dəyərinin bir hissəsini təşkil edir. Dəyərsizləşmə zərərinin bərpa olunması istənilən halda 36 sayılı MUBS-a əsasən investisiyaların bərpa dəyərinin sonradan artan həddə qədər uçotda tanınır.

Qrup müəssisə ilə onun assosiasiya olunmuş müəssisəsi arasında əməliyyatlar baş tutduğu halda, belə əməliyyatlar nəticəsində yaranmış mənfəət və zərərlər yalnız Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisədə Qrupa aidiyyəti olmayan iştirak payı həddində konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınır.

Mühüm mühasibat uçotu mülahizələri və qeyri-müəyyən təxminlərin əsas mənbələri

Yuxarıda əks olunan mühasibat qaydalarını tətbiq edərkən, Qrup rəhbərliyindən digər mənbələrdən əldə edilməsi üçün hazır olmayan aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə dair mülahizələr, hesablamalar və təxminlərin irəli sürülməsi tələb olunur. Hesablamalar və əlaqədar təxminlər keçmiş təcrübəyə və müvafiq hesab edilən digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr həmin təxminlərdən fərqli ola bilər.

Təxminlər və əsas götürülən fərziyyələr davamlı qaydada təhlil edilir. Mühasibat təxminlərinə olan düzəlişlər, belə düzəliş yalnız onun baş verdiyi dövrə təsir göstərdikdə həmin dövrdə, cari və gələcək dövrlərə təsir göstərdikdə isə, düzəlişin baş verdiyi və gələcək dövrdə tanınır.

Qeyri-müəyyən təxminlərin əsas mənbələri

Aşağıda gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr və hesabat dövrünün sonuna qeyri-müəyyən təxminlərin əsas mənbələri göstərilir ki, bu da növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi riskini daşıyır.

Kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsi

Qrup dəyərsizləşməni müəyyən etmək məqsədilə kreditləri və debitor borclarını mütəmadi olaraq nəzərdən keçirir. Qrupun kreditlər və debitor borcları portfelində baş vermiş dəyərsizləşmə üzrə zərərin tanınması üçün kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar yaradılır. Qrup kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara dair mühasibat təxminlərini qeyri-müəyyən hesab edir, ona görə ki, (i) onlar gələcək defolt dərəcələri barədə fərziyyələrin, eləcə də dəyərsizləşmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı potensial itkilərin qiymətləndirilməsinin yaxın keçmişdəki fəaliyyət nəticələrinə əsaslanması səbəbindən vaxtaşırı olaraq dəyişikliklərə çox məruz qalır və (ii) Qrupun hesabladığı zərər ilə faktiki zərər arasında hər hansı əhəmiyyətli fərq müqabilində ondan gələcək dövrlərdə maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə biləcək ehtiyatların qeyd edilməsi tələb oluna bilər.

Borcalanlar maliyyə çətinlikləri ilə üzləşdikdə və belə borcalanlara dair tarixi məlumat mənbələri az sayda olduqda, Qrup hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləğini hesablamaq üçün rəhbərliyin mühazirələrindən istifadə edir. Eyni ilə, Qrup keçmiş fəaliyyət nəticələri, keçmiş müştəri davranışı, qrup daxilində borcalanın ödəniş etmə vəziyyətindəki mənfi dəyişiklikləri göstərən müşahidə oluna bilən məlumatlar, eləcə də qrup daxilində aktiv üzrə öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halları ilə əlaqəli olan ölkə və yerli iqtisadi şəraitlərə əsaslanmaqla gələcək pul axınlarındakı dəyişiklikləri hesablayır. Rəhbərlik kredit riski ilə səciyyələnən aktivlər halında əvvəllər baş vermiş zərər üzrə keçmiş təcrübəyə və kreditlər qrupunda olduğu kimi dəyərsizləşməyə dəlalət edən obyektiv sübutlara əsaslanan ehtimallardan istifadə edir. Qrup tarixi məlumatlarda əksini tapmamış hazırkı şəraitlərin qeyd edilməsi məqsədilə kreditlər qrupu üzrə müşahidə oluna bilən məlumatlara düzəliş etmək üçün rəhbərliyin mühakimələrindən istifadə edir.

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat müddəasının daxil edilməsi mövcud iqtisadi və siyasi şəraitlərə əsasən müəyyən olunmuşdur. Qrup Rusiya Federasiyasında belə şəraitlərdə hansı dəyişikliklərin baş verəcəyini və belə dəyişikliklərin gələcək dövrlərdə maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara necə təsir göstərəcəyini qabaqcadan söyləmək iqtidarında deyil.

31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə kredit və debitor borclarının ümumi məbləği müvafiq olaraq 5,960,588 min manat və 4,697,693 min manat, dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatların məbləği isə müvafiq olaraq 699,752 min manat və 689,509 min manat təşkil etmişdir.

Maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi

30 sayılı qeyddə izah edildiyi kimi, Qrup müəyyən növlü maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini hesablamaq üçün müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan giriş məlumatlarından ibarət qiymətləndirmə üsullarından istifadə edir. 28 sayılı qeyddə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyənləşdirilməsində tətbiq edilən əsas fərziyyələrə dair müfəssəl məlumat, eləcə də belə fərziyyələr üzrə həssaslıq təhlilinin təfərrüatları göstərilir. Rəhbərlik hesab edir ki, tətbiq olunan seçilmiş qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələr maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edilməsi üçün məqsədə uyğundur.

Əmlak və avadanlığın faydalı istismar müddəti

Yuxarıda 2 sayılı qeyddə göstərildiyi kimi, Qrup hər hesabat ilinin sonunda əmlak və avadanlıqlarının hesablanmış faydalı istismar müddətlərini nəzərdən keçirir.

Yenidən qiymətləndirilmiş məbləğlərlə uçotda əks etdirilən tikililər

Tikililər uçotda təkrar qiymətləndirilmiş məbləğlərlə ölçülür. Sonuncu belə qiymətləndirmə 30 iyun 2012-ci il tarixinə təsadüf etmişdir. Növbəti təkrar qiymətləndirmənin əsas etibarı ilə 30 iyun 2013-cü il tarixinə həyata keçiriləcəyi planlaşdırılır. Təkrar qiymətləndirilmiş əmlakın 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə balans dəyəri müvafiq olaraq 60,411 min manat və 48,634 min manat təşkil etmişdir.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin bərpa oluna bilməsi

Qrup rəhbərliyi hesabat tarixində təxirə salınmış vergi aktivlərinə qarşı qiymətləndirmə ehtiyatının yaradılmasına ehtiyac olmadığına əmindir, ona görə ki, təxirə salınmış vergi aktivinin tamamilə realizə olunacağı daha çox ehtimal edilir. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixlərinə balans dəyəri müvafiq olaraq 22,369 min manat və 38,728 min manat təşkil etmişdir.

Digər borc alınmış vəsaitlər

Rəhbərlik 31 dekabr 2012-ci il tarixinə beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış 956,830 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 755,870 min manat) məbləğində kredit və əlaqəli kreditvermənin uçotda ilkin tanınması ilə bağlı gəlir və ya zərərin yarana biləcəyini nəzərdən keçirdi. Bank beynəlxalq maliyyə institutlarından, belə institutların inkişaf etməkdə olan ölkələrə təqdim etdiyi kreditlər üzrə faiz dərəcəsi ilə uzun müddətli maliyyələşdirmə vəsaitləri əldə edir ki, bu faiz dərəcələri də Bankın yerli kredit təşkilatlarından əldə ediləcək vəsaitlər üzrə təklif olunan faiz dərəcələrindən az ola bilər. Belə borc götürülmüş vəsaitlərin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə məbləği 260,685 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 215,307 min manat) təşkil etmişdir. Belə maliyyələşdirmə sayəsində Bank xüsusi müştərilərinə əlverişli faiz dərəcəsi ilə vəsaitlər təqdim edə bilər.

Əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflərlə həyata keçirildiyi üçün, rəhbərliyin mülahizəsinə görə belə vəsaitlər və əlaqəli kreditvermələr bazar faiz dərəcəsi ilə təqdim olunur və gəlir və zərərin ilkin tanınması baş verməməlidir. Belə mülahizələrini irəli sürərkən rəhbərlik həmçinin belə alətləri ayrı bazar segmenti kimi nəzərdə tutmuşdur.

Aşağı faiz dərəcəsi ilə kreditlər

Rəhbərlik müəyyən kredit və avanslar üçün müqavilə üzrə faiz dərəcəsinin beş faiz və ya daha az təşkil etdiyi halda müvafiq bazar dərəcələrini nəzərdə tutmuşdur. Belə kreditlərin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə məbləği 1,007,425 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 408,462 min manat) təşkil etmişdir. Rəhbərliyin hesablamalarına görə belə kreditlər üzrə müqavilə əsasında təqdim olunan faiz dərəcələri əksəriyyəti dövlət orqanları və dövlət müəssisələrinə verilmiş belə kreditlər üzrə təqdim olunan vəsaitlərin ən yüksək dəyərlə və ən səmərəli şəkildə istifadə alternativləri ilə eyni tutulur. Rəhbərlik sözü gedən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə faiz dərəcələrinin təqdim olunmuş vəsaitlərin ən yüksək dəyərlə və ən səmərəli şəkildə istifadə imkanlarından fərqli olduğu qənaətinə gələrsə, bu kreditlər üzrə konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında əks olunmuş balans dəyəri və kredit verildiyi anda faiz gəliri və zərəri hesabatında qeyd edilmiş məbləğlər fərqli ola bilər.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın, Rusiyanın və Gürcüstanın vergi, valyuta və gömrük fəaliyyəti haqqında qanunvericilikləri müxtəlif formada təfsir oluna bilər. 29 sayılı qeydə müraciət edin.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların uçotda ilkin tanınması

Adi fəaliyyət gedişində Qrup əlaqəli tərəfləri ilə əməliyyatlar həyata keçirir. 39 sayılı MUBS-ı maliyyə alətlərinin uçotda ədalətli dəyər əsasında ilkin tanınmasını tələb edir. Mülahizələrdən belə əməliyyatlar üçün fəal bazarın mövcud olmadığı şəraitdə onların bazar və ya bazardan kənar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilməsinə dair qərar verilirken istifadə olunur. Mülahizələr əlaqəli olmayan tərəflərlə həyata keçirilən bənzər əməliyyatlar üçün qiymətlərin müəyyənləşdirilməsinə və effektiv faiz dərəcəsinin təhlilinə əsaslanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıq vəsaitlər haqqında məlumatlar 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

Kapital adekvatlığı əmsalı

Kapital adekvatlığı əmsalı Kapitalın Ölçülməsi və Kapital Standartlarına dair Beynəlxalq Konvergenziyasının (1988-ci ilin iyul ayı, 2005-ci ilin noyabr ayına yenilənmiş variantda) (yaxud kapital norması haqqında Bazəl razılaşması) tələblərinə müvafiq olaraq hesablanır. Belə tələblər müxtəlif cür təfsir oluna bilər və buna görə də kapitalın adekvatlığı əmsalının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərin əks olunması, çıxarılması və ya təsnifləndirilməsinin məqsədəuyğun olub olmaması rəhbərliyin mülahizələrini tələb edir. Məsələn, riskə qarşı ölçülmüş ümumi aktivlərin hesablanması məqsədilə blokləşdirilmiş müştəri hesablarının ördüyü balansdankənar öhdəliklərin 0% dərəcəli risk daşıyıb-daşmadığının müəyyənləşdirilməsi halında. Hazırda rəhbərlik hesab edir ki, balansdankənar belə öhdəliklər kapital adekvatlığının hesablanması məqsədləri üçün 0% dərəcəli risk daşıyır.

Likvidliyin uyğunsuzluğu

Hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına 27 sayılı qeyddə açıqlandığı kimi, Qrupun 31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə on iki aya qədərki dövr üzrə yığılan mənfi likvidlik kəsiri vardır. Rəhbərlik müddəti on iki aya qədər olan cəlb edilmiş öhdəliklərini qarşılamaq üçün lazımi vəsaitlərin əldə edə biləcəyini ehtimal edir. Xüsusilə də, rəhbərlik ehtimal edir ki, Qrupun səhmdarları tərəfindən edilən davamlı yardım və beynəlxalq maliyyə institutlarından borc vəsaitlərini cəlb etmək imkanları onun 27 sayılı qeyddə açıqlanan öhdəliklərinin ödənilməsi tələb olunduğu təqdirdə lazımi vəsaitləri əldə etmək imkanlarını təmin edir.

3. YENİ VƏ DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARININ(MHBS) TƏTBİQİ

Qrup Mühasibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartları Şurası ("MÜBSS") və Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsi ("BMHŞK") tərəfindən buraxılmış yeni və ya düzəliş edilmiş aşağıdakı standart və şərtləri qəbul etmişdir ki, bunlar da 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə Qrupun illik maliyyə hesabatı üzrə qüvvəyə minmişdir:

- 3 sayılı MHBS (2008) "Müəssisə Birləşmələri" / 27 sayılı MUBS "Konsolidə edilmiş və ayrıca maliyyə hesabatları" — MHBS-ə 2010-cu il may tarixli illik Təkmilləşmələr nəticəsində düzəlişlər: 1) düzəliş edilmiş MHBS-in qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl baş vermiş müəssisə birləşməsinin şərti nəzərə alınması üzrə keçid tələblər; 2) qeyri-nəzarət maraqlarının ölçülməsinin aydınlaşdırılması;
- 7 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar" — MHBS-ə 2010-cu il may tarixli illik Təkmilləşmələrdən nəticələnən düzəlişlər: açıqlamaların aydınlaşdırılması və təkrar müəyyənləşdirilmiş kreditlərə dair açıqlama tələbinin buraxılması;
- 24 sayılı MUBS "Əlaqəli Tərəf Açıqlamaları" — (2009-cu ildə düzəliş edildiyi kimi) əlaqəli tərəf anlayışını dəyişdirir və hökumət qurumları üçün açıqlamaları sadələşdirir.
- 32 sayılı MUBS "Səhm üzrə hüquq emissiyalarının təsnifləşdirilməsi"nə düzəliş — bu düzəliş müəssisənin öz derivativ olmayan pay alətlərinin müəyyən sabit məbləğ qarşılığında istənilən valyutada alınması üçün emissiya etdiyi və kapitalın tərifinə uyğun gələn alətlərin hüquq emissiyalarının kapital kimi təsnifləşdirilməsini nəzərdə tutur. Qrup bu cür alətlərə malik olmadığından bu düzəlişin Qrupun konsolidə olunmuş maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur;
- 19 sayılı BMHŞK "Maliyyə Öhdəliklərinin Pay Alətləri ilə Ödənilməsi" — bu şərh borcverənin nöqtəyi-nəzərindən borcların pay alətləri ilə dəyişdirilməsinin uçotu ilə bağlı təlimatları təqdim edir. Qrup bu cür əməliyyatlar həyata keçirmədiyindən bu şərh Qrupun konsolidə olunmuş maliyyə hesabatlarına təsir etmir.

Yeni və ya düzəliş edilmiş standartların qəbul edilməsi Qrupun maliyyə vəziyyəti və ya fəaliyyətinə heç bir təsir göstərmədi və hamısı aşağıda başqa cür göstərilməyibse 8 sayılı MUBS "Mühasibat Uçotu Siyasəti", Uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və Səhvlər"ə uyğun olaraq restrospektiv şəkildə tətbiq olunmuşdur.

MHBS 7yə düzəlişlər Açıqlamalar – Maliyyə aktivlərinin köçürülməsi

Qrup bu il Açıqlamalar- Maliyyə aktivlərinin köçürülməsi haqqında MHBSyə edilmiş düzəlişləri tətbiq etmişdir. Düzəlişlər maliyyə aktivlərinin köçürülməsi zamanı yaranacaq risklərlə bağlı daha yüksək şəffaflığı təmin etmək üçün maliyyə aktivlərinin köçürülməsi əməliyyatları üzrə açıqlama tələblərini artırır.

Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar haqqında MHBS 7yə edilmiş düzəlişlərdəki keçid müddəalarına uyğun olaraq Qrup düzəlişlə tələb olunan müqayisəli məlumatı təqdim etməmişdir.

Digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatı haqqında MUBS1 ə düzəlişlər

Grup Digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatı haqqında MUBS 1-ə düzəlişləri qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl tətbiq etmişdir. (1 iyul 2012-ci il tarixdə və ondan sonra başlayan illik dövrlər üçün). Düzəlişlər məcmu gəlirlər və mənfəət və zərər hesabı üçün yeni terminologiyayı təqdim edir. Digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatı haqqında MUBS 1-ə düzəlişlərə əsasən məcmu gəlirlər haqqında hesabatın adı mənfəət və ya zərər hesabatı və digər məcmu gəlirlər, mənfəət hesabatı isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabat ilə əvəz olunur. Digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatı haqqında MUBS 1-ə düzəlişləri mənfəət və ya zərərin və digər məcmu gəlirlərinin bir hesabatda və ya iki hesabatda ayrıca, lakin ardıcıl qaydada təqdim olunması seçimini saxlayır. Lakin, MUBS 1-ə düzəlişlər digər məcmu gəlir maddələrinin digər məcmu gəlirlər hissəsində 2 kateqoriyada qruplaşdırılmasını tələb edir: (a) daha sonra mənfəət və ya zərər üzrə yenidən təsnifləşdirilməyən maddələr və (b) xüsusi şərtlərə əməl edilməklə daha sonra mənfəət və ya zərər üzrə yenidən təsnifləşdirilə bilən maddələr. Digər məcmu gəlir maddələri üzrə gəlir vergisinin eyni əsasda bölüşdürülməsi tələb olunur – düzəlişlər digər məcmu gəlir maddələrinin vergidən əvvəl yaxud vergi çıxıldıqdan sonra təqdim edilməsi seçimi dəyişmir. Düzəlişlər geriye şamil olunmaqla tətbiq olunur bunun nəticəsi olaraq, digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatına dəyişiklikləri əks etdirmək üçün düzəliş edilmişdir. Yuxarıda qeyd olunan təqdimatla bağlı dəyişikliklərdən başqa, Digər məcmu gəlir maddələrinin təqdimatı haqqında MUBS 1-ə düzəlişlərin tətbiqi mənfəət və ya zərər maddələrinə, digər məcmu gəlirlərə və cəmi məcmu gəlirlərə heç bir təsir etmir.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatı haqqında MUBS 1ə düzəlişlər

(2012-ci ilin may ayında buraxılmış 2009-2011 dövrəsi üzrə MHBSlərə illik təkmilləşmələr)

Grup 2009-2011 dövrəsi üzrə MHBSlərə illik təkmilləşmələrin bir hissəsi kimi MUBS 1ə edilmiş düzəlişləri onların qüvvəyə minməsi tarixindən əvvəl (1 yanvar 2013-cü ildən başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün) tətbiq etmişdir.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatı haqqında MUBS 1 mühasibat qaydalarını retrospektiv qaydada dəyişən və ya retrospektiv düzəliş və ya yenidən təsnifləşdirmə aparən müəssisələrdən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı növbəti dövrün əvvəlində (maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabat) təqdim etməyi tələb edir. Maliyyə hesabatlarının təqdimatı haqqında MUBS 1ə düzəlişlər göstərir ki, müəssisə tərəfindən maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabat yalnız retrospektiv tətbiq, düzəliş və ya yenidən təsnifləşdirmə maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabatdakı məlumatı mühüm təsir etdikdə və ya maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabatla tələb olunmayan qeydlərlə bağlı olduqda təqdim edilməsi tələb olunur.

Gəlir vergisi “Təxirə salınmış vergilər: Baza aktivlərinin bərpası” haqqında MUBS 12-yə düzəlişlər

Gəlir vergisi “Təxirə salınmış vergilər: Baza aktivlərinin bərpası” haqqında MUBS 12-yə düzəlişlər bu il tətbiq etmişdir. Düzəlişlərə əsasən investisiya mülkiyyəti haqqında MUBS40-a uyğun olaraq ədalətli dəyər modelini istifadə etməklə ölçülən investisiya mülkiyyətinin fərziyyə təkzib olunmayanadək təxirə salınmış verginin qiymətləndirilməsi məqsədləri üçün satış vasitəsilə tam bərpa olunacağı ehtimal edilir. Gəlir vergisi “Təxirə salınmış vergilər: Baza aktivlərinin bərpası” haqqında MUBS 12-yə düzəlişlərin tətbiqi Grupun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir etməmişdir.

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş MHBS-lər

Grup buraxılmış lakin hələ qüvvəyə minməmiş aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş MHBSləri tətbiq etməmişdir:

- MHBS 9 *Maliyyə alətləri*³;
- MHBS 10 *Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları*²;
- MHBS 11 *Birgə razılaşmalar*²;
- MHBS 12 *“Digər müəssisələrdə olan iştirak payının açıqlanması*²;
- MHBS 13 *Ədalətli Dəyərin Ölçülməsi*¹;
- MHBS 7 *“Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar”* – maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi ilə bağlı açıqlamaları gücləndirən düzəlişlər¹
- *Maliyyə alətləri haqqında MHBS 9-a və Maliyyə Alətləri:Açıqlamalar haqqında MHBS 7-yə düzəlişlər düzəlişlər* – “MHBS9-un icbari tətbiq tarixi və keçid açıqlamaları”³;
- *Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları haqqında MHBS 10-na, Birgə razılaşmalar haqqında MHBS 11-ə və Digər müəssisələrdə iştirak payının açıqlanması haqqında MHBS 12-yə düzəlişlər: Keçid təlimatı*¹;
- MUBS 19 (2011-ci ildə düzəliş edildiyi kimi) *İşçilərin mükafatlandırılması*¹;

- MUBS 27 (2011-ci ildə düzəliş edildiyi kimi) *Fərdi maliyyə hesabatları*²;
- MUBS 28 (2011-ci ildə düzəliş edildiyi kimi) *Asılı və Birgə Müəssisələrə İnvestisiyalar*²;
- Maliyyə alətləri: *Təqdimat* – “Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi”⁴ haqqında MUBS 32-yə düzəlişlər
- MHBSlərə düzəlişlər – MUBS 1-ə düzəlişlər istisna olmaqla (yuxarı baxın) *2009-2011 dövrəsi üzrə MHBSlərə təkmilləşmələr*¹.

¹ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2013-cü il tarixdə başlayan və ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

² Beş standartın hər biri 1 yanvar 2013-cü il tarixində və ya ondan sonrakı illik dövrlər üzrə qüvvəyə minir, lakin bu “beşliyə” daxil olan bütün standartlar erkən tətbiq olunarsa daha erkən tətbiqə icazə verilir (erkən tətbiq edilə bilən 12 sayılı MHBS istisna olmaqla).

³ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2015-ci il tarixdə başlayan və ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

⁴ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2014-cü il tarixdə başlayan və ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri – 2009-cu ilin noyabrında buraxılıb və 2010-cu ilin oktyabrında edilən düzəliş maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi və tanınmanın dayandırılması üzrə yeni tələbləri təsbit edir.

- 9 sayılı MHBS 39 sayılı MUBS Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçülmənin tətbiq dairəsinə daxil olan bütün tanınmış maliyyə aktivlərinin son nəticədə amortizasiya edilmiş ədalətli dəyər qiymətində ölçülməsini tələb edir. Daha konkret desək, əsas məqsədi müqavilədən irəli gələn pul vəsaitlərinin toplanması olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılan və “principal outstanding” üzrə yalnız “principal” və faiz ödənişləri olan müqavilədən irəli gələn pul vəsaitlərinə malik borc investisiyaları adətən növbəti mühasibat uçotu müddətinin sonunda amortizasiya edilmiş qiymətlə ölçülür. Bütün digər borc investisiyaları və kapital investisiyalar növbəti mühasibat uçotu müddətinin sonunda ədalətli dəyər əsasında ölçülür.
- 9 sayılı MHBS-nin maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə dair ən əhəmiyyətli təsiri həmin öhdəliyin kredit riskində olan dəyişikliklərə aid olan maliyyə öhdəliyinin (mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyər kimi müəyyən edilir) ədalətli dəyərində dəyişikliklər üzrə mühasibət uçotuna aiddir. 9 sayılı MHBS-a əsasən mənfəət və zərər uçotunda ədalətli dəyərlə nəzərdə tutulmuş maliyyə öhdəlikləri halında belə maliyyə öhdəliyi üzrə kredit riskindəki dəyişikliyə aid edilən onun ədalətli dəyərində baş vermiş dəyişiklik digər məcmu gəlirlər hesabında tanınır, əgər öhdəlik üzrə kredit riskində baş vermiş dəyişikliyin təsir nəticələrinin digər məcmu gəlirlər hesabında tanınması mənfəət və zərər üzrə mühasibat uçotu qeydlərində uyğunsuzluqların baş verməsi yaxud artmasına gətirib çıxarmazsa. Maliyyə öhdəliyi üzrə kredit riskinə aid edilən ədalətli dəyər də baş vermiş dəyişiklik sonradan mənfəət və zərər hesabında təkrar təsnif edilmir. Övvəllər, 39 sayılı MHBS-a əsasən mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərlə nəzərdə tutulmuş maliyyə öhdəliyinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklərin məbləği bütövlüklə mənfəət və zərər uçotunda tanınırdı.

Qrup rəhbərliyi güman edir ki, 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2015-cü il tarixindən başlayan illik dövrlər üzrə konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında qəbul ediləcək və yeni standartın tətbiqi Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə açıqlanmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcək. Lakin, müfəssəl icmal başa çatmayana qədər belə nəticələr ilə bağlı əsaslı təxminlərin verilməsi praktiki hesab edilmir.

10 sayılı MHBS Konsolidə Edilmiş Maliyyə hesabatları – sərmayə alanın təbiətindən asılı olmayaraq (yəni, quruma səsvermə hüquqları və ya xüsusi məqsədli qurumlarda digər müqavilə razılaşmaları vasitəsilə nəzarətə əsaslanan) bütün qurumlar üçün tək konsolidasiya modelini tətbiq etməklə 27 sayılı MUBS və SŞK-12-də nəzarət və konsolidasiya üzrə bütün istiqamətləri əvəz edir. 10 sayılı MHBS çərçivəsində geniş tətbiq istiqaməti ilə nəzarətin tək anlayışı sərmayədarın aşağıdakılara malik olub olmamasına əsaslanır:

- Sərmayə alan üzərində səlahiyyət;
- Sərmayə alanla iş birliyindən müxtəlif gəlirlər əldə etmə və ya əldə etmə hüququ; və
- Gəlirlərin həcminə təsir etmək üçün sərmayə alan üzərində səlahiyyətlərdən istifadə etmək bacarığı.

11 sayılı MHBS Birgə Razılaşmalar – 31 sayılı MUBS müştərək fəaliyyət və ya müştərək müəssisə kimi təsnifləndirməklə birgə razılaşmalar üzrə yeni mühasibat uçotu tələbləri ilə əvəz edir (“birgə nəzarət edilən aktivlər” təsnifatı artıq mövcud deyildir).

- Razılaşmadan irəli gələn hüquq və öhdəlikləri tanıyaraq, tərəflər birgə razılaşmanın hüquqi strukturuna deyil, hüquq və öhdəliklərin onlarla necə bölüşməsinə diqqət yetirməlidirlər.
- Birgə fəaliyyət tərəflərə öhdəliklər üzrə aktiv və passivlərə birbaşa hüquq razılaşması təmin edir. Beləliklə, birgə operator birgə fəaliyyətdə olan iştirak faizinə deyil, bu fəaliyyətdə olan iştirakına əsaslanan marağını tanıyır (yəni birbaşa hüquq və öhdəliklərə əsaslanaraq). “Birgə fəaliyyət”in tərəfi razılaşmadan irəli gələn aktivləri, passivləri, gəlir və xərcləri tanıyır (qəbul edir).
- Müştərək müəssisə tərəflərə razılaşmanın xalis aktiv və ya nəticəsini (mənfəət və ya zərər) əldə etmək hüquqlarını verir. Müştərək müəssisələr 28 sayılı MUBS “İnvestisiya Tərəfdaşları”na uyğun olaraq kapital metodundan istifadə etməklə hesablanır. Qurumlar artıq proporsional konsolidasiya metodundan istifadə etməklə müştərək müəssisədə faizə arxalana bilirlər. “Birgə müəssisə” tərəfi investisiyanı qəbul edir/tanıyır.

12 sayılı MHBS Digər müəssisələrdə iştirak paylarının açıqlanması – Törəmə müəssisələr, tərəfdaşlar, birgə razılaşmalar və konsolidə edilməmiş strukturlu qurumlarda qurumun maraqları ilə əlaqədar məzmun, risk və maliyyə təsirlərini qiymətləndirməkdə maliyyə hesabatı olan istifadəçilərə imkanın yaradılması üçün qurumun iştirakı olduğu hər konsolidə edilmiş və edilməmiş qurumlarda açıqlamaların təkmilləşməsinə tələb edir. Beləliklə, 12 sayılı MHBS iki yeni standart olan 10 sayılı MHBS və 11 sayılı MHBS çərçivəsində hesabat verən qurumlar üçün tələb olunan açıqlamaları təsbit edir və 28 sayılı MUBS-da hazırda müəyyən olunan açıqlama tələblərini əvəz edir.

13 sayılı MHBS Ədalətli Dəyər Ölçülməsi – ədalətli dəyərin dəqiq anlayışı, ədalətli dəyərin ölçülməsinin tək mənbəyi və MHBS-lər üzrə istifadə etmək üçün açıqlama tələblərini təmin etməklə ardıcılığını təkmilləşdirmək və mürəkkəbliyin azaldılmasına yönəlmişdir. Standart:

- ədalətli dəyəri müəyyən edir;
- ədalətli dəyərin ölçülməsinin tək MHBS çərçivəsini təsbit edir;
- ədalətli dəyər ölçülmələri üzrə açıqlamaları tələb edir.

13 sayılı MHBS “Pay Alətləri əsasında ödəmə” haqqında MHBS 2 çərçivəsində pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatları, “İcarə” haqqında MHBS 17 çərçivəsində lizinq əməliyyatları istisna olmaqla ədalətli dəyər ölçülmələri ilə bağlı belə dəyərin ölçülməsi və açıqlanması tələb olunduqda və ya buna icazə verildikdə, habelə ədalətli dəyərin ölçülməsi (həmin ölçülmələr ədalətli dəyərə və ya açıqlamalara əsasən ədalətli dəyərdən satış dəyərini çıxmaqla aparılır) oxşar olan, lakin ədalətli dəyər olmayan məsələn, “Ehtiyatlar” haqqında MUBS 2-də xalis satış dəyəri və ya “Aktivlərin dəyərsizləşməsi” haqqında MUBS 36-da istifadə dəyəri kimi ölçülmələr tətbiq olunur.

Qrup hazırda düzəliş edilmiş standartın maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Maliyyə alətləri: Açıqlamalar haqqında MHBS 7yə və Maliyyə alətləri: Təqdimat- Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və aidiyyəti açıqlamalar haqqında MUBS 32yə düzəlişlər

Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar haqqında MUBS 32-yə düzəlişlər maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi tələbləri ilə bağlı hazırkı tətbiq məsələlərinə aydınlıq gətirir. Xüsusilə də, düzəlişlər “hazırda əvəzləşdirmə üçün hüquqi qüvvəyə malik olan” və “eyni zamanda satış və hesablaşmanın aparılması” ifadəsinin mənasına aydınlıq gətirir.

Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar haqqında MHBS 7yə düzəlişlər müəssisələrdən maliyyə alətləri üçün icbari əvəzləşdirmə müqaviləsi və ya oxşar razılaşmalar əsasında əvəzləşdirmə hüquqları və aidiyyəti planlar (girovun qeydi edilməsi üçün tələblər) barədə məlumatın açıqlanmasını tələb edir. Açıqlamalar bütün müqayisəli dövrlər üçün keçən dövrlərə şamil olunmaqla təqdim olunmalıdır.

Qrupun rəhbərliyi MUBS 32 və MHBS 7-yə edilmiş bu düzəlişlərin tətbiq edilməsinin gələcəkdə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi ilə bağlı daha çox açıqlamaların verilməsi ilə nəticələnməyini ehtimal edir.

İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS 19-a düzəlişlər – İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS 19-a düzəlişlər müəyyən olunmuş müavinət planları, işdən çıxma müavinətləri və qısamüddətli müavinətlər anlayışı üçün uçot qaydalarını dəyişir. Ən mühüm dəyişikliklər müəyyən olunmuş müavinət öhdəliklərində və planlaşdırılan aktivlərdə dəyişikliklərin uçotu ilə bağlıdır. Düzəlişlər - müəyyən olunmuş müavinət öhdəliklərində və planlaşdırılan aktivlərin ədalətli dəyərində onlar yarandıqları zaman dəyişikliklərin tanınmasını tələb edir ki, bu da nəticə etibarilə İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS 19-un əvvəlki versiyasında icazə verilən “dəhliz yanaşması”nı ləğv edir və keçmiş xidmət xərclərinin tanınmasını tezləşdirir. Düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında konsolidə edilmiş hesabatda tanınmış xalis pensiya aktivinin və ya öhdəliyinin plan kəsirinin və ya artığının tam dəyərini əks etdirməsi üçün bütün aktuar mənfəət və zərərlərin dərhal digər məcmu mənfəətdə tanınmasını tələb edir.

Bundan əlavə, İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS 19-un əvvəlki versiyasında istifadə olunmuş faiz xərci və planlaşdırılan aktivlər üzrə gözlənilən gəlir xalis faiz məbləği ilə əvəz olunur ki, bu da xalis müəyyən olunmuş müavinət öhdəliyinə və ya aktivinə diskont dərəcəsini tətbiq etməklə hesablanır.

İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS 19-a düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiqi tələb edir. Qrupun müəyyən olunmuş müavinət planları olmadığından Qrupun rəhbərliyi İşçilərin mükafatlandırılması haqqında MUBS-a düzəlişlərin Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına mühüm təsir göstərəcəyini ehtimal etmir.

32 sayılı MUBS Maliyyə Alətlərinə Düzəlişlər: Təqdimat - əvəzləşdirmə qaydalarının tətbiqinə aydınlıq gətirir və dörd əsas sahəyə yönəlmişdir:

- “hazırda hüquqi cəhətdən əvəzləşdirmə üzrə qüvvəyə minmə hüququ”nın mənası
- eyni vaxtda realizə etmə və hesablaşmanın tətbiqi
- girov məbləğlərinin əvəzləşdirilməsi
- əvəzləşdirmə tələblərinin tətbiqi üzrə hesab vahidi

7 sayılı MBHS Maliyyə Alətləri: Açıqlama hissəsində açıqlama tələblərinə edilən müvafiq düzəlişlər 32 sayılı MUBS-nın 42 sayılı bəndinə uyğun olaraq bütün tanınan maliyyə alətləri barədə məlumatın verilməsini tələb edir. Düzəlişlər həmçinin həтта 32 sayılı MUBS çərçivəsində əvəzləşdirilməyə də, qüvvəyə minə bilən qarşılıqlı kompensasiya (netting) razılaşmaları və oxşar müqavilələrin predmeti olan uçota alınan maliyyə alətləri barədə məlumatların açıqlanmasını tələb edir. Bu açıqlamalar qurumun tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı əvəzləşdirmə hüquqları daxil olmaqla istifadəçilərə netting razılaşmalarının potensial təsirinin Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirmək imkanını verir.

Qrup bu düzəlişlərin konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini və onların tətbiq müddətini nəzərdən keçirir.

4. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Kassadakı qalıqlar	136,694	137,361
Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş nağd pul vəsaitləri (məcburi ehtiyatlardan başqa)	73,014	42,099
Müxbir hesablar və digər banklarda yerləşdirilən overnayt depozitlər:		
- Azərbaycan Respublikasında	39,718	2,766
- Digər ölkələrdə	239,716	209,155
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	489,142	391,381

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlərin qalıqlarına (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa) Bankın və onun törəmə müəssisələri olan ABB Moskva və ABB Gürcüstanın ARMB, RFMB və GMB-də yerləşdirilmiş müxbir hesabları üzrə müvafiq olaraq 52,563 min manat, 20,167 min manat və 284 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: müvafiq olaraq 26,427 min manat, 14,443 min manat və 1,229 min manat) məbləğində qalıq vəsaitlər daxil olmuşdur.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər banklarda yerləşdirilmiş overnayt depozitlər illik 0.16 % ilə 39,250 min manat məbləğində olmuşdur (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: illik 0.01%-0.25 ilə, 89,705 məbləğində digər banklarda yerləşdirilmiş overnayt depozitlər).

31 dekabr 2012-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Milli/Mərkəzi banklarıdakı qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
Cari və dəyərsizləşməmiş:			
- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	52,563	-	52,563
- Rusiya Federasiyasının Mərkəzi Bankı	20,167	-	20,167
- Gürcüstan Milli Bankı	284	-	284
Digər bankların kredit reytingləri:			
- AAA	-	-	-
- AA	-	18,289	18,289
- A	-	162,325	162,325
- BBB	-	56,604	56,604
- <BBB	-	40,977	40,977
- reytingsiz	-	1,239	1,239
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	73,014	279,434	352,448

Azərbaycan Respublikasına təyin edilən ən son beynəlxalq reyting Fitch Ratings beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən müəyyən edilmiş BBB-/Positive (27 yanvar 2012-ci il), Rusiya Federasiyasına təyin edilmiş BBB/Sabit (16 yanvar 2012-ci il) və Gürcüstan Respublikasına təyin edilmiş BB-/Sabit (15 dekabr 2011-ci il) reytingləridir.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Milli/Mərkəzi banklarıdakı qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
Cari və dəyərsizləşməmiş:			
- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	26,427	-	26,427
- Rusiya Federasiyasının Mərkəzi Bankı	14,443	-	14,443
- Gürcüstan Milli Bankı	1,229	-	1,229
Digər bankların kredit reytingləri::			
- AAA	-	13	13
- AA	-	123,044	123,044
- A	-	76,929	76,929
- BBB	-	376	376
- <BBB	-	4,743	4,743
- reytingsiz	-	6,816	6,816
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, nağd pul çıxılmaqla	42,099	211,921	254,020

Yuxarıdakı cədvəllərdə nağd pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili üçün rəhbərlik daxili nəzarət və qiymətləndirmə məqsədləri üçün bankları yüksək kredit keyfiyyətindən ən aşağı kredit keyfiyyətinə malik olanlar şəklində sıralamışdır.

Nağd pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

5. DİĞƏR BANKLARDAN ALINACAQ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr	142,638	105,394
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərər üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı	(4,590)	(3,729)
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	138,048	101,665

31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr 0.0%-dən 1.5%-dək dəyişən illik faiz dərəcəsilə cəmi 87,272 min manat məbləğində ödəniş müddətləri müvafiq olaraq 2013-cü ilin yanvar və aprel aylarında bitən qeyri-rezident banklardakı xarici valyutada iki qısamüddətli yerləşdiməldən ibarət olmuşdur (31 dekabr 2011-ci il tarixinə digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr 0.0%-dən 1.65%-dək dəyişən illik faiz dərəcəsilə 80,787 min manat ümumi məbləğdə ödəniş müddətləri müvafiq olaraq 2012-ci ilin yanvar və aprel aylarında bitən qeyri-rezident banklardakı xarici valyutada iki qısamüddətli yerləşdiməldən ibarət olmuşdur).

31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimidir:

	Digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>	
- BBB rated	63
- < BBB rated	120,664
- reytingsiz	20,889
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	141,616
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş qalıq vəsaitlər (ümumi məbləğ)</i>	
- ödənişin 90 gündən 180 günə qədər gecikdirilməsi	200
- ödənişin 180 gündən 360 günə qədər gecikdirilməsi	200
- ödənişin 360 gündən çox gecikdirilməsi	622
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş qalıq vəsaitlər (ümumi məbləğ)	1,022
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərər üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı	(4,590)
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	138,048

31 dekabr 2011-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimidir:

	Digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>	
- BBB	11,840
- < BBB	81,345
- reytingsiz	6,891
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	100,076
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş qalıq vəsaitlər (ümumi məbləğ)</i>	
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	1,888
- ödənişin 360 gündən çox gecikdirilməsi	3,430
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş qalıq vəsaitlər (ümumi məbləğ)	5,318
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərər üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı	(3,729)
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	101,665

Yuxarıdakı digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili cədvəllərində rəhbərlik daxili monitoring və qiymətləndirmə məqsədləri üçün bankları ən yüksək reytingdən ən aşağı reytingə doğru ardıcılıqla təsnifləşdirmişdir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Qrupun nəzərə aldığı əsas amil onun vaxtı keçmiş olması statusudur. Nəticədə, yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş depozitlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin dəyərsizləşməsi ehtiyatında hərəkət aşağıdakı kimidir:

	Digər banklardan alınacaq vəsaitlər
31 dekabr 2010-cu il	3,135
Əlavə ehtiyat	594
31 dekabr 2011-ci il	3,729
Əlavə ehtiyat	861
31 dekabr 2012-ci il	4,590

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin balans dəyəri və ədalətli dəyəri 30 sayılı qeyddə açıqlanır.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır.

6. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR VƏ AVANSLAR

	31 dekabr, 2012-ci il	31 dekabr, 2011-ci il
Korporativ kreditlər	5,296,976	4,178,051
Dövlət və ictimai təşkilatlar	5,433	10,935
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	320,234	269,351
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	120,011	26,904
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – avtomobil kreditləri	86,674	85,478
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – işçilərə verilmiş kreditlər	77,386	59,523
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – digər	55,689	67,451
	5,962,403	4,697,693
Çıxılın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(707,252)	(689,509)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	5,255,151	4,008,184

2012-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlardakı hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2011-ci il tarixinə kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	II ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatının artması/(bərpası)	Xarici valyutanın mübadiləsi əməliyyatının təsiri	31 dekabr 2012-ci il tarixinə kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat
Korporativ kreditlər	625,414	20,427	2,598	648,439
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	108	3,485	13	3,606
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	26,006	17,909	154	44,069
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	2,791	(876)	7	1,922
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – avtomobil kreditləri	878	(398)	2	482
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – işçilərə verilmiş kreditlər	16,479	(13,098)	12	3,393
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – digər	17,833	(12,511)	19	5,341
Cəmi	689,509	14,938	2,805	707,252

2011-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlardakı hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2010-cu il tarixinə kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	II ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatının artması/ (bərpası)	Aaktivlərin silinməsi	31 dekabr 2011-ci il tarixinə kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat
Korporativ kreditlər	585,072	41,991	(1,649)	625,414
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	4,488	(4,380)	-	108
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak	44,246	(18,172)	(68)	26,006
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	2,801	(3)	(7)	2,791
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – avtomobil	3,370	(2,490)	(2)	878
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – işçilər	3,867	12,655	(43)	16,479
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – digər	10,656	7,224	(47)	17,833
Cəmi	654,500	36,825	(1,816)	689,509

Müştərilərə verilmiş kreditlər portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə risk cəmləşməsi aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2012-ci il Məbləğ	%	31 dekabr 2011-ci il Məbləğ	%
Ticarət və xidmət	2,051,762	34.4	1,703,531	36.3
İnşaat və daşınmaz əmlak layihələri	1,796,139	30.1	1,396,916	29.7
İstehsalat	965,606	16.2	683,173	14.6
Fiziki şəxslər	659,994	11.1	508,707	10.8
Dəmiryol və digər nəqliyyat	188,378	3.2	145,257	3.1
Hava nəqliyyatı	77,908	1.3	47,027	1.0
Neft və qaz sektoru, elektrik enerjisinin istehsalı və paylanması	64,667	1.1	78,396	1.7
Lizinq şirkətləri	29,100	0.5	27,559	0.6
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar *	23,816	0.4	10,935	0.2
Rabitə	14,144	0.2	19,427	0.4
Digər	90,889	1.5	76,765	1.6
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (dəyərsizləşmədən əvvəl)	5,962,403	100.0	4,697,693	100.0

()Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlara aidiyyəti kateqoriyalara daxil edilmiş kommersiya dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının Nazirlikləri, Mərkəzi Xəzinədarlıq və digər dövlət orqanları daxildir.*

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 10 ən iri borcalana 1,320,457 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə - 884,853 min manat) məbləğində kreditlər verilmişdir ki, bu da Qrupun məcmu kredit portfelinin 22.1%-ni (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 18.8%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlərin və avansların ümumi məbləğinə Azərbaycan Respublikasının dövlət müəssisələri və təşkilatlarına 256,782 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 239,462 min manat) məbləğində ayrılmış kreditlər daxil edilmişdir ki, bu da Qrupun məcmu kredit portfelinin 4.3% -ni (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 5.1%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlərin və avansların ümumi məbləğinə 15 borcalana 5% və ya daha az faiz dərəcəsilə (31 dekabr 2011-ci il: 5.25% və ya daha az faiz dərəcəsilə) 147,318 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: on beş borcalana 96,770 min manat) məbləğində ayrılmış kreditlər daxil edilmişdir ki, bu da Qrupun məcmu kredit portfelinin 2.5%-i (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 2.1%) təşkil etmişdir. Bu kreditlərin böyük hissəsini əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar təşkil edir və 29 sayılı qeyddə açıqlanır. Bank tərəfindən həmin müqavilələrə əsasən ayrılmış vəsaitlərin alternativ istifadəsini nəzərə alaraq, tətbiq edilən faiz dərəcələri ayrılmış vəsaitlərin ən yüksək və səmərəli istifadəsini əks etdirdiyinə görə ilkin uçot zamanı ədalətli dəyərlə qeydə alınan müvafiq məbləğlər ilə bağlı müqavilə üzrə faiz dərəcəsinə hər hansı bir düzəliş aparılmamışdır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərin ümumi məbləğinə 94,520 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 84,806 min manat) məbləğində kredit kartları üzrə çıxarılmış qalıq vəsaitlər daxil edilmişdir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2012-ci il tarixinə girovun özünün ədalətli dəyərini deyil, girov təminatı növünü əks etdirən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatdan əvvəl müştərilərə verilmiş kreditlərin ümumi məbləğini göstərir:

	Korporativ kreditlər	Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə digər məqsədlər üçün verilmiş kreditlər	Cəmi
Təminatı olmayan kreditlər	1,561,773	3,619	209,924	39,871	1,016	73,126	15,780	1,905,109
Aşağıdakılara təmin edilmiş kreditlər:								-
- daşınmaz əmlak	1,580,187	-	51,318	24,231	-	1,980	36,712	1,694,428
- korporativ zəmanət	693,712	1,812	40,818	55,162	3	25	234	791,766
- pul depozitləri	103,267	-	9,850	94	54	29	2,717	116,011
- daşınan əmlak və avadanlıq	1,329,476	2	2,579	653	85,563	23	74	1,418,370
- digər	28,561	-	5,745	-	38	2,203	172	36,719
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	5,296,976	5,433	320,234	120,011	86,674	77,386	55,689	5,962,403

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2011-ci il tarixinə girovun özünün ədalətli dəyərini deyil, girov təminatı növünü əks etdirən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatdan əvvəl müştərilərə verilmiş kreditlərin ümumi məbləğini göstərir:

	Korporativ kreditlər	Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə digər məqsədlər üçün verilmiş kreditlər	Cəmi
Təminatı olmayan kreditlər	1,351,507	10,935	162,781	4,498	1,859	55,103	19,245	1,605,928
Aşağıdakılara təmin edilmiş kreditlər:								
- daşınmaz əmlak	1,516,094	-	51,838	21,674	40	2,610	42,018	1,634,274
- dövlət zəmanəti	115,853	-	-	-	-	-	-	115,853
- korporativ zəmanət	135,466	-	14,478	70	13	3	131	150,161
- pul depozitləri	215,537	-	24,715	-	133	97	2,386	242,868
- daşınan əmlak və avadanlıq	765,103	-	1,682	-	83,361	125	266	850,537
- digər	78,491	-	13,857	662	72	1,585	3,405	98,072
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,178,051	10,935	269,351	26,904	85,478	59,523	67,451	4,697,693

31 dekabr 2012-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə digər məqsədlər üçün verilmiş kreditlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>								
Təminatlı kreditlər	3,077,703	1,816	70,207	80,064	80,971	2,162	5,138	3,318,061
Təminatsız kreditlər	1,152,748	166	183,227	34,133	381	70,001	1,634	1,442,290
2012-ci ildə şərtlərinə yenidən baxılmış kreditlər	426,868	42	7,414	454	74	323	27	435,202
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	4,657,319	2,024	260,848	114,651	81,426	72,486	6,799	5,195,553
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>								
- ödənişi 90 günədək gecikdirilmiş	58,229	-	9,996	-	690	10	394	69,319
- ödənişi 90 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	31,845	-	1,272	-	529	72	215	33,933
- ödənişi 180 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	57,031	-	9,672	30	1,117	22	2,776	70,648
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	194,916	107	34,879	3,442	2,912	4,796	45,457	286,509
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	342,021	107	55,819	3,472	5,248	4,900	48,842	460,409
<i>Dəyərsizləşmiş kreditlər</i>								
- ödənişi 90 günədək gecikdirilmiş	228,579	-	3,159	653	-	-	3	232,394
- ödənişi 90 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	564	-	-	-	-	-	6	570
- ödənişi 180 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	1,734	-	1	-	-	-	-	1,735
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	58,340	3,302	76	1,235	-	-	39	62,992
2012-ci ildə şərtlərinə yenidən baxılmış kreditlər	8,419	-	331	-	-	-	-	8,750
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	297,636	3,302	3,567	1,888	-	-	48	306,441
Çıxılsın: ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(648,439)	(3,606)	(44,069)	(1,922)	(482)	(3,393)	(5,341)	(707,252)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,648,537	1,827	276,165	118,089	86,192	73,993	50,348	5,255,151

31 dekabr 2011-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri itləri	Fiziki şəxslərə verilmiş avtomobil kreditləri	İşçilərə verilmiş kreditlər	Fiziki şəxslərə digər məqsədlər üçün verilmiş kreditlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>								
Təminatlı kreditlər	1,856,717	-	63,237	19,111	80,269	2,112	10,566	2,032,012
Təminatlı kreditlər	896,823	3,057	145,018	2,684	1,287	4,457	2,877	1,056,203
2011-ci ildə şərtlərinə yenidən baxılmış kreditlər	577,604	-	16,761	10	125	380	174	595,054
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	3,331,144	3,057	225,016	21,805	81,681	6,949	13,617	3,683,269
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>								
- ödənişi 90 günədək gecikdirilmiş	86,223	-	2,075	40	354	23	213	88,928
- ödənişi 90 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	30,861	-	447	-	353	1,686	68	33,415
- ödənişi 180 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	89,502	3,302	2,921	157	314	2,432	230	98,858
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	188,303	4,467	16,023	2,180	2,195	31,823	37,056	282,047
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	394,889	7,769	21,466	2,377	3,216	35,964	37,567	503,248
<i>Dəyərsizləşmiş kreditlər</i>								
- ödənişi 90 günədək gecikdirilmiş	310,634	-	4,361	105	-	4	-	315,104
- ödənişi 90 gündən 180 günədək gecikdirilmiş	6,664	-	7,372	-	-	1,701	4,957	20,694
- ödənişi 180 gündən 360 günədək gecikdirilmiş	9,074	-	334	1,583	-	538	7,002	18,531
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	95,855	109	10,802	1,034	581	14,367	4,308	127,056
2011-ci ildə şərtlərinə yenidən baxılmış kreditlər	29,791	-	-	-	-	-	-	29,791
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	452,018	109	22,869	2,722	581	16,610	16,267	511,176
Çıxılslar: ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(625,414)	(108)	(26,006)	(2,791)	(878)	(16,479)	(17,833)	(689,509)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	3,552,637	10,827	243,345	24,113	84,600	43,044	49,618	4,008,184

Qrup MHBS-a uyğun hazırlanmış konsolidə olunmuş maliyyə hesabatlarında 39 sayılı MUBS, Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin hesabat dövrünün sonuna heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Qrupun daxili təsnifləşdirmə siyasətinə görə hər bir verilmiş kredit aşağıdakı kimi təsnifləşdirilə bilər:

- Standart kreditlər – Əsas məbləği və faiz borcu gecikmədən müqavilə ilə razılaşdırılmış tarixlərdə ödənilən və yaradılmış ehtiyatı ümumi məbləğinin 10%-dən artıq olmayan kreditlər.
- Sub-standart kreditlər – Gözlənilən zərər 50%-dən aşağı olan, girovla tam təmin edilmiş kreditlər və yaradılmış ehtiyatı ümumi məbləğinin 50%-dən artıq olmayan kreditlər.
- Şübhəli kreditlər – Girovun dəyəri əhəmiyyətli, lakin müəyyən edilə bilməyən, gözlənilən zərəri 50%-dən 100%-ə qədər olan və yaradılmış ehtiyatı ümumi məbləğinin 50%-dən 100%-ə qədər olan kreditlər.
- Ümitsiz kreditlər – Qaytarılması gözlənilməyən, girovu olmayan və yaradılmış ehtiyatı ümumi məbləğinin 100%-ni təşkil edən kreditlər.

Yuxarıdakı təhlil üçün standart və sub-standart kreditlər cari və dəyərsizləşməmiş və ya vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kateqoriyalarına aid edilmişdir. Şübhəli və ümitsiz kreditlər isə dəyərsizləşmiş kreditlər kateqoriyasına aid edilmişdir.

Cari və dəyərsizləşməmiş, lakin yenidən baxılmış kreditlər artıq şərtlərinə baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və dəyərsizləşmiş ola bilən kreditlərin balans dəyərini əks etdirir. Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər təminatlı kreditləri əks etdirir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütün qalığını əks etdirir. Kreditin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş olması və əgər varsa, müvafiq girov təminatının (əgər varsa) satıla bilməsi imkanlarıdır. Nəticədə Qrup dəyərsizləşmə məqsədləri üçün fərdi şəkildə qiymətləndirilən kreditlərin köhnəməsi ilə bağlı yuxarıdakı təhlili təqdim etmişdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə vaxtı keçmiş və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş korporativ kreditlər üzrə girovun təxmin edilən dəyəri 2,108,336 min manat (31 dekabr 2011-ci il: 929,326 min manat) təşkil etmişdir.

	2012	2011
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>		
- daşınmaz əmlak	1,026,331	406,168
- daşınan əmlak	302,518	44,641
- qiymətli kağızlar	-	2,924
- digər aktivlər	86,408	9,647
<i>Dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>		
- daşınmaz əmlak	609,906	393,914
- daşınan əmlak	83,173	50,486
- qiymətli kağızlar	-	6,331
- digər aktivlər	-	15,215
Cəmi	2,108,336	929,326

Yuxarıda qeyd edilən girov təminatlarından başqa, Qrupun Rusiya Federasiyasında, əsasən Moskva şəhərində tikinti layihələrini həyata keçirən müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girov müqavilələri vardır. Həmin müştərilər onlara verilmiş kreditlərin müqabilində öz səhmlərini girov qoymuşdur. Bu cür girov təminatlarının ədalətli dəyəri onların nominal dəyərinə bərabər olduğuna görə hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətli deyil. Bu səbəbdən 31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə həmin kreditlərin ədalətli dəyərini müəyyən etmək qeyri-mümkün olmuşdur.

31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri 5,255,151 min manat (31 dekabr 2011-ci ildə: 4,008,184 min manat) təşkil etmişdir. 30 sayılı qeyddə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

7. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ GÖSTƏRİLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
İlk olaraq mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri:		
Sadə veksellər	10,264	5,857
Cəmi mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri	10,264	5,857

31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixlərinə mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle göstərilən maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Cari və dəyərsizləşməmiş:		
- Baa3/Sabit	542	-
- Baa1/Sabit	9,103	5,857
- Dərəcəsiz	619	-
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	10,264	5,857

8. DİGƏR BÖRÇ QİYMƏTLİ KAĞIZLARI

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup Azərbaycan Respublikasında özəl şirkət tərəfindən buraxılmış hər birinin nominal dəyəri 1 min manat olan 20,220 istiqraza sahib olmuşdur. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bu istiqrazların amortizasiya olunmuş dəyəri 20,220 min manat təşkil etmişdir. İstiqrazlara illik 12.5% hesablanır və 2013-cü ilin sentyabr ayında onlar tam şəkildə ödəniləcəkdir.

9. ASSOSİASIYA OLUNMUŞ (ASILI) MÜƏSSİSƏLƏRƏ İNVESTİSIYA QOYULUŞU

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Joint Leasing Şirkəti	-	-
Bakı Banklararası Valyuta Birjası (BBVB)	575	649
Cəmi assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya qoyuluşu	575	649

Qrupun assosiasiya olunmuş müəssisələrə investisiya qoyuluşunun balans dəyərində hərəkətlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012	2011
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	649	1,439
Joint Leasing Şirkətinin zərərində pay	-	(727)
BBVB-nin zərərində pay	(74)	(63)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	575	649

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun əsas assosiasiya olunmuş müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir və zərərlərini əhatə edən maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı %	Qeydiyyat ölkəsi
Joint Leasing Şirkəti	31,181	28,319	4,828	753	47.6	Azərbaycan Respublikası
BBVB	2,639	56	154	(370)	20.0	Azərbaycan Respublikası
Cəmi	33,820	28,375	4,982	383		

31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun əsas assosiasiya olunmuş müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir və zərərlərini əhatə edən maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat aşağıda əks etdirilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlir	Zərər	İştirak payı %	Qeydiyyat ölkəsi
Joint Leasing Şirkəti	30,725	27,150	1,056	(4,491)	47.6	Azərbaycan Respublikası
BBVB	3,020	66	231	(311)	20.0	Azərbaycan Respublikası
Cəmi	33,745	27,216	1,287	(4,802)		

10. BİNALAR, AVADANLIQLAR VƏ QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Binalar	İcarəyə götürülmüş aktivlərin təkmilləşdirilməsi	Ofis və kompüter avadanlığı	Bank avadanlığı, mebel, qurğular, nəqliyyat vasitələri və sair	Baş çatdırılmamış tikintilər	Cəmi binalar və avadanlıqlar	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlər								
31 dekabr 2010-cu il	82,391	4,788	45,745	44,400	84,759	262,083	16,586	278,669
Əlavələr	6,495	236	4,497	1,567	76	12,871	3,689	16,560
Yenidənqiymətləndirmə	3,440	-	-	-	(71)	3,369	-	3,369
Silinmələr	-	-	(879)	(868)	-	(1,747)	(1,094)	(2,841)
Dəyərsizləşmə zərəri	(829)	-	-	-	-	(829)	-	(829)
Köçürmələr	493	230	(8,462)	(132)	7,871	-	-	-
Xarici valyuta mübadiləsindəki fərqlərin təsiri	(374)	(21)	(202)	(184)	(347)	(1,128)	(59)	(1,187)
31 dekabr 2011-ci il	91,616	5,233	40,699	44,783	92,288	274,619	19,122	293,741
Əlavələr	5,874	892	4,178	1,093	1,372	13,409	1,361	14,770
Faiz xərclərinin kapitalizasiyası	-	-	-	-	10,502	10,502	-	10,502
Yenidənqiymətləndirmə	21,584	-	-	-	-	21,584	-	21,584
Silinmələr	(231)	(178)	(311)	(528)	-	(1,248)	-	(1,248)
Dəyərsizləşmə zərəri	(3,114)	-	-	-	-	(3,114)	-	(3,114)
Köçürmələr	3,792	-	10,239	-	(14,031)	-	-	-
Xarici valyutanın mübadiləsinin təsiri	538	5	120	43	4	710	60	770
31 dekabr 2012-ci il	120,059	5,952	54,925	45,391	90,135	316,462	20,543	337,005
Yığılmış köhnəlmə								
31 dekabr 2010-cu il	(36,905)	(1,180)	(32,680)	(36,327)	-	(107,092)	(11,712)	(118,804)
Köhnəlmə xərcləri	(4,580)	(450)	(3,780)	(2,581)	-	(11,391)	(2,644)	(14,035)
Yenidənqiymətləndirmə	(1,497)	-	-	-	-	(1,497)	-	(1,497)
Silinmə nəticəsində ləğv edilmiş	-	-	875	872	-	1,747	1,094	2,841
31 dekabr 2011-ci il	(42,982)	(1,630)	(35,585)	(38,036)	-	(118,233)	(13,262)	(131,495)
Köhnəlmə xərcləri	(5,279)	(538)	(4,343)	(2,819)	-	(12,979)	(1,986)	(14,965)
Yenidənqiymətləndirmə	(11,475)	-	-	-	-	(11,475)	-	(11,475)
Silinmə nəticəsində ləğv edilmiş	88	132	-	527	-	747	-	747
31 dekabr 2012-ci il	(59,648)	(2,036)	(39,928)	(40,328)	-	(141,940)	(15,248)	(157,188)
Xalis balans dəyəri								
31 dekabr 2012-ci il tarixinə	60,411	3,916	14,997	5,063	90,135	174,522	5,295	179,817
31 dekabr 2011-ci il tarixinə	48,634	3,603	5,114	6,747	92,288	156,386	5,860	162,246

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun sahib olduğu binalar müstəqil qiymətləndiricinin hesabatına əsasən uçotda yenidən qiymətləndirilən məbləğlərlə əks etdirilmişdir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə binaların balans dəyəri 60,411 min manat təşkil etmişdir (31 dekabr 2011-ci il 48,634 min manat). 31 dekabr 2012-ci il tarixinə aktivlər uçotda köhnəlmə çıxıldıqdan sonra maya dəyəri qeyd edilmiş idi, binaların balans dəyəri 22,874 min manat (31 dekabr 2011: 23,223 min manat) olardı. Qiymətləndirmə nəticəsində binaların xalis balans dəyəri 6,995 min manat artmışdır ki, bu da 10,109 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə artımını və 3,114 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə azalmasını əks etdirir (2011: Qiymətləndirmə nəticəsində binaların xalis balans dəyəri 1,114 min manat artmışdır ki, bu da 2,254 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə artımını və 829 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə azalmasını əks etdirir). Bankın və onun törəmə müəssisələrinə məxsus binaların yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində yaranan 8,087 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı üzrə yenidən qiymətləndirmə artımı, 2,022 min manat məbləğində təxirə salınmış vergi məbləği çıxılmaqla və mənfəət və ya zərər hesabatında 3,114 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə azalması 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabatda artım kimi qeyd edilmişdir (2011: Bankın və onun törəmə müəssisələrinə məxsus binaların yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində yaranan 1,807 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı üzrə yenidən qiymətləndirmə artımı, 447 min manat məbləğində təxirə salınmış vergi məbləği çıxılmaqla və mənfəət və ya zərər hesabatında 829 min manat məbləğində yenidən qiymətləndirmə azalması 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə məcmu gəlirlər haqqında hesabatda artım kimi qeyd edilmişdir).

30 iyun 2012-ci il tarixdə Qrupun sahib olduğu binalar müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən yenidən qiymətləndirilmişdir. Onların ədalətli dəyərinin hesablanması üçün aşağıdakı metodlardan istifadə edilmişdir: diskontlaşdırılmış pul daxilolmaları metodu (gəlir yanaşması) və müqayisəli satış metodu (müqayisəli yanaşma).

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bina və avadanlıqlara tam köhnəlmiş, lakin Qrup tərəfindən 31 dekabr 2012-ci il tarixinə istifadə edilməkdə olan 60,982 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 62,506 min manat) dəyərində ofis binaları, kompüter avadanlıqları və mebel, eləcə də nəqliyyat vasitələri və digər aktivlər daxil edilmişdir.

Baş çatdırılmamış tikinti işləri əsasən filialların inşası və təmirindən, həmçinin Qrup tərəfindən podratçı təşkilatlara yeni ofis binasının Bakı şəhərinin mərkəzində alınmış torpaq sahəsində inşa edilməsinə görə edilmiş ödəmələrdən ibarətdir. Tikinti işləri tamamlandıqda, aktivlər binalar və avadanlıqlara köçürülür. 31 dekabr 2012-ci il ərzində Qrup müvafiq aktivlər üzrə 10,502 min manat faiz xarci kapitallaşdırmışdır. Tam hazır olduqdan sonra bu aktivlər bina və avadanlıqlar kateqoriyasına keçirilir.

Qeyri-maddi aktivlərə proqram təminatı və lisenziyalar daxildir.

11. DİGƏR MALİYYƏ VƏ SİĞORTA AKTİVLƏRİ

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Ödənilməkdə olan məbləğlər və plastik kart əməliyyatları üzrə debitor borclar	7,574	3,747
Sığortalılar üzrə debitor borclar	1,878	504
Valyuta svop müqavilələri	257	-
Digər	416	423
Cəmi digər maliyyə və sığorta aktivləri	10,125	4,674

Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə debitor borclar kartların işlənməsini həyata keçirən "Azərikart" törəmə müəssisəsi tərəfindən buraxılmış, təqdim olunmuş və xidməti göstərilmiş kartlara, eləcə də digər yerli bankların müştəriləri tərəfindən Bankın ATM qurğularından nağd pul çıxarışlarına görə digər yerli banklardan alınacaq vəsaitlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər maliyyə və sığorta üzrə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Valyuta svop müqavilələri üzrə debitor borcları	Sığortalılar üzrə debitor borclar	Ödənilməkdə olan məbləğlər və plastik kart əməliyyatları üzrə debitor borclar	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- reytingsiz	257	154	7,990	8,401
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	257	154	7,990	8,401
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>				
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	-	24	-	24
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	24	-	24
<i>Kollektiv şəkildə dəyərsizləşən debitor borcları (ümumi məbləğ)</i>				
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	-	-	-	-
- ödənişi 30 gündən 90 günə kimi gecikdirilmiş	-	158	-	158
- ödənişi 90 gündən 180 günə kimi gecikdirilmiş	-	247	-	247
- ödənişi 180 gündən 360 günə kimi gecikdirilmiş	-	395	-	395
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	811	-	811
Cəmi kollektiv şəkildə dəyərsizləşmiş	-	1,611	-	1,611
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş debitor borcları (ümumi məbləğ)</i>				
- ödənişi 30 gündən 90 günə kimi gecikdirilmiş	-	121	-	121
- ödənişi 90 gündən 180 günə kimi gecikdirilmiş	-	520	-	520
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	-	641	-	641
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərlər üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı	-	(552)	-	(552)
Cəmi digər maliyyə və sığorta aktivləri	257	1,878	7,990	10,125

31 dekabr 2011-cu il tarixinə digər maliyyə və sığorta üzrə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Sığortalılar üzrə debitor borcları	Ödənilməkdə olan məbləğlər və plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə debitor borcları	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>			
- reytingsiz	245	4,170	4,415
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	245	4,170	4,415
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>			
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	86	-	86
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	86	-	86
<i>Kollektiv şəkildə dəyərsizləşən debitor borcları (ümumi məbləğ)</i>			
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	8	-	8
- ödənişi 30 gündən 90 günə kimi gecikdirilmiş	116	-	116
- ödənişi 90 gündən 180 günə kimi gecikdirilmiş	116	-	116
- ödənişi 180 gündən 360 günə kimi gecikdirilmiş	99	-	99
- ödənişi 360 gündən çox gecikdirilmiş	725	-	725
Cəmi kollektiv şəkildə dəyərsizləşmiş	1,064	-	1,064
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş debitor borcları (ümumi məbləğ)</i>			
- ödənişi 30 gündən 90 günə kimi gecikdirilmiş	76	-	76
- ödənişi 90 gündən 180 günə kimi gecikdirilmiş	455	-	455
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	531	-	531
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərlər üçün dəyərsizləşmə ehtiyatı	(1,422)	-	(1,422)
Cəmi digər maliyyə və sığorta aktivləri	504	4,170	4,674

Yuxarıdakı digər maliyyə və sığorta üzrə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili cədvəllərində rəhbərlik daxili monitoring və qiymətləndirmə məqsədləri üçün istifadə etdiyi qaydaya uyğun olaraq keyfiyyət kateqoriyalarını yüksək reytingdən aşağı reytingə doğru sıralanmışdır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il ərzində Qrup qeyri-rezident banklarla valyuta svop müqavilələri imzalamışdır. Bu müqavilələrə əsasən Qrup, əməliyyat tarixinə Avro və Britaniya funtunu satmış və ABŞ dolları almışdır, eləcə də əvvəlcə satılmış Avro və Britaniya funtunu qabaqcadan müəyyən edilmiş gələcək tarixdə və qabaqcadan müəyyən edilmiş məzənnə ilə ABŞ dolları ilə geri almağı razılaşdırmışdır. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun derivativ maliyyə alətlərini əks etdirən 3 valyuta svop müqaviləsi mövcud olmuşdur. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə həmin derivativ maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri 257 min manat olmuşdur (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: Qrupun derivativ maliyyə alətlərini əks etdirən 6 valyuta svop müqaviləsi mövcud olmuşdur. Həmin derivativ maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri 1,414 min manat olmuşdur).

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə digər maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 10,125 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 4,674 min manat) təşkil etmişdir. 30 sayılı qeydə baxın.

12. DİGƏR AKTİVLƏR

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Qeyri-maddi aktivlər və avadanlığın alınmasına görə avanslar	6,030	6,736
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	8,655	2,532
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta haqları	2,576	442
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış xərclər	2,133	914
Sığorta mükafatları üzrə təxirə salınmış sığorta xərcləri	1,253	1,459
Mənfəət vergisindən başqa digər alınacaq vergilər	352	790
Digər	1,567	3,086
Cəmi digər aktivlər	22,566	15,959
Cari	14,685	9,268
Uzunmüddətli	7,881	6,691
Cəmi digər aktivlər	22,566	15,959

Qeyri-maddi aktivlərin və avadanlıqların alınması üçün avanslara 31 dekabr 2012 və 2011-ci illərdə Bakı şəhərinin mərkəzində yeni baş ofis binasına mebel və digər aktivlərin alınması üçün əvvəlcədən edilmiş ödənişlər daxildir.

13. DİGƏR BANKLARA ÖDƏNİLƏCƏK VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Digər bankların qısamüddətli yerləşdirmələri	738,738	602,411
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	338,693	252,670
ARMB-dan alınmış overdraftlar	122,374	82,170
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	1,199,805	937,251

31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlər 323,000 min Avro və yaxud 335,177 min manat məbləğində dörd qısamüddətli yerləşdirmələrdən və qeyri-rezident bankların 268,740 Avro və ya 278,871 min manat və 2,079 min ABŞ dolları və yaxud 1,632 min manat məbləğində müxbir hesablarından ibarət olmuşdur. Bu qısamüddətli yerləşdirmələr üçün bazar faiz dərəcəsi hesablanır və onların ödəniş müddəti mart 2013-cü il tarixdə bitir. (31 dekabr 2011-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərə qeyri-rezident bankda 323,000 min Avro, yaxud 328,749 min manat məbləğində dörd qısamüddətli yerləşdirmələr, 239,088 min Avro və ya 243,344 min manat məbləğində və 930 min ABŞ dolları və ya 731 min manat və 697 XAU və ya 839 min manat məbləğlərində müxbir hesab qalıqları daxildir. Bu qısamüddətli depozitlər bazar faiz dərəcəsi ilə yerləşdirilir və onların ödəniş müddəti mart 2012-ci il tarixdə bitir).

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 1,199,805 min manat (2011-ci ildə: 937,251 min manat) təşkil etmişdir. 30 sayılı qeyddə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

14. MÜŞTƏRİ HESABLARI

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar		
- Cari/hesablaşma hesabları	352,425	557,918
- Müddətli depozitlər	555,022	312,287
- Blokləşdırılmış müştəri depozitləri	177,347	256,657
	<u>1,084,794</u>	<u>1,126,862</u>
Digər hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	375,018	377,134
- Müddətli depozitlər	168,691	132,378
- Blokləşdırılmış müştəri depozitləri	25,273	55,106
	<u>568,982</u>	<u>564,618</u>
Fiziki şəxslər		
- Cari/tələbli hesablar	273,144	237,386
- Müddətli depozitlər	1,177,220	828,414
	<u>1,450,364</u>	<u>1,065,800</u>
Cəmi müştəri hesabları	<u>3,104,140</u>	<u>2,757,280</u>

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup bir müştəridən - neft sənayesində fəaliyyət göstərən dövlət təşkilatından 740,075 min manat ümumi məbləğdə və digər bir dövlət orqanından 392,814 min manat məbləğində, yaxud ümumi müştəri hesablarının 36.5%-i həcmində (31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrup bir müştəridən - neft sənayesində fəaliyyət göstərən dövlət təşkilatından 702,912 min manat ümumi məbləğdə və digər bir dövlət orqanından 250,902 min manat məbləğində, yaxud ümumi müştəri hesablarının 34.6%-i həcmində) cəlb edilmiş əhəmiyyətli müştəri hesablarına malik olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının neft sektorunda fəaliyyət göstərən dövlət müəssisəsinin ümumi məbləği 80,000 min manat təşkil edən depozitləri daxildir. Bu depozitlər üzrə illik faiz Reuters agentliyinə görə 2.85% və overnayt faiz dərəcəsinin 70%-i, hansı ki 31 dekabr 2012-ci ildən etibarən 0.18%-dir. (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: Azərbaycan Respublikasının neft sektorunda fəaliyyət göstərən dövlət müəssisəsinin depozitləri 301,003 min manat, illik faiz dərəcəsi 2.85% və overnayt faiz dərəcəsinin 70%-i ki, bu da Reuters agentliyinə görə 0.18% olmuşdur).

31 dekabr 2012-ci il tarixinə dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatların cari və hesablaşma hesablarına dövlətə məxsus olan müəssisələrin və dövlət orqanlarının faiz hesablanan cari bank hesablarındakı 94,224 min manat məbləğində qalıq vəsaitlər daxildir (31 dekabr 2011-ci il tarixinə dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatların cari və hesablaşma hesablarına dövlətə məxsus olan müəssisələrin və dövlət orqanlarının faiz hesablanan bank hesablarındakı 56,444 min manat məbləğində qalıq vəsaitlər daxildir). Bu hesabların illik faiz dərəcəsi 0.5% və 1.0% arasında (31 dekabr 2011-ci il: illik 0.5% və 1.0% arasında) dəyişir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 202,620 min manat məbləğində (31 dekabr 2011-ci il tarixinə 311,763 min manat məbləğində) blokləşdırılmış müştəri depozit hesabları Qrupun müştəriləri adından təqdim etdiyi idxal əməliyyatları üzrə akkreditivlər müqabilində girov saxlanılan müştəri hesablarındakı qalıq vəsaitlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə bitən illər üzrə akkreditiv və zəmanətlər haqqında məlumat 29 sayılı qeyddə açıqlanır.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2012-ci il Məbləğ	%	31 dekabr 2011-ci il Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	1,459,291	47.0	1,065,800	38.7
Enerji istehsalı	806,475	26.0	769,801	27.9
Ticarət və xidmət sahələri	412,453	13.3	286,249	10.4
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar *	261,135	8.4	356,176	12.9
İstehsalat	52,922	1.7	89,333	3.2
Tikinti	36,503	1.2	138,232	5.0
Nəqliyyat və kommunikasiya	33,646	1.1	38,642	1.4
Digər	41,715	1.3	13,047	0.5
Cəmi müştəri hesabları	<u>3,104,140</u>	100.0	<u>2,757,280</u>	100.0

(*)Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlara aidiyyəti kateqoriyalara daxil edilmiş kommersiya dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının Nazirlikləri, Mərkəzi Xəzinədarlıq, bələdiyyələr və digər dövlət orqanları daxildir.

31 dekabr 2012-ci il and 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə müştəri hesablarının hər kateqoriya üzrə balans dəyəri onların ədalətli dəyərində yaxın olmuşdur. Müştəri hesablarının 31 dekabr 2012-ci il tarixinə hesablanmış ədalətli dəyəri 3,104,140 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 2,757,280 min manat) 30 sayılı qeydə baxın.

Müştəri hesablarının coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

15. BURAXILMIŞ BORC QIYMƏTLİ KAĞIZLARI

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Depozit sertifikatları	9,489	7,370
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	9,489	7,370

31 dekabr 2012-ci il tarixinə ABŞ dolları valyutasında ifadə edilmiş 6,620 min manat məbləğində depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcələri 0%-25.0% arasında dəyişmiş və ödəniş müddətləri bir, iki, üç və on il təşkil etmişdir; manat valyutasında ifadə edilmiş 1,825 min manat məbləğində depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcələri 25.0%, ödəniş müddətləri isə on il təşkil etmişdir; Rus rublu valyutasında ifadə edilmiş 1,044 min manat məbləğində depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcələri 2%-10% arasında dəyişmiş və ödəniş müddətləri bir, doqquz ay və 1 il təşkil etmişdir (31 dekabr 2011-ci il tarixinə ABŞ dolları valyutasında ifadə edilmiş 6,663 min manat məbləğində depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcələri 8.0%-25.0% arasında dəyişmiş və ödəniş müddətləri bir, iki, üç və on il təşkil etmişdir, manat valyutasında 707 min manat məbləğində depozit sertifikatları üzrə illik faiz dərəcələri 25.0% olmaqla, ödəniş müddətləri on il təşkil etmişdir). Bu depozit sertifikatları şərti olaraq tam təqvim ili müddətində saxlanıldıqda faiz dərəcələrinin hər il ödənilməsinə nəzərdə tutur.

31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə buraxılmış borc qiymətli kağızlarının hər kateqoriyası üzrə balans dəyəri onların ədalətli dəyərində yaxın olmuşdur. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının 31 dekabr 2012-ci il tarixinə hesablanmış ədalətli dəyəri 9,489 min manat (31 dekabr 2011: 7,370 min manat). 30 sayılı qeydə baxın.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır.

16. DİGƏR BORC ALINMIŞ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Müddəti 23 iyul 2013-cü il tarixində başa çatan sindikatlaşdırılmış kredit	54,950	76,637
Dövlət təşkilatlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri: - Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu (Azərbaycan Respublikası)	120,132	41,501
Digər maliyyə institutlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri	767,695	623,539
Ödəniləcək hesablanmış faizlər	14,053	14,193
Cəmi borc alınmış digər vəsaitlər	956,830	755,870

Sindikatlaşdırılmış kreditlər

23 iyul 2010-cu il tarixində Bank ilə aparıcı xarici banklardan birinin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən xarici bank arasında 100,000 min ABŞ dolları məbləğində müddətli kredit sazişi imzalanmışdır. Həmin borc vəsaitləri üzrə ödəmə müddəti 23 iyul 2013-cü il tarixində başa çatır.

Dövlət təşkilatlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan müvafiq olaraq 120,132 min manat məbləğində kreditlər alınmışdır ki, bunlara illik 1% faiz dərəcəsi hesablanır və həmin kreditin ödəniş müddəti 1 ildən 10 ilə qədərdir. (31 dekabr 2011-ci il tarixinə dövlət təşkilatlarından alınmış müddətli borc öhdəliklərinə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun müvafiq olaraq 41,501 min manat ayırdığı kredit daxildir. İllik 1% faiz dərəcəsi hesablanan həmin kreditlərin ödəniş müddəti 1 ildən 7 ilə qədərdir).

Digər maliyyə institutlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri

Digər maliyyə institutlarından alınmış müddətli borc öhdəliklərinə iyirmi altı xarici bank və maliyyə institutlarından cəlb edilmiş vəsaitlər daxildir. Bu banklarla imzalanmış kredit sənədləri üzrə borc götürülmüş məbləğlər 503,163 min ABŞ dolları, yaxud 394,983 min manat və 180,422 min Avro, yaxud 187,224 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: digər maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlərə iyirmi səkkiz xarici bank və maliyyə institutlarından cəlb edilmiş 549,153 min ABŞ dolları, yaxud 431,909 min manat və 183,006 min Avro, yaxud 186,264 min manat) təşkil etmişdir.

Bankın yuxarıda qeyd edilən kredit sənədləri ilə müəyyən olunmuş sindikatlaşdırılmış kreditlər və digər maliyyə institutlarından alınmış müddətli borc öhdəlikləri üzrə bəzi maliyyə şərtlərinə əməl etməsi tələb olunur. Rəhbərlik Bank tərəfindən borc müqavilələrində qeyd edilmiş bütün maliyyə şərtlərinə əməl olunduğunu düşünür.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən dövrdə kreditlər üzrə illik bazar faiz dərəcələri 1.0 %-dən 8.9%-dək (31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən dövrdə kreditlər üzrə illik bazar faiz dərəcələri 0.9%-dən 12.2%-dək) dəyişir. Digər borca alınmış vəsaitlər kateqoriyasına aid olan bütün kreditlər üzrə bazar faiz dərəcələri hesablanır.

31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə borc alınmış vəsaitlərin hər kateqoriyası üzrə balans dəyəri onların ədalətli dəyərində yaxındır. Digər borc alınmış vəsaitlərin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə hesablanmış ədalətli dəyəri 956,830 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 755,870 min manat) təşkil etmişdir. 30 sayılı Qeydə baxın.

Digər borc alınmış vəsaitlərin coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı qeyddə açıqlanır.

17. DİGƏR MALİYYƏ VƏ SİĞORTA ÖHDƏLİKLƏRİ

Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Ödənilməkdə olan məbləğlər	48,047	37,134
Digər kreditorlar	23,349	4,979
Sığorta ehtiyatları, xalis	8,631	8,191
Sığorta haqları və brokerlərə ödəniləcək komissiyalar	1,822	1,101
İşçilərə olan kreditor borclar	559	206
Valyuta SVOP əməliyyatı üzrə ödəniləcək məbləğlər	-	1,414
Cəmi digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	82,408	53,025

31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən il ərzində Qrup qeyri-rezident banklar arasında valyuta svop müqavilələri imzalamışdır. Bu müqavilələrə əsasən Qrup, əməliyyat tarixinə Avro və Britaniya funtunu satmış və ABŞ dolları almışdır, eləcə də əvvəlcə satılmış Avro və Britaniya funtunu qabaqcadan müəyyən edilmiş gələcək tarixdə və qabaqcadan müəyyən edilmiş məzənnə ilə ABŞ dolları ilə geri almağı razılaşdırmışdır. 31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun derivativ maliyyə alətlərini əks etdirən 6 valyuta svop müqaviləsi mövcud olmuşdur. 31 dekabr 2011-ci il tarixinə həmin derivativ maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri 1,414 min manat olmuşdur.

31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixlərinə bitən illər üzrə sığorta ehtiyatları üzrə hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2010-cu il	İl ərzində artım/(azalma)	31 dekabr 2011-ci il	İl ərzində artım/(azalma)	31 dekabr 2012-ci il
Baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərler ehtiyatı					
Ümumi	347	271	618	121	739
Təkrarsığortaçının payı	-	(110)	(110)	101	(9)
Xalis	347	161	508	222	730
Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı					
Ümumi	9,074	(312)	8,762	1,505	10,267
Təkrarsığortaçının payı	(1,636)	(228)	(1,864)	(1,081)	(2,945)
Xalis	7,438	(540)	6,898	424	7,322
Bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş zərərler ehtiyatı					
Ümumi	1,167	(382)	785	(190)	595
	-	-	-	(16)	(16)
Xalis	1,167	(382)	785	(206)	579
Cəmi	8,952	(761)	8,191	440	8,631

31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixlərinə digər maliyyə öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 30 sayılı qeydə baxın.

18. DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Plastik kartla əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	5,624	6,378
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	4,772	-
Sığorta əməliyyatları üzrə təxirə salınmış komissiyalar	95	21
Digər	3,066	668
Cəmi digər öhdəliklər	13,557	7,067
Cari	8,690	6,645
Uzunmüddətli	4,867	422
Cəmi digər öhdəliklər	13,557	7,067

Plastik kartla əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər plastik kart hesablarının illik saxlanılmasına görə hesablanan haqq gəlirlərinin qazanılmamış hissəsindən ibarətdir. Bu haqq, kart buraxıldığı zaman hesablanır və müvafiq dövr ərzində amortizasiya olunur.

19. SUBORDİNASİYA BORCU

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
ARMBdan subordinasıya borcu	250,000	-
Qeyri-rezident maliyyə təşkilatlarından subordinasıya borcu	138,239	49,549
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	1,332	590
Cəmi subordinasıya borcu	389,571	50,139

21 fevral 2012-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ilə 150,000 min manat məbləğində subordinasıya krediti müqaviləsi imzalanmışdır ki, yerli standartlara əsasən 2-ci dərəcəli kapital hesab olunur. 28 sayılı qeyddə açıqlanmışdır. Həmin ilin 5 dekabr tarixində Bank Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ilə 100,000 min manat məbləğində digər subordinasıya krediti müqaviləsini imzalamışdır. Hər iki kredit 5 il müddətində geri qaytarılmalıdır.

2012-ci ilin sentyabr ayında, Bank fərdi investisiya fondundan 100,000 min ABŞ dolları məbləğində özəl yerləşdirmə ilə bağlı subordinasıya krediti müqaviləsinə tərəf olmuşdur. Kredite sabit faiz dərəcəsi ilə alınıb və 6 il ərzində geri ödənilməlidir. Bank yuxarıda qeyd olunan borc müqavilələrində nəzərdə tutulmuş bütün maliyyə şərtlərinə əməl etmək öhdəliyi daşıyır.

Subordinasıya borc öhdəlikləri üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğundur. Subordinasıya borc öhdəlikləri üzrə illik bazar faiz dərəcəsi 5-7%-dir. Bankın likvidasiya halında yuxarıda qeyd olunan subordinasıya borc öhdəlikləri bütün digər kreditorların tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə subordinasıyalı borc öhdəliklərinin hesablanmış ədalətli dəyəri 389,571 min manat təşkil etmişdir (31 dekabr 2011: 50,139 min manat). 30 sayılı qeydə baxın.

Subordinasıya borc öhdəliklərinin coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcələri üzrə təhlili 27 sayılı qeyddə açıqlanmışdır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqda məlumat üçün 29 sayılı qeydə baxın

20. SƏHMDAR KAPİTALI

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə Bankın təsdiq edilmiş, buraxılmış və ödənilmiş nizamnamə kapitalının strukturu aşağıdakı kimidir:

	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Adi səhmlər	Cəmi
31 dekabr 2010-cu il	1,000,000	240,000	240,000
Ödənilmiş yeni səhmlər	-	-	-
31 dekabr 2011-ci il	1,000,000	240,000	240,000
Ödənilmiş yeni səhmlər	378,475	90,834	90,834
31 dekabr 2012-ci il	1,378,475	330,834	330,834

28 mart 2012-ci il tarixdə Bankın səhmdarları nizamnamə kapitalının 100,000 min manat məbləğində artırılması qərarına gəlmişlər və 14 may 2012-ci il tarixdə 416,666,675 ədəd adi səhm buraxmışlar. 31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə adi səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 0.24 manat təşkil edir. Səhmlərin hər biri bir səs hüququna malikdir. 31 dekabr 2012 və 2011-ci il tarixinə bitən il üzrə tam ödənilmiş adi səhmlərin sayı müvafiq olaraq 1,378,475,000 və 1,000,000,000 min ədəd olmuşdur.

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə adi səhmlərin ölçülmüş orta sayı müvafiq olaraq 1,134,442 min manat və 1,000,000 min manat olmuşdur.

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ona aid olan bütün səhmləri ödəmiş və Bankın ümumi ödənilmiş nizamnamə kapitalının müvafiq olaraq 51.6% və 50.2% hissəsinə sahib olmuşdur.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Bankın ümumi nizamnamə kapitalında Qrupun işçilərinin payı 5.82% və ya nominal dəyəri 80,223 min manat məbləğində 19,253 min ədəd adi səhmdən (31 dekabr 2011-ci il tarixində: Bankın ümumi nizamnamə kapitalının 5.63% və ya nominal dəyəri 13,513 min manat məbləğində 56,303 ədəd adi səhmdən) ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il ərzində Qrup adi səhmlər üzrə 8,695 min manat məbləğində dividend elan etmiş və ödəmişdir.

21. FAİZ GƏLİRLƏRİ VƏ XƏRCLƏRİ

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
Faiz gəlirləri		
Amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınmış maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:		
- Dəyersizləşməmiş maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	277,652	225,994
- Dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	82,681	84,307
Cəmi faiz gəlirləri	360,333	310,301
Amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınmış maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə faiz gəliri	322,647	278,213
Şərti öhdəliklər üzrə faiz gəliri	32,046	4,841
Digər banklardan və müxbir hesablardan alınacaq vəsaitlər üzrə faiz gəliri	5,640	27,247
Cəmi faiz gəlirləri	360,333	310,301
Faiz xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Digər banklara ödənilməli vəsaitlər və digər borc alınmış vəsaitlər	104,191	100,310
Fiziki şəxslərin əmanətləri və depozit sertifikatları üzrə faiz xərcləri	100,113	80,505
Hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri üzrə faiz xərcləri	9,013	8,907
Subordinasiya borcu üzrə faiz xərcləri	11,623	4,274
Cəmi faiz xərcləri	224,940	193,996
Xalis faiz gəlirləri	135,393	116,305

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqda məlumat üçün 31 sayılı qeydə baxın.

22. HAQQ VƏ KOMİSSİYA GƏLİRLƏRİ VƏ XƏRCLƏRİ

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
Haqq və komissiya gəlirləri:		
- Plastik kartla əməliyyatlar	41,870	36,444
- Xarici valyutalarla əməliyyatlar	22,377	20,786
- Hesablaşma əməliyyatları	11,435	10,846
- Kassa əməliyyatları	8,322	6,570
- Vəsitiçi kreditlər üzrə xidmət	1,973	303
- Buraxılmış akkreditivlər	1,463	1,709
- Verilmiş zəmanət məktubları	1,377	1,863
- Qiymətli kağızlar əməliyyatları	528	-
- Digər	1,075	2,538
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	90,420	81,059
Haqq və komissiya xərcləri:		
- Hesablaşma əməliyyatları	10,698	10,845
- Plastik kartla əməliyyatlar	9,020	6,176
- Buraxılmış zəmanət məktubları	7,443	576
- Sığorta polisilərinin əldə edilməsi xərcləri	1,475	2,521
- Kassa əməliyyatları	1,269	1,803
- Digər	758	549
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	30,663	22,470
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	59,757	58,589

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqda məlumat üçün 31 saylı qeydə baxın.

23. İNZİBATI VƏ DİGƏR ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	56,490	44,847
Binaların və avadanlıqların amortizasiyası	12,979	11,391
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisindən başqa vergilər	8,781	9,277
Xeyriyyəçilik və maliyyə yardımları	8,186	7,988
Reklam və marketing	6,837	6,487
İcarə	5,914	5,685
Konsaltinq xidmətləri	5,516	4,068
Mühafizə	3,669	3,429
Binalar və avadanlıqların və investisiya mülkiyyətinin istismarı	2,995	3,314
Kommunikasiya	2,366	2,337
Proqram təminatı	2,255	760
Proqram təminatı və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	1,986	2,644
Plastik kartların alınması	1,753	449
Dəftərxana, kitabların alınması, çap və digər ləvazimatlar	1,557	1,253
Depozit sığorta fonduna ödəmələr	1,502	1,239
Ezamiyyət	739	782
Əmlakın sığortası	631	676
Təlim	588	392
Qiymətlilərin daşınması	107	59
Vergi cərimələri	1	11,301
Digər	4,941	3,776
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	129,793	122,154

İşçilərə sərf olunmuş xərclərə Azərbaycan Respublikası Sosial Müdafiə Fonduna ödənilmiş 9,645 min manat (2011-ci il tarixinə bitən il üzrə: 7,146 min manat) məbləğində məcburi ödənişlər daxildir. Bundan əlavə, Qrup işçilərinin əmək haqlarından 909 min manat (2011-ci il tarixinə bitən il üzrə: 731 min manat) məbləğində tutulmalar edib onların adından Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödəmişdir.

2012-ci il ərzində çəkilmiş xeyriyyəçilik və maliyyə yardımı xərclərinə "İnter" peşəkar futbol klubuna ödənilmiş 7,200 min manat (2011-ci il tarixinə bitən il üzrə "İnter" peşəkar futbol klubuna 7,200 min manat məbləğində) vəsait daxildir.

İcarə xərclərinə Qrupun Bakıda və rayonlarda yerləşən filial binalarının, valyuta mübadilə məntəqələrinin əməliyyat lizinqi üzrə xərclər, eləcə də quraşdırılmış bankomatlar (məs, ticarət mərkəzi və mehmanxanalarda) ilə bağlı xərclər daxildir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqda məlumat üçün 31 sayılı qeydə baxın.

24. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
Cari vergi	(5,545)	(4,506)
Təxirə salınmış vergi	(12,835)	(10,566)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	(18,380)	(15,072)

31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixinə Qrupun mənfəətinin böyük bir hissəsinə 20% mənfəət vergisi hesablanmışdır. 31 dekabr 2012-ci və 2011-ci il tarixinə ABB Moskvanın əməliyyatlarına tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% olmuşdur.

Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda təqdim olunur.

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
MHBS-ə əsasən mənfəət vergisindən əvvəlki gəlir	71,292	34,633
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş nəzəri vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (20%)	(14,258)	(6,927)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya vergi tutulmayan vəsaitlərin vergi təsiri:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(4,122)	(8,145)
İl üzrə mənfəət vergisi (xərci)	(18,380)	(15,072)

MHBS ilə Azərbaycan Respublikası və Rusiya Federasiyasının (ABB Moskva üçün) vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% dərəcəsinə qeydə alınır:

	31 dekabr 2011-ci il	Mənfəət və zərər haqqında hesabata (xərc)/gəlir kimi yazılmış	Birbaşa olaraq digər məcmu gəlirlərə kreditləşdirilmiş	31 dekabr 2012-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Qeyri-bazar dərəcələri ilə aktiv və öhdəliklər üzrə zərərlər	2,587	956	-	3,543
Təxirə salınmış gəlirlərin uçotu	1,113	(19)	-	1,094
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtiyat	(4,393)	604	-	(3,789)
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər və digərləri	54	987	-	1,041
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(4,204)	(3,949)	-	(8,153)
Binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	(8,835)	(2,970)	(2,022)	(13,827)
Hesablanmış gəlirlər	1,899	1,361	-	3,260
Assosiasiya olumuş müəssisələrin zərər payında vergi təsiri	37	15	-	52
Derivativlər üzrə ədalətli dəyər gəlirinin vergi təsiri	711	(762)	-	(51)
Vergi itkilərinin gələcək dövrlərə ötürülməsi	48,939	(13,118)	-	35,821
Digər	(1,275)	4,060	-	2,785
	36,633	(12,835)	(2,022)	21,776
Uçota alınmamış təxirə salınmış vergi	(50)	-	-	(50)
Uçota alınan təxirə salınmış vergi aktivləri	36,583	(12,835)	(2,022)	21,726

Qrupun cari strukturu və Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, konsolidə edilmiş vergi zərəri yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanı bilər. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə və vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

	31 dekabr 2010-cu il	Mənfəət və zərər haqqında hesabata (xərc)/gəlir kimi yazılmış	Birbaşa olaraq digər məcmu gəlirlərə kreditləşdirilmiş	31 dekabr 2011-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri				
Qeyri-bazar dərəcələri ilə aktiv və öhdəliklər üzrə zərərlər	2,555	32	-	2,587
Təxirə salınmış gəlirlərin uçotu	1,113	-	-	1,113
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə ehtiyat	(3,820)	(573)	-	(4,393)
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər və digərləri	54	-	-	54
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	54,693	(58,897)	-	(4,204)
Binalar, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	(8,708)	320	(447)	(8,835)
Hesablanmış gəlirlər	1,899	-	-	1,899
Assosiasiya olumuş müəssisələrin zərər payında vergi təsiri	100	(63)	-	37
Derivativlər üzrə ədalətli dəyər gəlirinin vergi təsiri	711	-	-	711
Vergi itkilərinin gələcək dövrlərə ötürülməsi	104	48,835	-	48,939
Digər	(1,055)	(220)	-	(1,275)
	47,646	(10,566)	(447)	36,633
Uçota alınmamış təxirə salınmış vergi	(50)	-	-	(50)
Uçota alınan təxirə salınmış vergi aktivləri	47,596	(10,566)	(447)	36,583

Qrupun ayrı-ayrı müəssisələri daxilində əvəzləşdirildikdən sonra, Qrupun təxirə salınmış cəmi xalis vergi aktivinin tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Cəmi təxirə salınmış xalis vergi aktiv	22,369	38,728
Cəmi təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	(643)	(2,145)
Qrupun cəmi təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	21,726	36,583

25. SƏHM ÜZRƏ GƏLİR

Səhm üzrə əsas gəlir xəzinə səhmləri istisna olunmaqla, Bankın səhmdarlarına aid olan xalis mənfəəti və ya zərəri dövr ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta sayına bölməklə hesablanır. 31 dekabr 2012-ci il və 2011-ci il tarixlərinə xəzinə səhmləri olmamışdır.

Adi səhm üzrə əsas gəlir:

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
İl üzrə adi səhm sahiblərinə aid edilən mənfəət	52,587	19,501
Buraxılmış adi səhmlərin orta ölçülü sayı (min ədədlə)	1,134,442	1,000,000
Adi səhm üzrə əsas gəlir (bir səhm üzrə manat ilə)	0.05	0.02

Adi səhm üzrə azaldılmış gəlir:

	Year ended December 31, 2012	Year ended December 31, 2011
Adi səhm üzrə əsas gəlirin hesablanması istifadə olunmuş gəlir	52,587	19,501
Səhm buraxılması ilə əlaqədar faiz gəliri (20% vergi çıxılmaqla)	136	-
Adi səhm üzrə azaldılmış gəlirin hesablanması istifadə olunmuş gəlir	52,723	19,501
Adi səhm üzrə əsas gəlirin hesablanması istifadə olunan adi səhmlərin orta sayı (min)	1,134,442	1,000,000
Buraxılması gözlənilən səhmlər (min)	23,543	-
Adi səhm üzrə zaldılmış gəlirin hesablanması istifadə olunan adi səhmlərin orta sayı (min)	1,157,985	1,000,000
Adi səhm üzrə azaldılmış gəlir (bir səhm üzrə manat ilə)	0.05	0.02

26. SEQMENTLƏR ÜZRƏ TƏHLİL

Əsas qərar verən şəxs, İdarə Heyətinin Sədri, Qrupun fəaliyyətini dəyərləndirmək və resursları müvafiq şəkildə yerləşdirmək üçün Qrupun daxili hesabatlarını nəzərdən keçirir. Bu hesabatlara əsasən əməliyyat seqmentləri aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

- Bank əməliyyatları – fiziki və hüquqi şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki və hüquqi şəxslər üçün cari hesabların açılması, əmanətlərin qəbulu, investisiya əmanətləri məhsulu, dəyərlilərin saxlanması, kredit və debet kartlarının açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi, birbaşa debit alətlərinin təqdim olunması, cari və depozit hesabların açılması, overdraft, kredit və digər kredit vəsaitlərinin təqdim olunması, fərdi və korporativ müştərilər üçün xarici valyuta və derivativ məhsullar üzrə əməliyyatların aparılması daxildir.
- Sığorta əməliyyatları – Qrupun törəmə sığorta müəssisəsi tərəfindən həyata keçirilən əməliyyatlar daxildir.
- Kart prosessinqi – Qrupun kart prosessinqi xidmətlərini göstərən törəmə müəssisəsi tərəfindən həyata keçirilən əməliyyatlar daxildir.

İdarə Heyətinin Sədri əməliyyat seqmenti üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəətin hesablanmasına əsasən müəyyən edir. Bu hesablaşmaya əməliyyat seqmentləri üzrə davamlı xarakter daşımayan xərclərin (məsələn, binaların dəyərsizləşməsi üzrə xərclər) təsiri daxil deyil. İdarə Heyətinin Sədrinə təqdim edilmiş digər məlumatlar hazırki maliyyə məlumatlarında göstərilən qaydaya uyğun olaraq qiymətləndirilir. Bu zaman mərkəzi qaydada idarə edilən təxirə salınmış vergi aktivini yeganə istisna hal kimi göstərmək olar. Bu konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əksini tapmış ümumi aktivlər məbləğinə qarşı üzləşdirmə xarakterini daşıyır. Bundan əlavə, Qrup köhnəlmə və amortizasiya xərclərini, həmçinin, asossiasiya olunmuş müəssisələrin mənfəət və zərər payını öz seqmentləri arasında yerləşdirmir. Bunlar, məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatın müddəaları ilə üzləşdirmənin bir hissəsidir.

Qrupun 31 dekabr 2012-ci il və 2011-ci il tarixinə bitən il üçün hesabat olunmalı seqmentləri üzrə seqment məlumatları aşağıda açıqlanır:

	Bank əməliyyatları	Sığorta	Kart prosessinqi	Cəmi Qrup
31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il				
Xarici gəlirlər:				
- Faiz gəliri	374,871	620	1,258	376,749
- Haqq və komissiya gəliri	82,928	68	14,844	97,840
- Digər əməliyyat gəliri	32,241	13,646	859	46,746
Cəmi gəlirlər	490,040	14,334	16,961	521,335
Seqmentlər arası gəlirlər	(17,210)	(618)	(6,627)	(24,455)
Xarici müştərilərdən gəlirlər	472,830	13,716	10,334	496,880
Xarici xərclər:				
- Faiz xərcləri	241,973	-	-	241,973
- Haqq və komissiya xərcləri	36,238	1,527	318	38,083
Cəmi xərclər	278,213	1,527	318	280,058
Seqmentlər arası xərclər	(24,294)	-	(161)	(24,455)
Xarici xərclər	253,919	1,527	157	255,603
Mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət	197,678	1,997	16,449	216,124
31 dekabr 2011-ci il tarixinə bitən il				
Xarici gəlirlər:				
- Faiz gəliri	324,770	818	1,133	326,721
- Haqq və komissiya gəliri	74,043	45	14,195	88,283
- Digər əməliyyat gəliri	29,747	13,228	761	43,736
Cəmi gəlirlər	428,560	14,091	16,089	458,740
Seqmentlər arası gəlirlər	(16,209)	-	(7,393)	(23,602)
Xarici müştərilərdən gəlirlər	412,351	14,091	8,696	435,138
Xarici xərclər:				
- Faiz xərcləri	210,416	-	-	210,416
- Haqq və komissiya xərcləri	27,089	-	2,563	29,652
Cəmi xərclər	237,505	-	2,563	240,068
Seqmentlər arası xərclər	(23,317)	-	(285)	(23,602)
Xarici müştərilərdən xərclər	214,188	-	2,278	216,466
Mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət	150,667	3,974	16,971	171,612
Cəmi hesabat edilmiş aktivlər				
31 dekabr 2012-ci il	6,117,031	15,879	18,586	6,151,496
31 dekabr 2011-ci il	4,774,976	14,406	15,516	4,804,898

Cəmi konsolidə edilmiş gəlirlər faiz gəlirlərini, haqq və komissiya gəlirlərini və başqa əməliyyat gəlirlərini əhatə edir və onların cəmi məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatla üzləşdirilir. Cəmi konsolidə edilmiş xərclər faiz xərclərini, haqq və komissiya xərclərini əhatə edir və onların cəmi məcmu gəlir haqqında konsolidə edilmiş hesabatla üzləşdirilir.

Aşağıdakı cədvəldə mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət mənfəət vergisindən əvvəlki ümumi mənfəətlə üzləşdirilmişdir:

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
Hesabat olunmalı seqmentlər üzrə mənfəət vergisindən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəət	216,124	171,612
Köhnəlmə	(12,979)	(11,391)
Amortizasiya	(1,986)	(2,644)
Digər inzibati xərclər	(129,793)	(122,154)
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı zərərdə payı	(74)	(790)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	71,292	34,633

Düzəlişlər aşağıdakılara aid edilir:

- Qrup seqmentlər üzrə köhnəlmə və amortizasiya xərclərini ayırmır.
- Qrup asılı müəssisələrin zərərindəki payını seqmentlərə ayırmır.

Aşağıdakı cədvəldə hesabatı verilməli olan seqment aktivlərinin ümumi aktivlərə qarşı üzləşdirilməsi göstərilir:

	31 dekabr, 2012-ci il	31 dekabr, 2011-ci il
Cəmi seqment aktivləri	6,151,496	4,804,898
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	22,369	38,728
Maliyyə vəziyyətinə dair konsolidə edilmiş hesabat üzrə cəmi aktivlər	6,173,865	4,843,626

Qrup uzunmüddətli aktivlərin və əlaqəli köhnəlmə xərclərinin seqmentlər arasında bölüşdürülməsi üzrə assimetrik yanaşma üsulunu tətbiq edir ki, burada da Qrup uzunmüddətli aktivləri seqmentlər arasında bölüşdürdüyü halda əlaqəli köhnəlmə xərclərini ayırmır.

Düzəlişlər aşağıdakılara aid edilir:

- Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri daxili idarəetmə hesabatı üçün hesablanmır

Sığorta və maliyyə aktivləri və vergiləri istisna olmaqla digər uzunmüddətli aktivlər üçün coğrafi məlumat:

	31 dekabr, 2012-ci il	31 dekabr, 2011-ci il
Azərbaycan Respublikası	175,682	150,554
Rusiya	16,165	13,257
Gürcüstan	2,655	5,126
Maliyyə vəziyyətinə dair konsolidə edilmiş hesabat üzrə cəmi uzunmüddətli aktivlər	194,502	168,937

Aşağıda hər bir ölkə üçün ayrı-ayrılıqda əsas gəlirlər göstərilmişdir :

	31 dekabr, 2012-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr, 2011-ci il tarixinə bitən il
Azərbaycan Respublikası	414,586	371,746
Rusiya	74,777	58,687
Gürcüstan	7,517	4,705
Cəmi konsolidə edilmiş gəlirlər	496,880	435,138

27. MALİYYƏ RİSKİNİN İDARƏ OLUNMASI

Qrupun məruz qaldığı maliyyə risklərinə kredit, likvidlik, bazar və əməliyyat risklər daxildir. Risklərlə üzləşmə Qrupun fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Qrupun risklərin idarəedilməsi funksiyasının məqsədi risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfi təsiri azaltmaqdan ibarətdir.

Riskləri idarəetmə strukturu

Risklərin idarə edilməsi funksiyası Qrupun daxili nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsidir və mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Qrupun riskləri idarəetmə siyasətinin və yanaşmalarının məqsədi Qrupun məruz qaldığı risklərin müəyyənləşdirilməsi, təhlil edilməsi, azaldılması və idarə edilməsindən ibarətdir. Bu, risk səviyyəsi üzrə müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, risk səviyyələrinin davamlı monitorinqi, limitlər və prosedurlara riayət edilməsi və bununla biznes proseslərinin düzgün formalaşdırılması vasitəsilə yerinə yetirilir.

Riskləri idarəetmə siyasəti və prosedurları bazar şərtləri, təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişikliklərin əks etdirilməsi məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Qrup risk siyasətinin bir hissəsi kimi konservativ nəzarət mühitini qoruyub saxlamaq və davamlı olaraq inkişaf etdirmək məqsədilə etibarlılıq, idarəetmə və peşə standartlarına xüsusi diqqət yetirir.

Riskləri idarəetmə orqanları və idarəetmə

Riskləri idarəetmə siyasəti, qiymətləndirmə, təsdiqləmə, monitorinq və nəzarət mexanizmləri Qrupun nəzdində fəaliyyət göstərən bir sıra ixtisaslaşmış bölmələr tərəfindən aparılır. Bu bölmələr həmçinin Qrupun törəmə müəssisələrinin riskləri idarəetmə siyasətinə və nəzarət mexanizmlərinə nəzarət edirlər. Qrup Azərbaycan qanunvericiliyinə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının təlimatlarına və qabaqcıl təcrübəyə uyğun icra strukturları, komitələr və departamentlər yaratmışdır.

Qrupun Müşahidə Şurası riskləri idarəetmə strukturuna nəzarət, əsas risklərin idarə edilməsinin monitorinqi, risklərin idarəedilməsi siyasəti, eləcə də bəzi əsas risk limitlərinin, o cümlədən böyük kredit riskləri, iqtisadi və sənaye sektoru üzrə risk limitlərinin təsdiqlənməsi səlahiyyətlərini nəzərdən keçirir. Həmçinin bu bəzi səlahiyyətləri İdarə Heyətinə və Kredit Komitəsinə ötürür.

Audit Komitəsi Səhmdarların ümumi yığıncağı tərəfindən yaradılır. İdarə heyəti, Riskləri İdarəetmə Komitəsi, Səhmdarların Ümumi Yığıncağı, Daxili Audit Departamenti, Kredit Komitəsi, Aktiv və Öhdəliklərin İdarəetmə Komitəsi ("AÖİK") və İnformasiya Texnologiyaları Komitəsi Müşahidə Şurası tərəfindən yaradılır və bu Şuraya birbaşa hesabat verir.

İdarə heyəti risklərin azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi və monitorinqinə görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun müəyyən edilmiş risk parametrləri çərçivəsində fəaliyyət göstərməsini təmin edir. Risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü həmin Direktora hesabat verən Riskləri İdarəetmə Komitəsi ilə birlikdə risklərin idarəedilməsi üzrə ümumi funksiyalara görə məsuliyyət daşıyır və maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi, azaldılması, idarə edilməsi və bu risklərə dair hesabatın hazırlanması üzrə ümumi prinsiplərin və metodların tətbiq edilməsini təmin edir.

Riskləri idarəetmə komitəsinə risklərin idarəedilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin Sədrinin müavini sədrlik edir. Bu Departament risklərin idarəedilməsinin metodologiyalarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun risk yanaşmasının strateji və biznes planlarında düzgün əks etdirilməsini təmin edir. Bu, bütün risk yanaşmaları və prosedurları üzrə dəyişikliklərin İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müzakirə edilməsi və tövsiyələrin verilməsi üçün vacib forumdur. Bu forum Qrupun üzləşdiyi bütün potensial risklərin Riskləri İdarəetmə Komitəsi, Kredit Komitəsi, AÖİK və İdarə Heyəti tərəfindən hazırlanmasını və Audit Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilməsini bu məsələlərlə bağlı Müşahidə Şurasına hesabatların hazırlanmasını təmin edir.

AÖİK, Qrupun aktiv və öhdəliklər strukturunun idarə edilməsi və optimallaşdırılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu, likvidlik, xarici valyuta və faiz dərəcəsi üzrə risklər daxil olmaqla, müxtəlif bazar risklərini əhatə edən risklərin idarə edilməsi prosesinin tərkib hissəsidir. AÖİK -in funksiyalarına qeyd olunan risklərlə bağlı strategiyaların, siyasətin və limitlərin təsdiqlənməsi üçün tövsiyələrin hazırlanması daxildir. Həmçinin o, bu risk sahələri ilə bağlı məlumatın vaxtında və etibarlı şəkildə çatdırılmasına cavabdehdir. APİK, qiymətləndirmə siyasətinin və maliyyələşdirmə strategiyalarının müəyyənləşdirməsinə yardım göstərir. Bundan əlavə, AÖİK Qrupun digər riskləri idarəetmə və nəzarət bölmələri ilə yanaşı Xəzinədarlıq və digər müvafiq bölmələrin AÖİK, Riskləri İdarəetmə Komitəsi, İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş parametrlərə uyğun fəaliyyət göstərməsini təmin etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

İnformasiya və Rabitə texnologiyalarının istifadəsi strategiyasının müəyyən edilməsinə görə cavabdehlik daşıyan İnformasiya Texnologiyaları Komitəsinə İdarə Heyəti Sədrinin birinci müavini sədrlik edir. Bu Bankın strukturlarında müştərilərə yüksək səviyyəli xidmətlər göstərmək üçün müasir texnologiyalardan istifadə edilməsini təmin edir. İnformasiya Texnologiyaları komitəsi IT prosedurlarını müəyyən edir. İnformasiya Texnologiyaları ilə bağlı bütün əsas məsələlər İdarə Heyətinin qabaqcadan razılığı ilə Müşahidə Şurasının müzakirəsinə verilir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi Qrupun daxili nəzarət sisteminin nəzarət və monitorinqi, eləcə də qrupun daxili nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsi olan risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurların adekvatlığının qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Audit Komitəsinin üzvləri Qrupun işçiləri və ya idarəetmə strukturunun tərkibində ola bilməzlər. Onlar, daxili nəzarət sisteminin inkişafına dair İdarə Heyəti, Riskləri İdarəetmə Komitəsi və Müşahidə Şurasına təkliflər verir və risklərin idarə edilməsi funksiyasının keyfiyyətinə və müəyyən edilmiş siyasət, prosedurlar və limitlərə riayət edilməsi ilə bağlı rəy bildirirlər. Audit Komitəsi birbaşa ona hesabat verən Daxili Audit Departamentinin fəaliyyətinə nəzarət edir. Daxili Audit Departamentinin iş planları, audit yoxlamaları və hesabatları, o cümlədən planlaşdırılmamış audit yoxlamalarının qrafiki Audit Komitəsi tərəfindən diqqətlə təhlil və təsdiq edilir. Audit Komitəsinin tövsiyələrinə əsaslanan icra planları və auditin statusu haqqında hesabatlar İdarə Heyəti tərəfindən icra edilir və İdarə Heyətinə, Müşahidə Şurasına və Səhmdarların Ümumi Yığıncağına təqdim edilir.

Kredit riski

Kredit riski müştərinin və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi zaman Qrup qarşısında yaranan maliyyə zərəri riskidir. Kredit riskinin əsas hissəsi müştərilərə və banklara verilmiş kreditlər və avanslardan, balans və balansdankənar kreditlər üzrə digər risklərdən yaranır. Risklər üzrə hesabat hazırlayarkən Qrup müştərilər və ya qarşı tərəfin ödəmə qabiliyyətinin olmaması riski və sənaye riski kimi kredit riskinin bütün elementlərini tam şəkildə nəzərə alır.

Hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatları üçün kredit risklərin təsdiqlənməsi üzrə ümumi struktur aşağıdakı kimidir:

Müşahidə Şurası	Müşahidə Şurası 1,5 milyon manatdan yuxarı olan kreditləri təhlil edir.
İdarə Heyəti	İdarə heyəti məcmu kapitalın 1%-dən 1,5 milyon manatadək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq iclas keçirir
Kredit Komitəsi	Kredit Komitəsi məcmu kapitalın 1%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq iclas keçirir

İdarə heyəti kredit limitlərini və risklər üzrə səlahiyyət səviyyəsini aşağıdakı qaydada təsdiqləyir:

- Filiallar üzrə;
- Təminatın növü və kreditin təminata nisbət əmsalı; və
- Fiziki şəxslərin səlahiyyəti üzrə.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə kredit portfelinin iqtisadi sektorlar və məhsullar üzrə təhlili 6 sayılı qeyddə göstərilir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi

Kredit siyasəti Qrupun risk profili və strateji planlarına uyğun olaraq Riskləri İdarəetmə Departamenti və İdarə Heyəti tərəfindən hazırlanır. Kredit siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks etdirilir:

- Qarşı tərəfin risklərinin yaradılması, təhlil edilməsi, yoxlanılması və təsdiqlənməsi üzrə prosedurlar;
- Qarşı tərəflər üzrə kreditin qiymətləndirilməsi metodologiyası;
- Qarşı tərəflər üzrə kredit reytingi metodologiyası;
- Təminatın qiymətləndirilməsi və nəzarəti metodologiyası;
- Kreditlərin sənədləşdirilməsi üzrə tələblər;
- Kredit idarəedilməsi prosedurları;
- Kredit riskləri üzrə müntəzəm nəzarət prosedurları; və
- Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılması siyasəti.

Kreditin alınması üçün sənədlər toplusu (ərizə) müştəri ilə iş üzrə menecerlər və kredit mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır. Bu toplu müəyyən edilmiş limitlər çərçivəsində filiallar və ya müvafiq biznes vahidləri tərəfindən təsdiqlənir. Təsdiq olunmuş sənədlərin surətləri sonrakı nəzarət prosesi, o cümlədən reytingin müəyyən edilməsi və monitoring cədvəlinə daxil edilməsi üçün müvafiq olaraq Riskin İdarə edilməsi Departamentinə təqdim edilir. Bu limitlərdən yüksək olan kredit riskləri Kredit Komitəsinə göndərilir. Kredit Komitəsi təkrar təhlil aparır və hesabatı, reytingi və rəyi hazırlayır. Kredit ərizəsi təsdiq olunan həddən aşağı olduqda, Kredit Komitəsi tərəfindən müsbət rəy alındıqda və müvafiq şəxslər tərəfindən imzalandıqda bu halda ərizə təsdiq olunmuş hesab edilir. Əgər Riskləri İdarəetmə Komitəsi tərəfindən mənfi rəy verilərsə, kredit ərizəsi yenidən baxılmaq üçün Kredit Komitəsinə geri göndərilir. Təsdiqlənmiş kredit ərizəsində nəzərdə tutulan məbləğ Kredit Komitəsinin səlahiyyətindən yuxarı olarsa, həmin ərizə təsdiqlənmək üçün İdarə Heyətinə təqdim edilir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, böyük məbləğdə kreditlər üçün ərizələr təsdiqlənmək üçün Müşahidə Şurasına təqdim edilir.

Qrup dörd əsas meyarın təhlilinə əsaslanan reyting sistemindən istifadə edir: kredit ödəmə qabiliyyəti, maliyyə fəaliyyəti göstəriciləri, kredit tarixçəsi və digər risklər. Qrup bu sistemdən yeni borcalanların kreditləşməsi ilə bağlı qərarlar vermək üçün istifadə edir. Mövcud kredit portfelinin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi üçün isə Qrup hazırkı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları üzrə 6 sayılı Qeyddə göstərilən təsnifləşdirmədən istifadə edir.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərlərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitoring prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Fiziki şəxslərə verilmiş bezi kredit məhsulları üçün qrup kreditinin qiymətləndirilməsi sistemindən və potensial riskli müştərilərin müəyyən edilməsi üçün öz daxili prosedurlarından və ARMB-nın məlumat bazasındakı məlumatlardan istifadə edir. Kreditlər portfel üzrə qiymətləndirilir və bu zaman kreditin məbləği və müddət limitləri, təsdiqləmə prosedurları, hədəf qrupları, məhsulun növləri, defolt haqqında məlumatlar, kredit (girov) əmsalları (əgər tətbiq edilirsə) və qiymətləndirmə kimi amillərə daha çox diqqət yetirilir.

Girov və digər kredit təminatları

Kredit riski həmçinin əmlak üzrə ipoteka tələbi formasında girovun, girov qoyulmuş aktiv və qiymətli kağızların, eləcə də depozitlər, hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş zəmanətlər daxil olmaqla digər girov növlərinin əldə olunması, nəzarəti və monitoringi vasitəsilə qiymətləndirilir və idarə edilir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsində girovun əsas faktor olmasına baxmayaraq, Qrupun kredit siyasəti ərizələri müştərilərin yalnız təklif etdiyi girova deyil, onların ödəniş qabiliyyətinə əsasən qiymətləndirməkdir. Girov kreditin qaytarılması üçün ikinci ödəniş mənbəyi hesab edilir. Kreditlər nadir hallarda müştərinin maliyyə vəziyyətindən və ya kredit məhsulunun növündən, yaxud həcmindən asılı olaraq təminatlı ola bilər. Qrup risk portfelinin təminatlı kreditləri üzrə müxtəlif limitlər müəyyən etmişdir:

Qrupun qəbul etdiyi əsas girov növləri aşağıdakılardır:

- Kommersiya əmlakı
- Yaşayış binaları
- Korporativ kapital aktivləri
- Nəqliyyat vasitələri
- Müddətli depozitlər
- Digər, o cümlədən qiymətli metallar

Qrupda qəbul edilmiş bütün girov növləri üzrə dəqiq qiymətləndirmə, sənədləşdirmə, əgər uyğundursa qeydiyyat prosedurları mövcuddur. Kreditlərin girova nisbəti İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir və Riskləri İdarəetmə Komitəsi tərəfindən nəzarət edilir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə kredit limitləri aşağıdakılardır:

Girovun növü	Kredit məbləğinin girovun likvid dəyərinə nisbəti
Daşınmaz əmlak	60%-dək
Qiymətli metallar	80%-dək
Maşın, avadanlıqlar	50%-dək
Mal-material ehtiyatları	60%-dək
Nəqliyyat vasitələri	70%-dək
Müddətli depozitlər	90%-dək

Buna baxmayaraq, rəhbərlik müəyyən vaxtlarda layihələrin kommersiya əhəmiyyətini əsas götürərək yuxarıda göstərilən limitləri nəzərə almışdır.

Risklərin İdarəedilməsi Departamenti monitoring nəticələri üzrə planın hazırlanması, onun yerinə yetirilməsi və monitoring nəticələrinin qənaətbəxş olmadığı təqdirdə müvafiq tərəflərin məlumatlandırılması və tədbirlər planı ilə bağlı tövsiyələrin verilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Risklərin İdarəedilməsi Departamenti müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatların monitoringini aparır və bu məbləğdən aşağı olan əməliyyatları seçmə üsulu ilə yoxlayır. Müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatlar üzrə monitoring ilk olaraq kreditin ödənilməsi aydan əvvəl və ya ən azı bir ay müddətində aparılır. Müvafiq olaraq, monitoring cədvəlinə uyğun olaraq risklərə nəzarət olunur.

Risklərin İdarəedilməsi Departamenti qarşı tərəflərin kredit riskləri üzrə bütün məsələlər, o cümlədən bütün limitlərə uyğunluq, risklər üzrə konsentrasiyalar, portfel tendensiyaları, vaxtı keçmiş kreditlər və defolt statistikası, kreditlər üzrə ehtiyatlar və girov statistikasına dair məlumatların toplanması və təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müntəzəm aylıq hesabatlardan başqa, həmin departament seçilmiş kredit prosedurlarına riayət edilməsinə dair hesabatlar tərtib edir.

Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər

ARMB “əlaqəli tərəflər” kateqoriyası ilə bağlı dəqiq anlayışlar müəyyən etmişdir. Bu kateqoriyaya əsasən səhmdarlar və ya səhmdar qismində çıxış edən fiziki şəxslər və yaxud onların yaxın ailə üzvlərinin mülkiyyətində olan (nəzarət etdiyi) hüquqi şəxslər daxildir. Buraya həmçinin Qrupda baş rəhbərlik, (səlahiyyətli vəzifələrdə çalışan) fiziki şəxslər daxildir. Fiziki şəxs olan əlaqəli tərəfə verilən ən böyük kreditlər Qrupun konsolid edilmiş kapitalının 3%-dən artıq ola bilməz. Müvafiq hüquqi şəxslər üzrə isə bu limit 10%-ni təşkil edir. Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə risklər üçün ümumi limit 20%-dir. Qiymətləndirmə və digər şərtlər tərəflərin müstəqilliyi prinsipi əsasında müəyyən edilməlidir. Bank, bir sıra hallarda ARMB-nın əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan qalıqlar üzrə bəzi tələblərə riayət etməmişdir. Həmin pozuntu hallarının potensial nəticələri haqqında məlumat 29 sayılı qeyddə açıqlanır.

Vaxtı keçmiş, qeyri-işlək kreditlər

Qrup, vaxtı keçmiş və qeyri-işlək kreditləri onların ödəmə müddətinin başa çatdığı ilk gündən müəyyən etmək və hesabatlarda əks etdirmək üçün prosedurlar hazırlamışdır. 60 gündək vaxtı keçmiş kreditlər əvvəlcədən hər hansı problemin müəyyən edilmədiyə təqdirdə, müvafiq biznes vahidləri tərəfindən nəzərdən keçirilir. Fiziki şəxslərə verilmiş və 60 gündən çox vaxtı keçmiş təminatlı kreditlər avtomatik olaraq Kredit Fəaliyyətinə Nəzarət Departamentinə ötürülür. Hüquqi şəxslərə verilmiş və 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər eyni departamentə ötürülür. 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər Mərkəzi Bankın tələbinə əsasən yerli standartlara uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarında faizləri hesablanmayan kreditlər statusuna aid edilir. Problemlə Kreditlər Departamenti bu öhdəlikləri toplaya bilmədikdə hüquqi prosedurlar həyata keçirilir. Kredit geri qaytarıla bilmədikdə, müvafiq məbləğlərin silinməsinə dair təkliflər Kredit Komitəsinə və İdarə Heyətinə təqdim edilir. Silinmə ilə bağlı son qərarı Müşahidə Şurası qəbul edir.

Bütün vaxtı keçmiş kreditlər haqqında məlumat ən azı ayda bir dəfə Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Hüquqi şəxslərə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər üzrə bütün məsələlər barədə bilavasitə Kredit Komitəsinə hesabat verilir.

Kreditin dəyərşərtləşməsi ehtiyatı – ehtiyat siyasəti

Qrup kreditlər üzrə zərərər üçün ehtiyat yaradır ki, bu da risklə üzləşmədən yaranan təxmini zərərərleri əks etdirir.

Bundan əlavə, ARMB, banklar üçün minimum standart sayılan ehtiyat siyasəti müəyyən etmişdir. Bu ehtiyat tələbləri üzrə kateqoriyalar aşağıda göstərilir:

Standart aktivlər	2%
Nəzarət altında olan aktivlər	10%
Qeyri-qənaətbəxş aktivlər	30%
Təhlükəli aktivlər	60%
Ümitsiz aktivlər	100%

Bu kateqoriyalar dəqiq müəyyən edilmişdir.

MHBS-a uyğun hesabatların hazırlanması məqsədilə, Qrup MUBS 39 – Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçülmə Standartında əks etdirilən metodologiyadan istifadə edir.

Kredit riskinin maksimal səviyyəsi

Qrupun balans üzrə məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi, adətən konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir.

Balansdankənar maddələr, xüsusilə kreditlərlə bağlı öhdəliklər, akkreditivlər və zamanətlər üzrə kredit riskinin maksimal səviyyəsi öhdəliyin ümumi məbləğini əks etdirir. Qrupun balansdankənar maddələr üzrə kredit riski 29 sayılı “Şərti Öhdəliklər və Təəhhüdlər” qeydində açıqlanır.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərər yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Sığorta risklərinin idarə edilməsi

Sığorta riski.

Hər hansı sığorta müqaviləsi üzrə risk, sığortalanmış hadisənin baş verməsi ehtimalı və yaranmış iddianın məbləğinin qeyri-müəyyən olmasıdır. Sığorta müqaviləsinin xarakterinə görə bu risk təsadüfi şəkildə baş verir, bu səbəbdən də hər sığorta müqaviləsi üçün riskin əvvəlcədən müəyyən edilməsi mümkün deyil.

Ehtimal nəzəriyyəsinin qiymətlərə və ehtiyatlara tətbiq edildiyi müqavilələri özündə əks etdirən sığorta portfelinə Qrupun öz sığorta müqaviləsi üzrə məruz qaldığı əsas risk - faktiki iddiaların və mənfəət ödənişlərinin sığorta öhdəliklərindən artıq olmasıdır. Bu iddiaların və gəlirlərin nəzərdə tutulandan daha artıq olması nəticəsində baş verə bilər. Sığortalanmış hadisələr təsadüfən baş verir və iddialar və ödənişlərin faktiki sayı və məbləği hər il statistik metodlara görə müəyyən edilmiş səviyyədən fərqlənir.

Qrup sığorta riskini anderrayting (underrating) səlahiyyəti səviyyəsi, qiymət siyasəti, təsdiqlənmiş təkrar sığortaçıları siyahısı və nəzarəti özündə əks etdirən daxili prosedurlar vasitəsilə idarə edir.

Sığorta üzrə zərər üçün ehtiyatın təxmin edilməsi.

Zərər üçün ehtiyatlar Qrupun əvvəlki dövrlərə aid məlumatlarına əsasən hesablanır. Ödənilməmiş iddiaların (hesabat olunan və hesabat olunmayan) təmini dəyərini hesablayarkən Qrup, zərər nisbətinə əsaslanan təxminləri (zərər nisbəti, Sığorta iddialarının məcmu dəyəri və bu cür iddialarla bağlı müəyyən maliyyə ilində qazanılmış Sığorta mükafatları arasında nisbət kimi müəyyən edilir) və faktiki iddialar təcrübəsinə əsaslanan təxminlərdən istifadə edir. Həmin təxminlər müəyyən edildikdə istifadə edilən formulalar vasitəsilə faktiki iddialar təcrübəsinə daha çox əhəmiyyət verilir.

Zərər nisbəti üzrə ilkin təxmin hesablama üsulunun vacib tərəfidir və sığorta haqqının səviyyəsindəki dəyişikliklər, gözlənilən bazar təcrübəsi və iddialar üzrə əvvəlki dövrün inflyasiyası kimi faktorları nəzərə alan keçmiş illərin təcrübəsinə əsaslanır. Cari il üçün istifadə edilən zərər nisbətləri üzrə ilkin təxmin (təkrar sığortadan əvvəl), cari və əvvəlki ildə qazanılmış sığorta haqlarının risk növünə görə təhlil edilir.

Gələcək iddialar üzrə ödənişlərin hesablanmasında qeyri-müəyyənlik mənbələri.

Sığorta müqavilələri üzrə iddialar onların yarandığı zaman ödənilir. Sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində baş vermiş bütün sığortalanmış hadisələrə görə Qrup məsuliyyət daşıyır. Nəticə etibarilə, məsuliyyətlə bağlı iddialar müqavilənin müddətinin başa çatmasından etibarən 3 aydan çox olmayan qısa müddət ərzində ödənilir. Sığorta müqavilələrindəki pul vəsaitləri axınının məbləğinə və vaxtına təsir göstərən bəzi dəyişikliklər mövcuddur. Onlar əsasən müqaviləni imzalayan hüquqi və fiziki şəxslərin həyata keçirdiyi fəaliyyətlərə xas olan risklərə və qəbul etdikləri risklərin idarəedilməsi prosedurlarına aiddir. Şirkətin müqavilələri üzrə ödənişlər əsasən aşağıdakılar üzrə verilmiş pul mükafatlarını əks etdirir:

- Tibbi sığorta;
- Avtomobillərə dəymiş fiziki zərər (avtomobillərin sığortalanması üçün); və
- Üçüncü şəxslərə dəymiş maliyyə itkisi, bədən xəsarəti və fiziki xəsarət (nəqliyyat vasitəsi sahibləri tərəfindən yaranmış).

Bu cür ödənişlər birdəfəlik aparılır və itirilmiş gəlirin və bədbəxt hadisə nəticəsində zərər çəkmiş tərəfin cəmkəci reabilitasiya xərclərinin cari dəyəri kimi hesablanır.

Təkrarsığorta siyasəti

Qrupun avtomobil, əmlak, üçüncü şəxslər qarşısında məsuliyyət, işəgötürənin məsuliyyəti və yük sığortası üzrə portfelinin bir hissəsi Qrupun üzleşdiyi potensial maksimum riskləri azaldan təkrar sığorta müqavilələrinə əsasən yerli və xarici sığorta şirkətlərində təkrar sığortalanır.

Diversifikasiya.

Təcrübə göstərir ki, analoji sığorta müqavilələri üzrə portfel nə qədər böyük olarsa, gözlənilən nəticənin nisbi dəyişkənliyi bir o qədər az olar. Bundan əlavə, daha çeşidli portfelin elementlərində baş verən hər hansı dəyişikliyin portfelə təsiri daha az ehtimal olunur. Qrup qəbul edilmiş sığorta risklərini diversifikasiya etmək və bu kateqoriyaların hər biri üzrə gözlənilən nəticələrdəki dəyişiklikləri azaltmaq üçün kifayət qədər risklərə nail olmaq məqsədilə anderrayting (underrating) strategiyasını hazırlamışdır.

Bazar riski

Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Qrup bazar riskini bu cür risklərə çox az məruz qalmaq siyasəti vasitəsilə, eləcə də həmin risklərlə bağlı Qrupun mövqələrini mütəmadi olaraq qiymətləndirməklə tənzimləyir.

Qrup maliyyə alətləri ilə hər hansı diling əməliyyatları aparmır. Qrupun qiymətli kağızlar bazarında məruz qaldığı risk onun konsolidə edilmiş likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarəedilməsi məqsədilə, vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının notları, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları və digər bankların emissiya etdiyi qiymətli kağızlara investisiya qoyuluşundan yaranır. Qrup valyuta svop müqavilələri ilə əməliyyatlar istisna olmaqla, adətən derivativlərlə əməliyyat aparmır.

Valyuta riski

Qrup yerli/xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun konsolidə edilmiş maliyyə vəziyyətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Valyuta riski valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin Qrupun mənfəətinə və ya maliyyə alətləri üzrə portfelin dəyərinə təsir göstərdiyi zaman yaranan riskdir.

Xarici valyuta riski ilə əlaqədar Qrupun risk siyasətinin əsas elementi hər hansı valyuta üzrə diling əməliyyatlarının aparılması üçün planlaşdırılmış cəhdin olmamasıdır. Nadir hallarda açıq valyuta mövqələrinin baş verməsi yalnız fəaliyyətin normal nəticəsində ortaya çıxır. Qrup aktiv və öhdəliklərini valyutalar üzrə uyğunlaşdırmaq üçün bütün səylərdən istifadə edir.

Bankın məruz qaldığı xarici valyuta riski həmçinin ARMB-nin normativ tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Bu normativlərə əsasən Bankın hər hansı bir xarici valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Bankın məcmu kapitalının 10%-dən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 20%-dən artıq olmamalıdır.

Xarici valyuta riski Mühəsibatlıq və Büdcə Proqnozlaşdırılması Departamenti tərəfindən tənzimlənir. Açıq valyutada mövqələri üzrə Mühəsibatlıq və Büdcə Proqnozlaşdırılması Departamenti hazırladığı hesabatlar AÖİK tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Aşağıdakı cədvəl Qrupun ilin sonunda xarici valyuta riskinə məruzqalma həddini göstərir:

	31 dekabr 2012-ci il				31 dekabr 2011-ci il			
	Pul maliyyə və sığorta aktivləri	Pul maliyyə və sığorta öhdəlikləri	Valyuta svop müqavilələri	Xalis mövqe	Pul maliyyə və sığorta aktivləri	Pul maliyyə və sığorta öhdəlikləri	Valyuta svop müqavilələri	Xalis mövqe
Manat	2,313,380	1,681,234	-	632,146	1,601,215	1,090,152	-	511,063
ABŞ dolları	2,654,131	2,610,253	(98,325)	(54,447)	2,151,016	2,226,926	(211,036)	(286,946)
Avro	689,669	1,032,304	98,582	(244,053)	646,357	1,072,306	203,560	(222,389)
Rusiya Rublu	219,139	170,133	-	49,006	155,814	107,675	-	48,139
Digər	67,339	240,997	-	(173,658)	65,317	55,564	6,062	15,815
Cəmi	5,943,658	5,734,921	257	208,994	4,619,719	4,552,623	(1,414)	65,682

Yuxarıdakı cədvəldə pul maliyyə və sığorta aktiv və öhdəlikləri sütununda valyuta svop müqavilələrindən yaranan maliyyə aktiv və öhdəlikləri əks etdirilmir. Valyuta svop müqavilələrindən yaranan maliyyə aktiv və öhdəlikləri sütunda göstərilir.

Valyuta svop müqavilələrini əks etdirən 98,582 min manat məbləğində Avro və Böyük Britaniya funtu olan debitor borcu və 98,325 min manat məbləğində ABŞ dollarında olan kreditor borcu derivativlər üzrə 257 min manat məbləğində xalis ədalətli dəyər gəliri yaratmışdır (2011-ci ildə: svop müqavilələrini əks etdirən 209,622 min manat məbləğində Avro və Böyük Britaniya funtu olan debitor borcu və 211,036 min manat məbləğində ABŞ dollarında olan kreditor borcu derivativlər üzrə 1,414 min manat məbləğində xalis ədalətli dəyər gəliri yaratmışdır). 11 və 17 sayılı Qeydlərə baxın. Bütün valyuta svop müqavilələri qısamüddətlidir və müddəti 2013-ci ilin yanvar ayında başa çatır. Yuxarıdakı cədvəle yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Qrup hesab edir ki, səhm alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-maddi aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Qrup xarici valyutada kreditlər və avanslar vermişdir. Borcunanın gəlir axınından və xərc strukturundan asılı olaraq, Azərbaycan manatına qarşı xarici valyutaların dəyərinin artması borcunanın ödəniş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər və bu səbəbdən gələcəkdə kreditlər üzrə mümkün zərərlərin artması ilə nəticələne bilər.

Valyuta riskinə qarşı həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə manatın müvafiq xarici valyutalarına qarşı mübadilə məzənnəsinin 10% dərəcəsində artması və ya azalması halına qarşı Qrupun həssaslığını göstərən təfərrüatlar açıqlanır. Xarici valyuta riski Qrup daxilində əsas rəhbərlik heyətinə məruzə olunarkən 10%-lik həssaslıq dərəcəsinə istinad edilir və bu dərəcə rəhbərliyin xarici valyuta məzənnələrində kifayət qədər mümkün dəyişikliklərin baş verməsinin qiymətləndirilməsini göstərir. Həssaslığın təhlili yalnız xarici valyutada ifadə edilmiş qalıq monetar vəsaitləri ehtiva edir və xarici valyuta məzənnələrində 10%-lik dəyişiklik nəzərə alınmaqla onların dövrün sonundakı valyuta mövqeyinin bir valyutadan digərinə çevrilməsinə düzəliş edir. Həssaslıq təhlili, xarici valyutanın denominasiyasının borc verən və ya borca alanın funksional valyutasında olan Qrupla xarici kreditləri eyni zamanda xarici əməliyyatlar üzrə olan kreditləri özündə birləşdirir.

Mənfəət və ya zərər və kapitalla təsiri:

	ABŞ dollarının təsiri		AVRO-nun təsiri		Rusiya rublunun təsiri	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
10% gücləndikdə	(5,445)	28,695	(24,405)	22,239	4,901	(4,814)
10% zəiflədikdə	5,445	(28,695)	24,405	(22,239)	(4,901)	4,814

Rəhbərlik hesab edir ki, həssaslığın təhlili aidiyyəti xarici valyuta mübadiləsi riski üçün səciyyəvi deyil, çünki, ilin sonuna olan itkilər riski il ərzindəki itkilər riskini əks etdirmir.

Faiz dərəcəsi riski

Qrup bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun konsolid edilmiş maliyyə vəziyyətinə və konsolid edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya müəyyən zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Hazırda Qrup faiz dərəcəsi mümkün olduğu dərəcədə ödəmə müddəti və/və ya faiz dərəcələrinə yenidən baxılması mövqelərini qarşılıqlı uyğunlaşdırmaqla tənzimləyir. Bundan əlavə, Qrupun aylıq faiz marjaları lazım olduqda onun aktivlərinin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məqsədilə, davamlı olaraq nəzərdən keçirilir. Əməliyyat prosedurlarına görə faiz dərəcələrinin qəbul edilən minimum səviyyəsi adətən 5% təşkil edir. AÖİK və Mühəsibatlıq və Büdcə Proqnozlaşdırılması Departamenti mütəmadi olaraq bu marjanın qorunmasına nəzarət edir. AÖİK həmçinin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər haqqında hesabatların və proqnozların hazırlanması üçün məsuliyyət daşıyır. Hazırda faiz dərəcələrinə yenidən baxılması və Qrupun fəaliyyət göstərdiyi bazarlardakı nisbətən yüksək faiz marjaları üzrə uyğunlaşdırma siyasəti nəticəsində Qrup artıq bu riski aktiv şəkildə idarə etmir.

AÖİK və Mühəsibatlıq və Büdcə Proqnozlaşdırılması Departamenti faiz dərəcələri riskinin tənzimlənməsi, Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti risklərə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar. İdarə Heyəti isə bu sahədəki bütün təlimatları və aktiv/öhdəliklərin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması hesabatlarını təsdiqləyir.

Aşağıda göstərilən həssaslıq təhlili hesabat dövrünün sonunda həm derivativ, həm də qeyri-derivativ alətlər üzrə faiz riskinə məruzqalma əsasında müəyyən edilmişdir. Üzən faiz dərəcəsi daşıyan öhdəliklər üzrə təhlil dövrün sonunda öhdəliyin ödənilməmiş məbləğinin bütün il üzrə ödənilmədiyini hesab etməklə həyata keçirilir. Qrup daxilində faiz dərəcəsi riski barədə əsas idarə heyətinə məlumat verildikdə 50 baza dərəcəsində artım və ya azalmaya istinad edilir ki, bu da rəhbərliyin faiz dərəcələrində mümkün dəyişikliklərin qiymətləndirilməsini əks etdirir.

Faizlərin 50 baza dərəcəsində azaldığı/artdığı və bütün digər dəyişən göstəricilər sabit saxlanıldığı təqdirdə, Qrupun 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə məcmu zərərin ümumi məbləği 15,694 min manat məbləğində artır/azalır (2011-ci ildə: 6,872 min manat məbləğində azalır/artır). Bu isə əsasən Qrupun dəyişən və sabit faiz dərəcəli kreditlər üzrə faiz risklərinə məruz qalmasına aid edilir.

Qrup öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Qrupun baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2012					2011				
	ABŞ Dolları	AZN	Avro	Rus rublu	Digər	ABŞ Dolları	AZN	Avro	Rus rublu	Digər
Aktivlər										
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	0.2	-	-	-	-	-	-	0.3	-	-
Rezident banklardan alınacaq vəsaitlər	3.0	0.8	-	-	-	3.1	5.0	-	-	-
Qeyri-rezident banklardan alınacaq vəsaitlər	1.5	-	-	-	-	1.2	-	-	-	-
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və avanslar	19.1	21.0	16.3	15.9	14.0	20.3	21.4	16.4	-	18.0
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər və avanslar	11.2	12.3	10.5	16.1	17.0	13.8	17.0	11.4	-	17.5
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərde tanınan maliyyə aktivləri	-	-	-	8.2	-	-	-	-	11.2	-
Other debt securities	-	12.5	-	-	-	-	-	-	-	-
Öhdəliklər										
Fiziki şəxslərin müştəri hesabları	11.5	10.9	8.2	5.4	5.9	12.1	11.4	8.9	-	7.9
Hüquqi şəxslərin müştəri hesabları	4.9	7.6	5.7	2.0	-	9.0	14.6	13.9	-	-
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	5.1	1.5	5.0	-	-	0.5	-	2.2	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kagızları	0.1	0.3	-	-	-	15.0	25.0	-	-	-
Borc alınmış digər vəsaitlər	4.5	1.0	2.9	-	-	4.2	0.1	0.9	-	-
Subordinasiya borcu	6.0	6.0	-	-	-	8.4	-	-	-	-

Yuxarıdakı cədvəldə “-” işarəsi Qrupun müvafiq valyutada aktiv və öhdəliklərə malik olmadığını bildirir.

Coğrafi risk

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun konsolidə edilmiş maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
MALIYYƏ AKTİVLƏRİ:				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	196,030	289,683	3,429	489,142
Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	-	14,665	14,665
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	6,882	113,466	17,700	138,048
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,687,588	105,159	462,404	5,255,151
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri	-	-	10,264	10,264
Digər borc qiymətli kağızları	20,220	-	-	20,220
Satıla bilən investisiyalar	60	-	6,240	6,300
Digər maliyyə və sığorta aktivləri	7,123	3,002	-	10,125
CƏMİ MALIYYƏ AKTİVLƏRİ	4,917,903	511,310	514,702	5,943,915
MALIYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ:				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	228,585	153,131	818,089	1,199,805
Müştəri hesabları	2,944,574	8,308	151,258	3,104,140
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	7,192	-	2,297	9,489
Borc alınmış digər vəsaitlər	131,656	564,194	260,980	956,830
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	71,502	1,320	2,264	75,086
Subordinasiya borcu	250,000	139,571	-	389,571
CƏMİ MALIYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	3,633,509	866,524	1,234,888	5,734,921
XALIS MÖVQE	1,284,394	(355,214)	(720,186)	
KREDİTLƏRLƏ BAĞLI TƏƏHHÜDLƏR	1,149,267	2,418	96,934	

Aktivlər, öhdəliklər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycandakı qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi "Azərbaycan Respublikası" sütununda göstərilir. Nağd pul, binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2011-ci il tarixinə Qrupun konsolidə edilmiş aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
MALIYYƏ AKTİVLƏRİ:				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	143,804	199,996	47,581	391,381
Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	94,423	-	9,484	103,907
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	14,161	11,840	75,664	101,665
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	3,025,446	119,254	863,484	4,008,184
Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilmiş maliyyə instrumentləri	-	-	5,857	5,857
Satıla bilən investisiyalar	81	-	3,970	4,051
Digər maliyyə və sığorta aktivləri	4,291	-	383	4,674
CƏMİ MALIYYƏ AKTİVLƏRİ	3,282,206	331,090	1,006,423	4,619,719
MALIYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ:				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	105,106	112,165	719,980	937,251
Müştəri hesabları	2,550,889	54,254	152,137	2,757,280
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	6,104	-	1,266	7,370
Borc alınmış digər vəsaitlər	46,934	665,924	43,012	755,870
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	44,458	404	1,265	46,127
Subordinasiya borcu	-	50,139	-	50,139
CƏMİ MALIYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	2,753,491	882,886	917,660	4,554,037
XALIS MÖVQE	528,715	(551,796)	88,763	
KREDİTLƏRLƏ BAĞLI TƏƏHHÜDLƏR	1,223,637	42,401	162,002	

Digər risk cəmləşmələri

Risk cəmləşmələrinin idarə edilməsi prosesi çərçivəsində rəhbərlik, kredit riski üzrə cəmləşmələrə ARMB-nin müəyyən etdiyi aşağıdakı limitlər əsasında nəzarət edir:

- Kredit üzrə təminatın ədalətli dəyəri bu kreditin balans dəyərindən artıq olan kreditlərin məcmu məbləği ARMB-nin təlimatlarına uyğun hesablanmış məcmu kapitalın 20%-dən çox olmamalıdır;
- Kredit üzrə təminatın ədalətli dəyəri bu kreditin balans dəyərindən az olan kreditlərin məcmu məbləği ARMB-nin təlimatlarına uyğun hesablanmış məcmu kapitalın 7%-dən çox olmamalıdır; və
- İri kreditlərin (balans dəyəri 1 milyon manat və yuxarı olan kreditlər) məcmu məbləği Bankın ARMB-nin təlimatlarına uyğun hesablanmış məcmu kapitalının 8 misindən çox olmamalıdır.

MHBS-ə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədilə, Qrup, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir. Qrup hər hansı bu cür cəmləşmələr haqqında məlumatı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında müvafiq qeydlərdə açıqlayır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə bağlı digər maliyyə və Sığorta öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Qrup aktiv/öhdəliklərinin idarə edilməsi prosesi çərçivəsində müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə depozitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən etməlidir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

ARMB minimum likvidlik səviyyəsini müəyyən etmişdir. Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə Qrup arasında bağlanmış kredit sazişlərində minimum likvidlik tələbləri nəzərdə tutulur. 29 sayılı qeyddə göstəriləndən başqa, rəhbərlik 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrupun bu tələblərə riayət etdiyini hesab edir.

Qrupun likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımı likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Qrupun strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Qrupun ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Yerli qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq likvidlik əmsallarına gündəlik monitorinq;
- Aktiv və öhdəliklərin strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Qrupda Baş Maliyyə Direktoru, Mərkəzi Xəzinədarlıq və Mühəsibatlıq və büdcə proqnozlaşdırılması Departamentlərinin aşağıdakılara cavabdehliklər:

- ARMB-nin likvidlik tələbləri, eləcə də xarici borcverənlərlə imzalanmış sazişlərdəki likvidlik ilə bağlı xüsusi şərtlərə riayət edilməsi;
- Rəhbərliyə gündəlik hesabatlar, o cümlədən əsas valyutalarda (AZN, ABŞ dolları, Avro) pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozların səviyyəsi, pul vəsaitlərinin mövqeləri, balansdakı dəyişikliklər haqqında rəhbərliyə hesabatların hazırlanması;

- Likvid aktivlərin səviyyəsinə daimi nəzarət/monitorinq;
- Depozit və digər öhdəliklərin konsentrasiyaları üzrə monitorinq;
- Gərgin vəziyyətlərdə likvidliyin təmin edilməsi üçün pul vəsaitlərinin ani artım üzrə planının tərtib edilməsi.

AÖİK, Qrupun konsolidə edilmiş likvidlik mövqeyinin Mühəsibatlıq və Büdcə Proqnozlaşdırılması Departamenti tərəfindən düzgün şəkildə idarəedilməsini təmin edir. Likvidlik mövqeləri və onların idarəedilməsi ilə bağlı qərarlar İdarə Heyəti tərəfindən qəbul olunur. Maliyyələşdirmə Planları Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə öhdəliklərinin diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	12 ay -5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər						
Digər banklara						
ödəniləcək vəsaitlər	552,335	409,178	252,902	-	-	1,214,415
Müştəri hesabları	1,722,642	294,401	693,287	1,001,643	16,268	3,728,241
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	589	1,231	6,495	2,872	4,001	15,188
Borc alınmış digər vəsaitlər	89,079	152,319	424,558	285,073	90,090	1,041,119
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	49,007	26,164	218	1,391	5,189	81,969
Subordinasiya borcu	1,933	3,867	17,400	372,276	110,600	506,076
Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	143,690	3,698	9,796	15,199	-	172,383
İdخال akkreditivləri	60,260	47,150	203,855	21,518	-	332,783
Verilmiş zəmanətlər	61,415	88,641	212,739	255,246	125,412	743,453
Cəmi maliyyə öhdəlikləri üzrə mümkün gələcək ödənişlər	2,680,950	1,026,649	1,821,250	1,955,218	351,560	7,835,627

31 dekabr 2011-ci il tarixinə öhdəliklərinin diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	12 ay -5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər						
Digər banklara						
ödəniləcək vəsaitlər	388,862	293,916	211,855	59,738	9,953	964,324
Müştəri hesabları	1,535,356	150,822	639,459	556,398	7,156	2,889,191
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	169	1,439	1,032	2,640	8,193	13,473
Borc alınmış digər vəsaitlər	363,744	95,620	257,507	68,741	16,688	802,300
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	39,384	5,136	1,099	508	-	46,127
Subordinasiya borcu	347	694	3,122	16,649	51,954	72,766
Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	97,551	-	174	-	-	97,725
İdخال akkreditivləri	559,640	-	-	-	-	559,640
Verilmiş zəmanətlər	767,062	612	2,294	707	-	770,675
Cəmi maliyyə öhdəlikləri üzrə mümkün gələcək ödənişlər	3,752,115	548,239	1,116,542	705,381	93,944	6,216,221

Qrup, likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətləri üzrə təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində Qrup aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətinə nəzarət edir.

Aşağıdakı iki cədvəldə Qrupun aktiv və öhdəliklərinin balans dəyəri hesabat dövrünün sonundan müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərin balan dəyərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 aydan çox	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ:					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	489,142	-	-	-	489,142
Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	14,665	-	-	-	14,665
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	87,491	29,152	19,545	1,860	138,048
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	520,328	737,121	910,638	3,086,464	5,255,151
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri	10,264	-	-	-	10,264
Digər borc qiymətli kağızları	-	-	20,220	-	20,220
Satıla bilən investisiyalar	5,925	-	-	375	6,300
Digər maliyyə və sığorta aktivləri	9,937	288	206	694	10,125
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	1,136,752	767,161	950,609	3,089,393	5,943,915
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ:					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	549,863	489,660	160,282	-	1,199,805
Müştəri hesabları	1,136,073	403,513	558,003	1,006,551	3,104,140
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	562	278	2,543	6,106	9,489
Borc alınmış digər vəsaitlər	83,442	169,486	375,014	328,888	956,830
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	48,970	26,116	-	-	75,086
Subordinasiya borcu	1,782	-	-	387,789	389,571
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	1,820,692	1,089,053	1,095,842	1,729,334	5,734,921
31 DEKABR 2012-Cİ İL TARIXINƏ XALIS LIKVIDLIK KƏSİRİ	(683,940)	(321,892)	(145,233)	1,360,059	
31 DEKABR 2012-Cİ İL TARIXINƏ MƏCMU LIKVIDLIK KƏSİRİ	(683,940)	(1,005,832)	(1,151,065)	208,994	

31 dekabr 2011-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 aydan çox	Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ:					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	391,381	-	-	-	391,381
Milli/Mərkəzi banklarda yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	103,907	-	-	-	103,907
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	76,780	21,224	2,246	1,415	101,665
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	467,538	838,738	1,102,185	1,599,723	4,008,184
Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri	-	-	1,228	4,629	5,857
Satıla bilən investisiyalar	-	1,573	2,478	-	4,051
Digər maliyyə və sığorta aktivləri	4,415	259	-	-	4,674
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	1,044,021	861,794	1,108,137	1,605,767	4,619,719
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ:					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	386,838	361,564	134,914	53,935	937,251
Müştəri hesabları	1,540,031	392,441	334,741	490,067	2,757,280
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	185	1,706	487	4,992	7,370
Borc alınmış digər vəsaitlər	366,110	258,626	66,658	64,476	755,870
Digər maliyyə və sığorta öhdəlikləri	39,384	5,136	1,099	508	46,127
Subordinasiya borcu	-	-	-	50,139	50,139
CƏMİ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ	2,332,548	1,019,473	537,899	664,117	4,554,037
31 DEKABR 2011-Cİ İL TARIXINƏ XALIS LIKVIDLIK KƏSİRİ	(1,288,527)	(157,679)	570,238	941,650	
31 DEKABR 2011-Cİ İL TARIXINƏ MƏCMU LIKVIDLIK KƏSİRİ	(1,288,527)	(1,446,206)	(875,968)	65,682	

Aktiv və öhdəliklər üzrə ödəniş müddətləri və faiz dərəcələrinin üst-üstə düşməsi, yaxud da nəzarət olunduğu halda üst-üstə düşməməsi Qrup üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Banklar üçün həyata keçirilən biznes sövdələşmələrinin bir çox hallarda müxtəlif növdə olduğu və müddətləri bəlli olmadığına görə tam üst-üstə düşmə imkanları adi xarakter daşımır. Üst-üstə düşməyən mövqe potensial olaraq gəlirlilik dərəcəsini artırmaqla yanaşı zərər risklərini də artırır. Aktiv və öhdəliklər üzrə ödəniş müddətləri, habelə faiz hesablanan öhdəliklərin müddəti bitdiyi halda məqbul sayılan dəyerdə əvəzlənməsi imkanları Qrupun likvidliyinin, eləcə də onun faiz dərəcələri və valyuta mübadiləsi məzənnələrinin dəyişkənliyinə məruz qalmasının qiymətləndirilməsində vacib faktor hesab edilir.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının əksəriyyətinin tələb üzrə ödənilməli olduğuna baxmayaraq, belə hesabların sayı və növü üzrə müxtəlifləşdirilməsi, habelə Qrupun keçmiş təcrübəsi bu müştəri hesablarının Qrup üçün uzun müddətdə maliyyələşdirmə vəsaitlərini təmin edə biləcəyini göstərir. Müştəri hesabları yuxarıdakı təhlildə müqavilə üzrə ödəniş müddətləri əsasında təsnif edilir. Lakin, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə əsasən fiziki şəxslər yığılmış faizlərin müəyyən hissəsini əldə etmək hüququndan məhrum olduğu təqdirdə onlara depozitləri ödəniş müddətindən əvvəl banklardan çıxarmaq hüququ verilir.

Zəmanətlər üzrə ödəniş tələblərini təmin etmək üçün likvidlik tələbləri və ehtiyat akkreditivləri öhdəliyi qəbul edilmiş məbləğlərdən əhəmiyyətli dərəcədə azdır, çünki Qrup üçüncü tərəflərin müqavilə üzrə vəsaitləri çıxaracağını güman etmir. Kreditin ayrılması ilə bağlı öhdəliklərin müqavilə üzrə ümumi məbləği mütləq olaraq gələcək nağd ödəniş tələblərini nəzərdə tutmur, ona görə ki, bu öhdəliklərin əksəriyyətinin müddəti bitmiş olacaq, yaxud da vəsait ayrılmadan xətm ediləcəkdir.

Bu müqavilə üzrə Qrupun ödəmə müddətləri üzrə individual müddətli borc vəsaitləri 16 sayılı qeyddə, subordinasiyalı borc öhdəlikləri isə 19 sayılı qeyddə göstərilir.

28. KAPİTALIN İDARƏ EDİLMƏSİ

Qrup kapitalını idarə edərkən rəhbərliyin məqsədi: (i) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş tələblərə riayət etmək, (ii) Qrupun gələcək fəaliyyətini qorumaq və (iii) Bazel Razılığı əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalına nail olmaq üçün ən azı 6% həcmində kapital saxlamaqdır. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş kapitalın adekvatlığı əmsalı ilə uzlaşmanı əks etdirən hesablamalar hər ay Audit Komitəsinin rəhbəri, Bankın Maliyyə Direktoru, İdarə Heyəti Sədrinin birinci müavini, Daxili Audit və Mühasibat və Nəzarət Departamentinin rəhbərləri tərəfindən imzalanmış hesabatlarda öz əksini tapır. Kapital idarəedilməsinin digər əsasları hər il qiymətləndirilir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş cari kapital tələblərinə əsasən banklar: (a) minimum olaraq 10,000 min manat məbləğində cəmi kapital saxlamalı (31 dekabr, 2011: 10,000 min manat); (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("nizamnamə kapitalı nisbətini") 12% həcmində və ya daha yüksək əldə etməli (31 dekabr, 2011: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə olan nisbətini 6% və ya daha yüksək həcmdə saxlamalıdır (31 dekabr, 2011: 6%).

Rusiya Federasiyası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş kapital tələblərinə əsasən banklar: (i) Rusiya Federasiyası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş kapital tələblərinə cavab verməli, (ii) Qrupun gələcək fəaliyyətini qorumaq və (iii) Bazel Razılığı əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalına nail olmaq üçün ən az 8% həcmində və cəmi kapital və 4% həcmində 1-ci dərəcəli kapital saxlamalıdır.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Bank ARMB-nin kapital adekvatlığına dair olan bütün tələblərinə riayət etmişdir. (31 dekabr 2011-ci il tarixinə Bank ARMB-nin kapital adekvatlığına dair olan tələblərinə riayət etməmişdir).

Qrup və Bank kredit müqaviləsinin tələb olunan maliyyə şərtlərinə, həmçinin kapitalın adekvatlığı şərtlərinə riayət etməlidir (Kapitalın Həcmi və Kapital Standartları üzrə Beynəlxalq görüşdə (aprel, 1998) və Bazel I kimi tanınan bazar risklərinə aid Kapital Sazişinə düzəlişdə qəbul edilmiş və Bazel Sazişinin tələblərinə əsasən kapital adekvatlığı səviyyəsi daxil olmaqla). Qrupun kapitalı Bazel Sazişinə əsasən hesablanmış və konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında əks olunmuşdur.

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
1-ci dərəcəli kapital		
Səhmdar kapitalı	330,834	240,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət/(yığılmış zərər)	58,503	13,694
Qeyri-nəzarət payı	2,326	2,037
Çıxılın: qeyri-maddi aktivlər	(5,295)	(5,860)
Cəmi müəyyən edilmiş 1-ci dərəcəli kapital	386,368	249,871
2-ci dərəcəli kapital		
Ehtiyatlar (cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin 1.25 %-i)	71,440	63,077
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	28,244	21,074
Subordinasiya borcu	193,184	50,139
Cəmi müəyyən edilmiş 2-ci dərəcəli kapital (1-ci dərəcəli kapitalın 100% həcmindən çox olmamaqla)	292,868	134,290
Çıxılın: kapitalda iştirak payına qoyulmuş investisiyalar	(575)	(649)
Cəmi idarəetmə kapitalı	678,661	383,512
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər:		
Balans üzrə	5,257,262	4,009,597
Balansdankənar	457,918	1,036,549
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	5,715,180	5,046,146
Kapital dərəcələri:		
1-ci dərəcəli kapital	6.76%	4.95%
Cəmi kapital	11.87%	7.60%

Bankın kapital idarəedilməsinin vacib bir hissəsi kimi Maliyyə Direktoru mütəmadi olaraq kənardan tətbiq edilən kapital tələblərinin monitorinqini aparır və nəticədə monitorinq hesabatları Audit Komitəsinin Sədri, İdarə Heyətinin Sədri və Daxili Audit Departamentinin Direktoru tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir. 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup və Bank kənardan tətbiq edilən bütün kapital tələblərini yerinə yetirmişdir.

29. ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ TƏƏHHÜDLƏR

Məhkəmə prosesləri – Qrup vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyəti müddətində müştərilər və müqavilə tərəflərinin irəli sürdüyü iddialarla üzləşir. Rəhbərlik belə düşünür ki, heç bir yığılmamış maddi itkilər baş verməyəcək və müvafiq olaraq bu maliyyə hesabatlarında ehtiyatlar nəzərdə tutulmamışdır.

Vergiqoyma – Azərbaycan Respublikasının ticarət, o cümlədən vergi qanunvericiliyi birdən çox təfsirlərə yol verə bilər. Bundan başqa, biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq vergi orqanlarının öz mülahizələrinə görə qərar vermələri riski də mövcuddur. Qrup rəhbərliyinin biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar mülahizələrinə əsaslanan müəyyən mövqe vergi orqanları tərəfindən birmənalı qarşılanmadıqda, Qrup üçün əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanı bilər.

Belə qeyri-müəyyənlik halları maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi, dəyərsizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyatların qiymətləndirilməsi və sövdələşmələrin bazar qiymətinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı ola bilər. Bundan başqa, belə qeyri-müəyyənlik vergiyə cəlb olunan mənfəətin natamam hesablanması olaraq ehtiyat üzrə müvəqqəti fərqin qiymətləndirilməsi, habelə müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı dəyərsizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyatların geri qaytarılması ilə də bağlı ola bilər. Qrup rəhbərliyi ödəniləcək vergi məbləğlərinin hesablandığını düşünür və buna görə də maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat nəzərdə tutulmamışdır.

Ümumiyyətlə vergi ödəyiciləri hər üç təqvim ilində bir dəfə vergi auditı yoxlamasından keçirlər. Lakin, tamamlanmış audit yoxlamaları yuxarı səviyyəli vergi müfəttişlərinin aşağı dərəcəli vergi müfəttişləri tərəfindən əldə olunan vergi auditinin nəticələrini yoxlamaq məqsədilə həyata keçirilən sonrakı əlavə audit yoxlamalarının olması ehtimalını istisna etmir. Cinayət işinin araşdırılması zamanı məhdudiyyət qaydası məhkəmənin qərarına əsasən yeddi ilədək uzadıla bilər.

Əməliyyat mühiti - Azərbaycan kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrin bazar mühitləri inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə müxtəlif risklərə, o cümlədən iqtisadi, siyasi və sosial, habelə, hüquqi və qanunvericilik ilə bağlı risklərə daha çox məruz qalır. Keçmiş təcrübəyə əsasən faktiki, yaxud düşünülmüş maliyyə problemləri və ya inkişaf edən ölkələrin iqtisadiyyatlarına investisiya qoyuluşu ilə bağlı düşünülmüş risklərin artması Azərbaycanın investisiya mühitinə və bütövlüklə Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərə bilər.

Azərbaycanda biznes fəaliyyətinə təsir edən qanun və qaydalar sürətlə dəyişməkdə davam edir. Azərbaycan ərazisində vergi, valyuta və gömrük qanunvericilikləri müxtəlif formada təsvir olunur; hüquq və maliyyə xarakterli digər maneələr isə, Azərbaycanda hazırda fəaliyyət göstərən müəssisələr üçün əlavə çətinliklər yaradır. Azərbaycanın gələcək iqtisadi kursu dövlət tərəfindən qəbul edilən iqtisadi, fiskal və monetar siyasət yönümlü tədbirlərdən, habelə, hüquq, hüquqi tənzimləmə və siyasi mühitdəki inkişafdan çox asılıdır.

Qlobal maliyyə sistemindəki dərin böhran öz mövcudluğunu müəyyən dərəcədə davam etdirir və dünyanın bir sıra ölkə iqtisadiyyatları əvvəlki illərə nisbətən daha az və ya heç bir artım müşahidə etməmişlər. Bundan əlavə Avrozonadakı bəzi ölkələrin krediti ödəmə qabiliyyəti və həmin ölkələrin süveren borcları ilə müəyyən dərəcədə əlaqəli olan maliyyə institutları ilə bağlı qeyri-müəyyənliklər artmaqda davam edir. Qeyd olunan bu amillər ölkə iqtisadiyyatının inkişafını ləngidə və ya tənəzzülə uğrada, Qrupun kapital vəsaitlərinə çıxış imkanlarına və kapital dəyərində, ümumilikdə isə, onun biznes fəaliyyəti, əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və gələcək perspektivlərinə mənfi təsir göstərə bilərdi.

Azərbaycan neft və qaz məhsullarının iri istehsalçısı və ixracatçısı olduğuna görə, ölkə iqtisadiyyatı, xüsusi olaraq, 2012 və 2011-ci illərdə dünya bazarlarında əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən olmuş neft və qaz qiymətlərinə qarşı həssasdır.

Maliyyə şərtlərinə riayət olunma. Bank borc aldığı vəsaitlərlə bağlı bəzi maliyyə şərtlərini yerinə yetirmək məcburiyyətindədir. Bu şərtlərə müəyyən olunmuş əmsallara, özəl kapital öhdəliklərinə və maliyyə fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra başqa əmsallara əməl edilməsi daxildir. Bank 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bu maliyyə şərtlərinin heç birini pozmamışdır.

Bank və Qrup 31 dekabr 2012-ci il və 31 dekabr 2011-ci il tarixlərinə Bazel I və ARMB-nin bütün kapital tələblərini yerinə yetirmişdir. (31 dekabr 2011: 1-ci dərəcəli kapital əmsalı: 4.95% və cəmi kapital əmsalı: 7.60%. 31 dekabr 2011-ci il tarixində Qrup bu maliyyə şərtlərinə əməl etməmişdir).

31 dekabr 2012 və 31 dekabr 2011 tarixlərində Bank bəzi qanunla müəyyən edilmiş əmsallara əməl etməmişdir. Bunun nəticəsi olaraq Bank ARMB-a bu uyğunsuzluqların aradan qaldırılması ilə əlaqədar olan plan təqdim etmişdir. Təqdim edilmiş plan yaranmış uyğunsuzluqların 31 dekabr 2015-ci il tarixinədək aradan qaldırılması və Bankın ARMB tərəfindən tələb edilən bütün maliyyə şərtlərinə əməl etməsi üçün lazım olan addımları özündə əks etdirir.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu alətlərin əsas məqsədi tələb olunduğu halda müştərilərə vəsaitlərin ayrılmasını təmin etməkdən ibarətdir. Müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi halda Qrupun ödənişləri edəcəyinə dair ləğvəlməz təminat qismində çıxış edən zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri kreditlərin nəzərdə tutduğu eyni kredit riskini daşıyır. Qrupun müştəri adından yazılı öhdəliyi xarakterini daşıyan və üçüncü tərəfə Qrupa qarşı xüsusi şərt və müddəalar əsasında müəyyən edilmiş məbləğdə barat vekselinə təqdim etmək hüququnu verən sənədli və kommersiya akkreditivləri aid olduqları mal daşımaları və ya pul depozitləri müqabilində girov götürülür və buna görə də birbaşa borcalma halı ilə müqayisədə daha az risk daşıyır.

Kreditlərin ayrılması ilə bağlı öhdəliklər belə vəsaitlərin kredit, zəmanət yaxud da akkreditiv formasında təqdim olunması üzrə təsdiq edilmiş ayrımaların istifadə olunmamış hissələrindən ibarətdir. Kreditlərin ayrılması ilə bağlı öhdəliklər üzrə kredit riskinə gəldikdə isə, Qrup cəmi istifadə edilməmiş öhdəlik məbləğlərinə bərabər olan potensial itkilər riski ilə üzləşir. Lakin, itki məbləğinin cəmi istifadə edilməmiş öhdəlik məbləğindən az olacağı ehtimal edilir, ona görə ki , kreditin ayrılması ilə bağlı öhdəliklərin əksəriyyəti müştəri tərəfindən xüsusi kredit standartlarına davamlı cavab verə bilməsi halından asılı olaraq şərti götürülür. Daha uzunmüddətli öhdəliklər qısa-müddətli öhdəliklərlə müqayisədə daha yüksək kredit riski dərəcəsini daşıdığından, Qrup kredit ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməsi müddətlərini nəzarətdə saxlayır. Kredit ilə bağlı yerinə yetirilməmiş öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Verilmiş zəmanətlər	743,453	770,675
İdxal akkreditivləri	32,783	843,102
Kreditin ayrılması üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	172,383	97,725
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	1,248,619	1,428,040

İstifadə edilməmiş kredit xətləri, akkreditivlər və zəmanətlərin müqavilə üzrə ayrılmamış məbləğlərinin cəmi mütləq olaraq gələcək nağd ödəniş tələblərini nəzərdə tutmur, ona görə ki, bu maliyyə alətlərinin müddəti vəsait ayrılmadan bitmiş ola, yaxud da xətm edilə bilər. Kredit ilə bağlı öhdəliklər aşağıdakı valyutalarla ifadə edilir:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
Azərbaycan manatı	178,862	144,541
ABŞ dolları	694,783	843,102
Avro	330,956	397,206
Digər	44,018	43,191
Cəmi	1,248,619	1,428,040

31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup 305,538 min manat məbləğində, yaxud ümumi idxal əməliyyatları üzrə akkreditivlərin 91.8% həcmində 20 müəssisəyə (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 531,534 min manat məbləğində yaxud ümumi idxal əməliyyatları üzrə akkreditivlərin 95.0% həcmində iyirmi müştəriyə) idxal əməliyyatları üzrə akkreditivlər ayırmışdır. Həmçinin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup iyirmi müəssisəyə 643,619 min manat məbləğində yaxud, təqdim edilmiş ümumi zəmanətlərin 86.5% həcmində (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: iyirmi müəssisəyə 697,005 min manat məbləğində yaxud ümumi zəmanətlərin 90.4% həcmində) zəmanətlər vermişdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə 202,620 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 311,763 min manat) məbləğində kreditlərlə bağlı öhdəliklərə dondurulmuş müştəri hesabları müqabilində təminat verilmişdir. 14 sayılı Qeydə baxın.

Keçid kreditləri - 31 dekabr 2012-ci il tarixinə Qrup Azərbaycan Respublikasındakı dövlət müəssisələri və dövlət orqanlarına keçid kreditlərinin təqdim olunması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Hökuməti adından müəyyən maliyyə institutları və dövlət təşkilatlarından 744,698 min manat (31 dekabr 2011-ci il tarixinə: 869,698 min manat) məbləğində borc almışdır. Qrup ilə bu maliyyə institutları və dövlət təşkilatları arasında imzalanmış kredit sazişlərinə Dövlətin kreditlərlə bağlı öhdəlik götürən tərəf qismində çıxış etməsini nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikası Hökumətinin təqdim etdiyi zəmanət məktubları, yaxud da borcalan dövlət təşkilatının müştəri depozit hesabı müqabilində təminat verilir. Nəticə etibarilə, Qrup yığılmış əsas borc ödəmələri və faizləri maliyyə institutları və dövlət təşkilatlarına köçürməklə Azərbaycan Respublikası Hökuməti üçün borca xidmət edən agent qismində çıxış edir və belə keçid kreditlərə xidmət göstərilməsinə görə komissiya haqqı gəlirlərini əldə edir.

Qrup faiz marjasını əldə etmədiyinə və bu keçid kreditlərlə əlaqədar hər hansı risk daşımadığına görə keçid kreditlərini balansdan kənar uçotda qeyd etmişdir. Eyni ilə bu keçid kreditlərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən müvafiq məbləğlərdə əldə edilmiş vəsaitlər balansdan kənar hesablarda əksini tapmışdır.

Keçid kreditlərinin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən borc alınmış vəsaitlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2012-ci il	31 dekabr 2011-ci il
ARMB-dan borc alınmış və iki dövlət təşkilatlarına verilmiş vəsaitlər	744,698	869,698
Cəmi keçid kreditlərinin verilməsi məqsədilə borc alınmış və balansdan kənar hesablara köçürülmüş vəsaitlər	744,698	869,698

30. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

Ədalətli dəyər ləğvetmə və ya məcburi satış əməliyyatından fərqli olaraq tərəflərin öz istəyi və məlumatı ilə onlar arasında alətin birbaşa sövdələşmə yolu ilə mübadilə edilə biləcəyi məbləğ kimi müəyyən olunur.

Ədalətli dəyəri balans dəyərində yaxın olan aktivlər.

Qısamüddətli ödəmə dövrü (3 aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəliklər halında belə ehtimal edilir ki, onların balans dəyəri ədalətli dəyərində yaxındır. Belə ehtimal tələb olunanadək depozitlərə və ödəniş müddəti müəyyən olunmamış əmanət hesablarına da qarşı tətbiq olunur.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər, digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları, digər borc alınmış vəsaitlər və subordinasiya borcu

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin, digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin, müştəri hesablarının, buraxılmış borc qiymətli kağızlarının, digər borc alınmış vəsaitlərin və 1 ay müddətinə yerləşdirilmiş müddətli depozitlər üçün subordinasiya borcunun balans dəyərinin təxminən onların balans dəyərlərinə bərabər olması ehtimal edilir. Digər müddətli depozitlərin ədalətli dəyəri – depozitlər analoji depozitlər üçün təklif olunan cari bazar faiz dərəcələri ilə yerləşdirildikdə bazar faiz dərəcələrini tətbiq etməklə hesablanır.

Digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri əsas qısamüddətli debitor və kreditor borcları ilə ifadə olunur, bu səbəbdən də, balans dəyərinin onların ədalətli dəyərini əks etdiməsi ehtimal olunur.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar.

Fərdi müştərilərə kreditlər və avanslar həm dəyişən, həm də sabit faiz dərəcələri ilə təqdim olunur. Azərbaycan Respublikasında heç bir ikinci dərəcəli bazar fəaliyyət göstərmədiyindən, bu portfel üçün dəqiq bazar qiymətləri də mövcud deyil.

- Dəyişən dərəcə - Rəhbərlik hesab edir ki, cari dərəcə ədalətli dəyər kimi qəbul edilə bilər.
- Sabit dərəcə- Bəzi təminatlı kreditlər sabit dərəcə ilə verilir. Bu kreditlərin ədalətli dəyəri ödəniş müddəti sabit dövrün qalan hissəsinə bərabər olan bənzər kreditlər üzrə hesabat tarixinə mövcud olan bazar dərəcələrinə istinadən hesablanır.

Aşağıdakılar istisna olmaqla, Bankın rəhbərliyi maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin onların balans dəyərinə yaxın olmasını hesab edir:

	31 dekabr 2012-ci il		31 dekabr 2011-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyəri	Balans dəyəri	Ədalətli dəyəri
Digər banklar üzrə debitor borclar	138,384	138,048	108,654	101,665

Maliyyə vəziyyətinə dair konsolidə edilmiş hesabatda tanınan ədalətli dəyər ölçüləri

Aşağıdakı cədvəl ilkin tanınmadan sonra ədalətli dəyərle ölçülən, ədalətli dəyərin müşahidə olunmasından asılı olaraq 1-ci, 2-ci və 3-cü səviyyədə qruplaşdırılmış maliyyə alətlərinin təhlilini göstərir:

- Səviyyə 1- ədalətli dəyəri qiymətləndirərkən oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazar qiymətləri (düzəliş edilməmiş) istifadə edilir.
- Səviyyə 2- ədalətli dəyəri qiymətləndirərkən Səviyyə 1-də göstərilən bazar qiymətləri istisna olmaqla, aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (məs, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən məlumatlar olan ilkin məlumatlardan istifadə edilir.
- Səviyyə 3- ədalətli dəyər qiymətləndirərkən aktiv və ya öhdəliklər üçün müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlar daxil olan qiymətləndirmə texnikasından istifadə edilir (müşahidə edilməyən məlumatlar)

Maliyyə aktivləri/ öhdəliyi sinfi	31 dekabr 2012-ci il			31 dekabr 2011-ci il		
	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3
Digər maliyyə aktivləri						
- Ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri	10,264	-	-	5,857	-	-
- Satıla bilən investisiyalar	6,300	-	-	4,051	-	-
- Valyuta svop müqavilələri	-	257	-	-	1,414	-

31. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab edilir ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinə səmdarlarla əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Səhmdarlar	Rəhbərlik	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri	Əlaqəli müəssisələr
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	52,563	-
ARMB-da yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	-	14,665	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 1 - 25%)	23,001	332	284,674	24,466
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(940)	(19)	(69,588)	(7,418)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər				
Diqər bankların müxbir hesabları	-	-	492,506	-
Müştəri hesabları				
Cari/hesablaşma hesabları	-	-	364,876	-
Müddətli depozitlər (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 0.18 - 9%)	-	67	62,803	-
Subordinasiya borcu	-	-	250,000	-

2012-ci il üçün əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar ilə bağlı gəlir və xərclər maddələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Səhmdarlar	Rəhbərlik	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri	Əlaqəli müəssisələr
Faiz gəliri	1,466	-	19,382	1,652
Faiz xərci	-	-	(312)	-
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda dəyişiklik	(459)	(14)	8,761	(2,091)
Haqq və komissiya gəliri	13	-	14,524	624
Sığorta ilə bağlı komissiya xərci	-	-	(9)	-
İşçilərə çəkilmiş xərclər	-	(823)	-	-
Əməliyyat xərcləri	-	-	(114)	-

31 dekabr 2012-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə digər hüquqlar və öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri
Verilmiş zəmanətlər	95,556
İdxa akkreditivləri	613
Kreditin ayrılması üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	18,864

31 dekabr 2011-ci il tarixinə səhmdarlarla qalıqlar əsasən ana müəssisə ilə əməliyyatlar üzrə qalıqları əks etdirir .

	Səhmdarlar	Rəhbərlik	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri	Əlaqəli müəssisələr
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	26,427	-
ARMB-da yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	-	-	94,423	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 1 - 25%)	22,430	247	259,563	22,130
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(481)	(5)	(78,349)	(5,327)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər				
Digər bankların müxbir hesabları	1,825	-	82,170	-
Müştəri hesabları				
Cari/hesablaşma hesabları	-	23	545,685	-
Müddətli depozitlər (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 0.18 - 9%)	-	21	311,990	-
Borc alınmış digər vəsaitlər (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 1%)	-	-	45,582	-

2011-ci il üçün əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar ilə bağlı gəlir və xərclər maddələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Səhmdarlar	Rəhbərlik	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri	Əlaqəli müəssisələr
Faiz gəliri	2,529	-	24,873	945
Faiz xərci	-	-	(9,896)	-
Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(8,255)	-	(3,766)	-
Haqq və komissiya gəliri	1	-	21,231	41
Sığorta üzrə komissiya xərci	-	-	(9)	-
İşçilərə çəkilmiş xərclər	-	(638)	-	-
Əməliyyat xərcləri	-	-	(1,656)	-

31 dekabr 2011-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə digər hüquq və öhdəliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Dövlət orqanları və dövlət müəssisələri
Verilmiş zəmanətlər	442,215
İdخال akkreditivləri	276,731
Kreditin ayrılması üzrə öhdəliklər və istifadə edilməmiş kredit xətləri	12,140

Qrup Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olduğuna görə 24 sayılı MUBS-a uyğun olaraq Azərbaycan Hökuməti, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi və yerli dövlət müəssisələri ilə əməliyyatlar yuxarıda göstərilən əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlara aid edilir.

31 dekabr 2012-ci il tarixində bitən il ərzində İdarə Heyəti üzvlərinin və Qrupun departament rəhbərlərinin əmək haqqı xərcləri, o cümlədən əlavə ödənişlərin cəmi 793 min manat (2011: 638 min manat) təşkil etmişdir:

	31 dekabr 2012- ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2011- ci il tarixinə bitən il
Qısamüddətli ödənişlər:		
- əmək haqqı	561	431
- əmək fəaliyyəti ilə bağlı mükafatlar	262	207
Cəmi	823	638